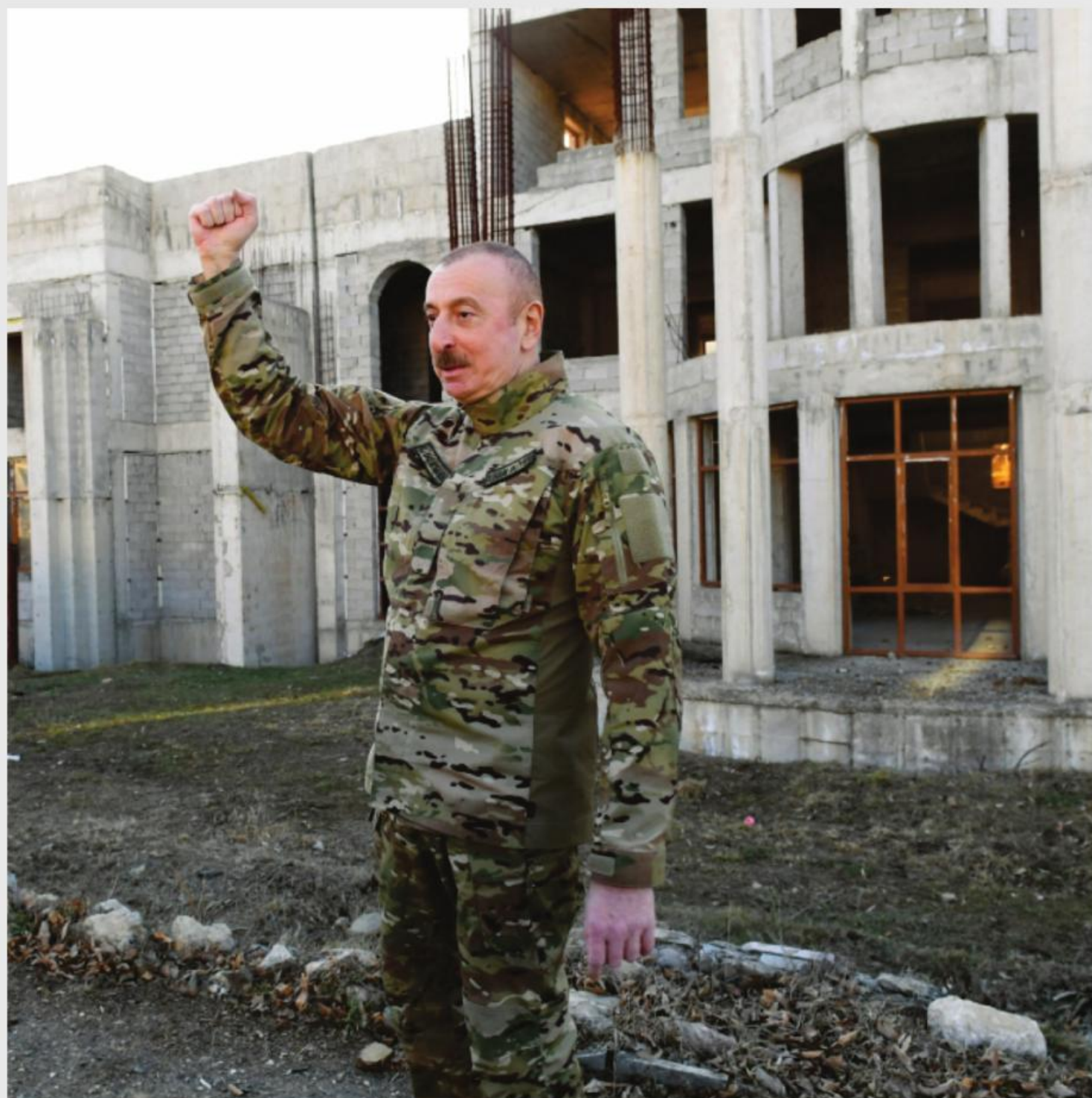

KHAZAR REVIEW

XƏZƏR XƏBƏR

№ 402-403 Yanvar-Fevral 2021

AYLIQ DƏRGI

ISSN 2218-2772

khazar-review.khazar.org

PREZİDENT İLHAM ƏLİYEVİN ŞUŞA ŞƏHƏRİNƏ SƏFƏRİ PRESIDENT ILHAM ALIYEV'S VISIT TO SHUSHA

Yanvarın 14-15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş, Prezident tərəfindən Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan olunmuş Şuşa şəhərində oldular.

Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev Şuşa şəhərində Azərbaycanın üçrəngli bayrağını ucaltdı, hərbiçilərlə görüşdü və çıxış etdi.

Prezident və ailə üzvləri Şuşa şəhərindəki Saatlı, Aşağı Gövhərağa və Yuxarı Gövhərağa məscidlərini ziyarət etdilər. Prezident məscidlərə "Qurani-Şərif" hədiyyə etdi.

Prezident və ailə üzvləri Vaqifin muzey-məqbərə kompleksini, Natəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin, Bülbülün Bakıdan Şuşaya gətirilərək əvvəlki yerlərinə qoyulmuş büstlərini, Natəvan sarayını, Üzeyir Hacıbəylinin və Bülbülün dağıdılmış ev-müzeylərini ziyarət etdilər, Cıdır düzündə, Qazançı kilsəsində, Natəvan bulağında və Şuşanın digər yerlərində oldular.

Yanvarın 15-də Prezident və ailə üzvləri Cıdır düzündə çay süfrəsinə qonaq olduqdan sonra Bakıya qayıtdılar.

On January 14-15, President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev, First Lady Mehriban Aliyeva and their daughter Leyla Aliyeva visited the liberated city of Shusha, which was declared the cultural capital of Azerbaijan by the President.

President, Supreme Commander-in-Chief Ilham Aliyev raised the tricolor flag of Azerbaijan in Shusha, met with the military and made a speech.

The President and his family members visited the Saatli, Ashagi Govharaga and Yukhari Govharaga Mosques in Shusha. The President presented "Qurani-Şərif" to mosques.

The President and his family members visited the museum-mausoleum complex of Vagif, the busts of Natavan, Uzeyir Hajibeyli, Bulbul brought to Shusha from Baku, the Natavan Palace, the destroyed house museums of Uzeyir Hajibeyli and Bulbul. They also visited the Jydyr Plain, Kazanchi Church, Natavan Spring and other parts of Shusha.

On January 15, the President and family members returned to Baku after a tea-party on the Jydyr Plain.

İÇİNDƏKİLƏR

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlının təbriki	4
Universitet xəbərləri	6
Xəzər Universiteti Elmin İnkişafı Fondunun qrant müsabiqəsinin qalibləri arasında	9
Professor Hamlet İsaخانlı "XXI əsrin universitet modeli" mövzusunda keçirilən onlayn müzakirədə çıxış etdi.	15
Gəncədə Xəzər Universiteti "Dünya" məktəbinin açılışı	17
Meksika səfiri Xəzər Universitetində	19
"Xəzər" ölkə mediasında	20
Tələbə güşəsi	28
"Xəzər" in beynəlxalq əlaqələri.	30
"Xəzər" in məzunları	35
Письмо в редакцию.	36
AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun xəbərləri.	38
Hamlet İsaخانlı. Mənim Qarabağım və ya Qarabağ düşüncü	40
"Xəzər" in xarici nəşrləri	61
NDU xəbərləri	62
İsaخان İsaخانlı. Bir sevgi dastanı (hekayə).	64

1995-ci ildən
yanvarından nəşr olunur

Təsisçi:
Xəzər Universiteti

Baş redaktor:
Hamlet İsaخانlı

Baş redaktor müavini:
Əliyə Balayev

Rədaaksiya heyəti:
İsa Həbibbəyli
Alla Axundova
Şahin Fəzli
Knyaz Aslan

**İngilis dilində
məqalələrin redaktorları:**
Aldə Şəgədi

Kompüter tərtibatçısı:
Günal Əlibarova

Foto:
Multimedia Mərkəzi

Address:

41 Məhsəti str., Bakı
(near the "Neftçilər" metro)

Tel.: (+99412) 323 93 13

(+99412) 421 10 93 (209)

GSM: (+99450) 321 31 69

Faks: (+99412) 493 93 79

E-mail: xazarxabar@khazar.org

Certificate: 376

Index: 67178

Copies: 3000

It has been published
since January 1996

Founder:
Khazar University

Editor-in-chief:
Hamlet İsaخانlı

Associate editor:
Alixza Balayev

Editorial members:
İsa Həbibbəyli
Alla Axundova
Şahin Fəzli
Knyaz Aslan

Editor of English Texts:
Aldə Şəgədi
Computer graphics:
Günal Əlibarova
Photo:
Multimedia Centre

XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN TƏSİSÇİSİ, DİREKTORLAR VƏ QƏYYUMLAR ŞURASININ SƏDRİ PROFESSOR HAMLET İSAXANLININ TƏBRİKİ

Xəzər Universitetinin aziz tələbələri, müəllimləri və əməkdaşları!

Sizi Yeni – 2021-ci ilə qədəm basmağımız və Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm!

Yola saldıığımız 2020-ci il adi, sadə, növbəti illərdən biri olmadı. Covid-19 adı verilən və Dünyanı sarsıdan qorxunc virus həyatımıza çox məhrumiyət və məhdudiyətlər gətirdi. Yoluxma ölkəmizin hər yerinə yayıldı, təəssüf ki, dünyasını dəyişənlər də oldu. Və bu belə bitmədi, təəssüf ki, o da bizimlə bərabər 2021-ci ilə qədəm qoyur.

Ümid edirik ki, 2021-ci ildə, ilin birinci yarısında bu belə ilə mübarizə uğur gətirəcək və biz öz adi, sadə, gözəl həyatımıza qayıda biləcəyik.

Əziz Xəzərlilər!

2020-ci il hər azərbaycanlı üçün, dinindən, dilindən, cinsindən asılı olmayaraq hər Azərbaycan vətəndaşı üçün, Dünya azərbaycanlıları üçün Böyük, Şanlı Qələbə İli oldu. 1987-1994-cü illərin haqsızlıqları və məğlubiyət, torpaqlarımızın işğalı, insanların öz yurdundan didərgin düşməsi ölkəmizə böyük kədər, böyük acı gətirdi.

Azərbaycan vətəndaşlarının və Dünya azərbaycanlılarının ürəyində bir ağrı yuva saldı. Azərbaycan haqsızlığı, işğalı aradan qaldırmaq üçün hər yoldan istifadə etdi. Sülh danışıqlarının nəticə verəcəyi şübhə altında idi. Biz iqtisadiyyatımızı və ordumuzu gücləndirməklə məşğul olduq. Və 2020-ci ilin payızında 44 gün ərzində Azərbaycan öz hərbi gücünü tək Ermənistan deyil, bütün dünyaya nümayiş etdirdi, Şanlı Qələbə əldə etdik! Ürəyimizdə yuva salan Qarabağ ağrısı, Qarabağ kədəri sevincle əvəz olundu!

2020-ci il Azərbaycan tarixinin parlaq səhifəsinə çevrildi!

Əziz Xəzərlilər!

Bizim hər birimizin ailəmizə, xalqımıza, vətənimizə xidmətimiz oxumaq, elm öyrənmək, elm öyrətməkdən ibarətdir. Güclü elm, təhsil, texnologiya, iqtisadiyyat və mədəniyyət ölkəsi olmaq, belə ölkə qurmaq istəyirik.

2020-ci ilin mart ayından etibarən məsafədən təhsilə keçməyə məcbur olduq. Bu asan iş olmadı. Müəllim, tələbə və idarəetmənin bu şəkildə təhsil prosesinə uyğunlaşması zaman, enerji və səbr tələb etdi. Dərs və imtahanlarda heç də hər şey əla oldu deyə bilmərik. Amma, işin öhdəsindən gəldik, Azərbaycanda bu işi ən yaxşı bacaran təhsil ocaqlarından biri olduq deyə bilərik. Tələbələrin təşkilati məsələlərə münasibət bildirməsi, xahiş və tələb etməsi çox faydalı oldu. Məna edilən bütün müraciətləri rektorluğa göndərirdim və rektorluq heç bir müraciəti cavabsız qoymadı.

Şər demədən xeyir gəlməz. Pandemiya dövrü məsafədən təhsil bizə çox şey öyrətdi. Düşünürəm ki, üz-üzə, sınıfdə təhsil bərpa olunanda da, biz məsafədən təhsil elementlərindən istifadə etməklə təhsilin keyfiyyətini yüksəldə biləcəyik.

Əziz Xəzərlilər!

2021-ci ildə sizə və ailənizə xoş əhval, xoş yeniliklər, yeni uğurlar arzulayıram!

Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə daha da güclənməsini arzu edirəm!

Yeni iliniz mübarək!

Yeni qələbələrə doğru!

Hörmətlə,

Hamlet İsxanlı

**CONGRATULATION BY HAMLET ISAKHANLI,
FOUNDER OF KHAZAR
UNIVERSITY AND CHAIRMAN OF THE BOARD OF
DIRECTORS AND TRUSTEES**

Dear students, teachers and colleagues of Khazar University!

I heartily congratulate you on the new year - 2021 and International Solidarity Day of Azerbaijanis! The year 2020, which we said goodbye, was not an ordinary, usual year like previous ones. A terrible virus called Covid-19, which shook the world, brought many deprivations and restrictions to our lives. The infection has spread all over the country, and, unfortunately, there have been deaths. And this tragedy is not over, unfortunately, it will join us in 2021. We hope that in 2021, in the first half of the year, the fight against this evil will bring success and we will be able to return to our ordinary, simple, beautiful life.

Dear Khazar Family!

2020 was the Great, Glorious Year of Victory for every Azerbaijani citizen, and the Azerbaijanis around world regardless of their religion, language and gender. The injustices and defeats of 1987-1994, the occupation of our lands, the expulsion of our people from their homeland brought great sorrow and pain to our country. There was a pain in the hearts of the citizens of Azerbaijan and the Azerbaijanis around the world. Azerbaijan has used every means to eliminate injustice and occupation. It was doubtful that the peace talks would work. We were busy strengthening our economy and our army. And in the autumn of 2020, for 44 days, Azerbaijan demonstrated its military power not only to Armenia, but to the whole world, and we achieved a glorious victory! The pain of Karabakh, the sorrow of Karabakh, which took root in our hearts, was replaced by joy!

2020 has become a bright page in the history of Azerbaijan!

Dear Khazar Family!

The duty of each of us to our family, population, homeland includes acquiring necessary knowledge, and transferring it. We would like to be a powerful country by means of creating strong science, education, technology, economy and culture. From March 2020, we had to move to distance learning. This was not an easy task. It took time, energy and patience for teachers, students and administrators to adapt to this type of education. We can not say that everything was excellent in classes and exams. However, we have managed to do it, we can say that we have become one of the best educational institutions in Azerbaijan. It was very useful for students to comment, ask and demand on organizational issues. I sent all the appeals to the rector's office, and the rector's office did not leave any appeals unanswered. If you do not say evil, good will not come. Distance education has taught us a lot during the pandemic period. I think that even when face-to-face education is restored, we will be able to improve the quality of education through the use of distance learning elements.

Dear Khazar Family!

I wish you and your families a pleasant mood, positive changes and success in 2021!

I wish stronger solidarity for the Azerbaijanis around the World!

Happy New Year!

Toward new victories!

Sincerely,

Hamlet Isakhanli

MƏŞHUR FRANSIYAZ AKTYORU, TANINMIŞ REJİSSOR ROBERT HOSSEİNİN VƏFATI İLƏ ƏLAQƏDAR XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN TƏSİSÇİSİ, DİREKTORLAR VƏ QƏYYUMLAR ŞURASININ SƏDRİ PROFESSOR HAMLET İSAXANLININ FRANSA NIN AZƏRBAYCANDAKI SƏFİRİ ZACHARİE GROSS'A MƏKTUBU

LETTER TO ZACHARIE GROSS, THE AMBASSADOR OF FRANCE TO AZERBAIJAN BY PROFESSOR HAMLET ISAKHANLI, FOUNDER OF KHAZAR UNIVERSITY, CHAIRMAN OF THE BOARD OF DIRECTORS AND TRUSTEES, ON DEATH OF THE FAMOUS FRENCH ACTOR AND DIRECTOR ROBERT HOSSEIN

**Fransanın Azərbaycanıdakı səfiri
Zacharie Gross**

Cənab səfir!

Məşhur fransız aktyoru, tanınmış rejissor Robert Hossein'in dünyasını dəyişməsi xəbərini dərin hüznə qarşıladıq. Robert Hossein Fransa ilə yanaşı Azərbaycanı da çox sevirdi və Xəzər Universitetinin yaxın dostu idi. Robert Hossein 17 noyabr 2016-cı ildə mənim də qurucu üzvü olduğum Avrasiya Akademiyasının "Avrasiya əfsanəsi" mükafatına layiq görülmüş və akademiyanın ilk xarici üzvü seçilmişdir. Dünya kino və teatr sənətində özünəməxsus yeri olan Robert Hossein bütün dünya sənətsevərlərinin, o cümlədən Azərbaycan xalqının yaddaşında əbədi yaşayacaqdır.

Bizim başsağlığını Robert Hossein'in ailəsinə və bütün Fransız xalqına çatdırmağınızı xahiş edirəm.

*Hörmətlə,
Hamlet İsaخانli
Xəzər Universiteti, Direktorlar və Qəyyumlar
Şurasının sədri
3 yanvar 2021*

**The Ambassador of France to Azerbaijan
Zacharie Gross**

Mr. Ambassador!

We were deeply saddened by the news of the death of the famous French actor and director Robert Hossein. Robert Hossein also loved Azerbaijan along with France and was a close friend of Khazar University. On November 17, 2016, Robert Hossein was awarded the prize "Eurasian Legend" of the Eurasian Academy, of which I am also a founding member, and he was elected as the first foreign member of the academy. Robert Hossein, who has a special place in the world of cinema and theater, will live forever in the memory of all art lovers around the world, including the people of Azerbaijan. Please convey our condolences to the family of Robert Hossein and to the entire French people.

*Sincerely,
Hamlet Isakhanli
Founder of Khazar University, Chairman of the
Board of Directors and Trustees.
3 January, 2021*

FRANSANIN AZƏRBAYCANDAKI SƏFİRİ ZACHARİE GROSS'UN XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN TƏSİSÇİSİ, DİREKTORLAR VƏ QƏYYUMLAR ŞURASININ SƏDRİ PROFESSOR HAMLET İSAXANLIYA CAVAB MƏKTUBU

LETTER OF REPLY TO PROFESSOR HAMLET ISAKHANLI, FOUNDER OF KHAZAR UNIVERSITY AND CHAIRMAN OF THE BOARD OF DIRECTORS AND TRUSTEES, BY ZACHARIE GROSS, THE AMBASSADOR OF FRANCE TO AZERBAIJAN.

**Hamlet İsaخانli
Xəzər Universiteti, Direktorlar və Qəyyumlar
Şurasının sədrinə**

Hörmətli cənab,
Robert Hossein'in vəfatı münasibətilə göndərdiyiniz məktubumuz və səmimi sözləriniz üçün sizə təşəkkür edirəm.

Robert Hossein fransızların sevimli aktyorlarından biri və Azərbaycanın əsl dostu idi.

Fransa səfirliyi onun vəfatından çox kədərləndi, lakin onun aktyor və rejissor kimi fəaliyyətini və Fransa-Azərbaycan münasibətləri namına verdiyi töhfəni xatırlayacağıdır.

*Hörmətlə,
Zakari Gros
Səfir
4 yanvar 2021*

**To Hamlet Isakhanli, Founder of Khazar
University and Chairman of the Board of Directors
and Trustees**

Dear Sir,

Thank you for your letter and sincere words on the occasion of Robert Hossein's death. Robert Hossein was one of the favorite actors for the French people and a true friend of Azerbaijan. The French embassy was deeply saddened by his death, but will remember his work as an actor and director and his contribution to French-Azerbaijani relations.

*Sincerely,
Zacharie Gross
Ambassador
4 January, 2021*

PROFESSOR HAMLET İSAXANLININ SÖZLƏRİNƏ YAZILMIŞ MAHNI İFA OLUNUB

A SONG PERFORMED WRITTEN ON THE WORDS OF PROFESSOR HAMLET ISAKHANLI

Yanvarın 5-də Azad Azərbaycan Televiziyasında (ATV) bəstəkar Nailə Mirməmmədlinin xatirəsinə həsr olunmuş proqramda Xalq artisti müğənni Gülyanaq Məmmədova sözləri Hamlet İsaxanlının, musiqisi Nailə Mirməmmədlinin olan "Nə yaxşı ki" mahnısını ifa etdi.

On January 5, in the TV program dedicated to the memory of composer Naila Mirmammadli on Azad Azerbaijan Television (ATV), National Artist Gulyanag Mammadova performed a song, "Nə yaxşı ki", written by Hamlet Isakhanli and composed by Naila Mirmammadli.

"TRAVMALARIN HƏYAT SEÇİMLƏRİMİZƏ TƏSİRİ" ADLI VEBİNAR

WEBINAR ENTITLED "THE IMPACT OF TRAUMA ON OUR CHOICES IN LIFE."

Yanvarın 5-də Xəzər Universitetinin Psixologiya departamentinin müəllimi və doktorantı Nilufər Əlizadə "Travmaların həyat seçimlərimizə təsiri" adlı vebinar keçirmişdir. Vebinar iştirakçıları öncədən elan olunmuş vebinarada iştirak üçün yazıb göndərdikləri motivasiya məktubu əsasında seçilmişlər. Vebinarada veriləcək məlumatlardan ən çox yararlanacaq 25 şəxs vebinarada iştirak hüququ əldə etmişdir.

On January 5, Nilufar Alizadeh, a lecturer and doctoral student in the Department of Psychology at Khazar University, held a webinar entitled "The Impact of Trauma on Our Choices in Life." In the selection process for webinar participants, their letters of motivation were taken into account. The 25 people who had benefitted from the information provided at the webinar were eligible to participate in the workshop.

Vebinar vorkshop şəklində keçirilərək, travmatik hadisələrin təsiri haqqında məlumat verilmiş, ailə, valideyn və digər sosial faktorların təsirlərinə görə yaranacaq mənfi inancların insan həyatına təsirləri müzakirə olunmuşdur. Vebinarın sonunda iştirakçılara praktik istifadə edə biləcəkləri məlumatlar və travmatik hadisələrin mənfi təsirlərini azalda biləcək texnikalar öyrədilmişdir.

The webinar was held in the form of a workshop, which provided information on the impact of traumatic events, and discussed the effects of negative beliefs on human life that may arise due to the influence of family, parents and other social factors. At the end of the webinar, participants acquired information that they could use in practice and the techniques that could reduce the negative impact of traumatic events.

"XƏZƏR"İN ƏMƏKDAŞI İ.M.D.A.T. - IN AZƏRBAYCAN ÜZRƏ TƏMSİLÇİSİ SEÇİLİB KHAZAR STAFF MEMBER AS REPRESENTATIVE FOR I.M.D.A.T.

Xəzər Universiteti Psixologiya departamentinin koordinatoru psixoloq Mələk Kərimova İ.M.D.A.T. (İntiharla Mücadelede Danışmanlıq Ağına Tutun) layihəsinin Azərbaycan üzrə təmsilçisi seçilib.

Khazar University Psychology Department Coordinator, Psychologist Malak Karimova has been elected as a representative in Azerbaijan for the project of I.M.D.A.T. "Hold on to the Counseling Network in the Struggle for Suicide".

Layihənin məqsədi cəmiyyətin sosial problemi kimi ələ alınan intiharların qarşısını almaq məqsədilə insan həyatını qorumağa dəstək olmaqdır. Bu məqsədlə Türkiyə Ruh Sağlığı Dərnəyi Türkiyə daxilində və ölkə xaricində bir dəstək qrupu yaradaraq fəaliyyətləri gücləndirmək, ölkə daxili və xarici maarifləndirici tədbirlərin və təlimlərin keçirilməsini hədəf alır. Layihə çərçivəsində Türkiyə daxilində hər bölgədən bir təmsilçi seçilmiş, xarici ölkələrdən isə hələlik Almaniya, Kipr və Azərbaycana yer verilmişdir.

The aim of the project is to support the protection of human life in order to prevent suicides, which are considered a social problem of society. To this end, the Turkish Mental Health Association aims to strengthen its activities by creating a support group inside and outside Turkey, and to hold awareness-raising events and trainings in the country and abroad. Within the framework of the project, one representative was selected from each region within Turkey, and from foreign countries, Germany, Cyprus and Azerbaijan are only included till then.

"Xəzər" in əməkdaşı Mələk Kərimova Azərbaycan üzrə seçilən təmsilçi olmaqla yanaşı, Elmi Konsultasiya Komitəsinə də üzv olaraq daxil edilmişdir.

Khazar staff member Malak Karimova joined the elected representatives in Azerbaijan and was included in the Scientific Advisory Committee.

Layihə haqqında aşağıdakı link vasitəsilə ətraflı məlumat almaq olar.

For further information about the project, click the link below:

<https://ruhsagligidernegi.org/imdat/>

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİ SƏDRİNİN BİRİNCİ MÜAVİNİ ƏLİ HÜSEYNLI İLƏ XƏZƏR UNİVERSİTETİ RƏHBƏRLİYİNİN GÖRÜŞÜ

MEETING OF ADMINISTRATION OF KHAZAR UNIVERSITY WITH ALI HUSEYNLI, THE FIRST DEPUTY CHAIRMAN OF MILLI MAJLIS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Yanvarın 7-də Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin birinci müavini Əli Hüseynli ilə Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı və Hüquq departamentinin müdiri dosent Cabir Xəlilov arasında Milli Məclis binasında görüş keçirilmişdir.

Görüşdə 2020-ci il Vətən müharibəsi, onun nəticələri, bərpa işləri, xalqlararası münasibət kimi məsələlər müzakirə edilmişdir. Milli Məclisin fəaliyyəti və Xəzər Universitetinin əldə etdiyi uğurlar, həmçinin, Xəzər Universitetinin inkişafı məsələlərinə toxunulmuş, Xəzər Universitetində hüquq proqramlarının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılmışdır. Görüş səmimiyyət və işgüzarlıq şəraitində keçmişdir.

On January 7, Ali Huseynli, First Deputy Chairman of the Milli Majlis of the Republic of Azerbaijan, met with Professor Hamlet Isaxanli, founder of Khazar University, Chairman of the Board of Directors and Trustees, and Jabir Khalilov, Head of the Department of Law.

At the meeting, issues such as the Patriotic War occurred in 2020, its consequences, restoration activities and international relations were discussed. The activities of the Milli Majlis and the successes of Khazar University, as well as the development of Khazar University were discussed, and there was also an exchange of views on improving law programs at Khazar University. The meeting was held in an atmosphere of sincerity and business.

TƏHSİL VƏ TƏDQIQAT SAHƏSİNDƏ ÇOXMİLLƏTLİ LAYİHƏLƏRİN İNKİŞAFI ÜZRƏ PLATFORMA PLATFORM FOR DEVELOPMENT OF MULTI-NATIONAL PROJECTS IN EDUCATION AND RESEARCH

İsveç İnstitutu (İİ) beynəlxalq əməkdaşlıq üçün alətlər və şəbəkə infrastrukturunu inkişaf etdirmək üçün pilot layihəni (2020-2021) maliyyələşdirib. Əsas konsepsiya müxtəlif tərəfdaşların və maraqlı tərəflərin fikir və təcrübələrini bir araya gətirərək, problemləri təhlil etmək üçün keys metodlarından istifadəyə əsaslanır. Bu konseptual modeləşdirmənin sistem perspektivi mürəkkəbliyi başa düşmək və ssenari proqnozunu və qərar dəstəyini yaxşılaşdırmaq üzrə mümkün addımları müəyyənləşdirmək üçün vacibdir.

Göteborg Universitetindən (İsveç; koordinasiya) əlavə olaraq ilkin PLATFORMA konsorsiumuna Xəzər Universiteti (Azərbaycan), Nijni Novqorod Dövlət Memarlıq və İnşaat Universiteti (Rusiya) və Beynəlxalq Elm Cəmiyyəti (SWS Scholarly Society, Avstriya) daxil edilib. İİ proqramının mərkəzində "Avropa Şərq Tərəfdaşlığı"ndakı ölkələr dayansa da, əməkdaşlığı inkişaf etdirmək üçün maraqlı olan digər tərəfdaşları da cəlb etmək planlaşdırılır.

Əsas fəaliyyətlər aşağıdakılardır: 1) keys metodları üzrə onlayn təlim kursu, 2) metodologiyaya əsaslanan hibrid seminar, 3) PLATFORMA əməkdaşlığından olan keys üsulları nümunələri ilə hibrid seminar və 4) həm təhsil, həm də tədqiqat kontekstində davamlı beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə layihə təşəbbüsləri.

Layihənin rəsmi sahifəsi:

<https://kermitcooperation.wixsite.com/platform>

Əlaqə: Prof. Rodney Stevens, Göteborg Universiteti, stevens@gvc.gu.se

The Swedish Institute (SI) has funded (2020-2021) pilot project to develop tools and networking infrastructure for international cooperation. The underlying concept is to use case-study methods for problem analysis, integrating the perspectives and experience of diverse partners and stakeholders. The system perspective of this conceptual modeling is important for understanding the complexity and for identifying the feasible steps to improve scenario predictions and decision support.

In addition to Univ. Gothenburg (Sweden; coordinating) the initial PLATFORMA consortium included Khazar University (Azerbaijan), Nizhny Novgorod State University of Architecture and Civil Engineering (Russia), and SWS Scholarly Society (Austria). Although the focus of the SI program is on countries in the "European Eastern Partnership", it is expected to include other partners with interest for developing cooperation.

The main activities are: 1) a web-based training course in case-study methods, 2) a hybrid workshop focused on methodology, 3) a hybrid workshop with examples of the case-studies from PLATFORMA cooperation, and 4) project initiatives for continued international cooperation, both in educational and research contexts.

Project homepage:

<https://kermitcooperation.wixsite.com/platform>

Contact: Prof. Rodney Stevens, Univ. Gothenburg, stevens@gvc.gu.se

XƏZƏR UNIVERSİTETİ ELMİN İNKİŞAFI FONDUNUN QRANT MÜSABİQƏSİNİN QALIBLƏRİ ARASINDA

KHAZAR UNIVERSITY AMONG THE WINNERS OF SCIENCE DEVELOPMENT FOUNDATION GRANT COMPETITION

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun elan edərək keçirdiyi "Elm-Təhsil-Sənaye" məqsədli qrant müsabiqəsi (EIF/MQM/ETS-1-2020-1(35)) üzrə maliyyələşdirilmə üçün qalib layihələrin siyahısı elan olunmuşdur.

Xəzər Universitetindən Baytarlıq Elmi -Tədqiqat İnstitutu ilə birgə təqdim olunmuş "Qarabağ və Dilbaz at cinslərinin genom profilinin tədqiqi: Genetik markerlərin, allel variasiyalarının aşkar edilməsi və seleksiyada istifadəsi" layihəsi qalib layihələr arasındadır.

Layihənin obyektləri: Qarabağ Atçılıq Kompleksi və Dilbaz Atçılıq Təsərrüfatı.

Cəlb ediləcək mütəxəssislər: Xəzər Universiteti, Azərbaycan Atçılıq Federasiyası, Baytarlıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu və Almaniyanın "Eurofins Genomics" laboratoriyasının mütəxəssisləri.

Layihənin əsas elmi ideyası Qarabağ və Dilbaz atlarının kompleks şəkildə fenotipik və genetik tədqiqi ilə onları seçiyələndirən genlərin və allel variasiyalarının müəyyənləşdirilməsi və əhəmiyyətli fenotipik əlamətlərlə genlər (allelər) arasında assosiasiyaların aşkar edilməsi ilə cinslərin genofondunun qorunmasının təmini, habelə seleksiya və yaxşılaşdırma işlərinin effektivliyinin genom məlumatlarına dayanaraq artırılmasından ibarətdir.

Dünyada ilk dəfə Qarabağ və Dilbaz atlarının genomu sekvens olunacaqdır. Cinsə xas dəyərli əlamətləri idarə edən genlər və ya allellər aşkar olunacaq, tək nukleotid polimorfizmi kataloqu yaradılacaq. Elmi nailiyyətlər Qarabağ Atçılıq Kompleksində və Dilbaz Atçılıq Təsərrüfatında tətbiq ediləcəkdir. Yaradılan və molekulyar biologiya məlumatları özündə cəmləndirən Elektron Məlumatlar Bazası, gələcək onilliklər ərzində damazlıq seleksiya planının tətbiqi üçün bu təsərrüfatlara xidmət edəcəkdir. Bu elektron verilənlər bazası adi smartfonlarda işləyə biləcək. Bu təsərrüfatlarda ilk dəfə heyvanların identifikasiyası elektron çiplərdən istifadə edilərək həyata keçiriləcəkdir. Bu, daha dəqiq və düzgün qeydiyyatı imkan verəcəkdir. Ümumiyyətlə, bu sistemlər Azərbaycanda ilk dəfə "ağıllı tövlə" modelinin yaradılması üçün başlanğıc nöqtəsi olacaqdır.

Layihənin icra müddəti 24 aydır.

The list of winning projects for funding on the "Science-Education-Industry" grant competition (EIF / MGM / ETS-1-2020-1 (35)) declared by the Science Development Foundation under the President of the Republic of Azerbaijan has been announced.

The project entitled "Study of the genome profile of "Karabakh" and "Dilbaz" horse breeds: detection and use of genetic markers, allele variations in selection" is among the winning projects which was presented by Khazar University in cooperation with the Veterinary Research Institute.

Objectives of the project: Karabakh Equestrian Complex and Dilbaz Equestrian Farm.

Specialists to be involved: Khazar University, the Azerbaijan Equestrian Federation, the Veterinary Research Institute, and the "German Eurofins Genomics" laboratory.

The main scientific idea of the project: Determining the genes and allele variations that characterize Karabakh and Dilbaz horses through a comprehensive phenotypic and genetic study and to ensure the protection of the genes by identifying associations between important phenotypic traits and genes, as well as improving the effectiveness of selection and development based on the genome data.

For the first time in the world, the genomes of Karabakh and Dilbaz horses will be sequenced. Sex-specific genes or alleles that control valuable traits will be identified, and single nucleotide polymorphisms catalog will be created. Scientific achievements will be applied at the Karabakh Equestrian Complex and Dilbaz Equestrian Farm. The Electronic Database, which contains molecular biological information, will serve these farms for the implementation of a breeding selection plan for next decades.

This electronic database will work on ordinary smartphones. For the first time in these farms, the identification of animals will be carried out using electronic chips. This will allow for more accurate and correct registration. In general, these systems will be the starting point for the creation of a "smart barn" model for the first time in Azerbaijan.

The period of implementation on this project is 24 months.

XƏZƏR UNIVERSİTETİ ELMİN İNKİŞAFI FONDUNUN KHAZAR UNIVERSITY AMONG THE WINNERS OF SCIENCE

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu (EIF) "Elmi tədqiqat layihələri üzrə əsas qrant müsabiqəsi"nin qalibi olan 16 layihəni elan edib. Bu müsabiqə üzrə Xəzər Universitetinin Riyaziyyat departamenti iki layihə ilə iştirak edirdi. Hər iki layihə qalib olub. Bu layihələrdən biri Riyaziyyat departamentinin müdiri, riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Əli Hüseynlinin rəhbəri olduğu "Klassik və kvant mexanikasının bəzi məsələlərində spektral nəzəriyyənin və qeyri-harmonik Furje analizinin metodları" adlı layihədir. Layihədə Riyaziyyat departamentinin digər əməkdaşı Lala Atamova (Ph.D.) ilə yanaşı Bakı Dövlət Universitetinin, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin, AMEA Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun hər birindən bir tədqiqatçı olmaqla 6 tədqiqatçı iştirak edir. Layihənin icra müddəti 12 aydır.

Layihə işi kvant fizikasının bəzi tənliklərinin müxtəlif riyazi xassələrinin öyrənilməsinə həsr olunub. Dirak və Şrödinger operatorlarının fizikanın bir çox sahələrində, xüsusən də kvant mexanikasında oynadığı böyük rol yaxşı məlumdur. Bu operatorların müxtəlif spektral xassələri kvant sistemlərinin vəziyyətlərini xarakterizə edir və müasir funksional analizin əsas məsələlərindən biridir. Funksional analizin müasir metodlarının köməyi ilə bu operatorlar, həmçinin operatorəmsallı Şrödinger və digər diferensial tənliklər üçün müxtəlif spektral məsələlər öyrənilir. Layihənin məqsədi klassik və kvant mexanikasının bəzi konkret məsələlərinin riyazi modeləşdirilməsi zamanı ortaya çıxan spektral məsələlərin, həmçinin bu məsələlərin tədqiqi ilə birbaşa bağlı olan qeyri-harmonik analizin bəzi suallarının araşdırılmasıdır. Layihədə baxılan Şrödinger operatoru üçün spektral məsələ qrand-Lebeq fəzasında öyrənilir. Bu fəza funksional fəzalar və xüsusi törəməli tənliklərin müasir nəzəriyyəsində istifadə olunan yeni fəzadır. Layihə həmçinin tətbiqi harmonik analizin müasir tədqiqat mövzularından olan freymlər nəzəriyyəsinin bəzi məsələlərinin həllinə həsr olunub. Qeyd edək ki, freymlər nəzəriyyəsi və veyvlet analiz signalların emalı və kodlaşdırılması, obrazların tanınması, kristalloqrafiyanın müasir nailiyyətlərinin nəzəri əsaslarında çox geniş istifadə olunur. Bu baxımdan layihədə baxılan riyazi problemlər ciddi nəzəri əhəmiyyət daşımaqla bərabər, həm də bir çox tətbiqi məsələlərin həllində. Nəzərdə tutulan nəticələrin alınması riyaziyyatın bir çox sahələrinin, xüsusən spektral nəzəriyyə, qeyri-harmonik analiz və funksional analizin metodlarından geniş istifadəni tələb edir.

Science Development Foundation Under the President of the Republic of Azerbaijan has announced the list of 16 winning projects for the call for proposals for "Basic Grant Competition". Two proposals were submitted to this competition by the Department of Mathematics of the Khazar University, both of which are among the winners. One of these proposals is titled "Methods of spectral theory and non-harmonic Fourier analysis in some problems of classical and quantum mechanics", whose manager is Ali Huseynli, the head of the Department of Mathematics. In the project, along with Lala Atamova(Ph.D), another member of the Department of Mathematics, there participate 6 researchers from Baku State University, Azerbaijan State Oil and Industrial University, Azerbaijan University of Architecture and Construction, Institute of Mathematics and Mechanics of the National Academy of Sciences, one researcher from each organization. The project period is 12 months.

The project is dedicated to the study of some mathematical properties of some equations of Quantum Physics. The role of the Dirac and Schrödinger operators in many areas of physics, especially in quantum mechanics is well known. The various spectral properties of these operators characterize the states of quantum systems and are one of the main problems of modern functional analysis. Various spectral problems for these operators, as well as Schrödinger and other differential operators with operator-valued coefficients are studied by means of modern methods of functional analysis.

The aim of the project is to study spectral problems arising in the mathematical modeling of some concrete problems of classical and quantum mechanics, also to answer some questions of Non-Harmonic Analysis which are directly related to the study of considered spectral problems.

The spectral problem for the Schrödinger operator considered in the project is studied in the grand-Lebesgue spaces. These spaces are newly introduced and are used in the modern theory of function spaces and partial differential equations. The project is also devoted to the study of some problems in the Theory of Frames, which is one of the modern topics of applied harmonic analysis. It should be noted that Frame Theory and Wavelet Analysis are widely used in the theoretical foundations of modern achievements of signal processing, image recognition, and modern crystallography. From this point of view, the mathematical problems considered in the project are not just of great theoretical importance but are also important in solving many applied problems. The expected results require extensive use of many areas of mathematics, especially the methods of Spectral Theory, Non-Harmonic Fourier Analysis, and Functional Analysis.

QRANT MÜSABİQƏSİNİN QALIBLƏRİ ARASINDA DEVELOPMENT FOUNDATION GRANT COMPETITION

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun (EIF) "Elmi tədqiqat layihələri üzrə əsas qrant müsabiqəsi"nin digər qalibi Xəzər Universitetinin Riyaziyyat Departamentinin professoru Nazim Kərimovun iştirak etdiyi "Mexanikanın və fizikanın müəyyən sinif stasionar və qeyri-stasionar məsələlərinin riyazi modellərinin tədqiqi" adlı layihədir. Layihədə Riyaziyyat Departamentinin əməkdaşı Nazim Kərimovla yanaşı Bakı Dövlət Universitetinin və AMEA Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun əməkdaşlarından ibarət 7 tədqiqatçı iştirak edir. Layihənin icra müddəti 12 aydır.

Layihədə uclarında yüklər olan Eylər-Bernulli çubuğunun həm uzumuna və burulma rəqsləri, həm də uclarının hər ikisində inersial yük olan və en kəsiklərində ox üzrə qüvvə təsir edən Eylər-Bernulli çubuğunun əyilmə rəqsləri tədqiq olunacaqdır. Xətti spektral məsələlərin məxsusi ədədlərinin həqiqi oxda yerləşməsinin ümumi xarakteristikası veriləcək, bütün məxsusi ədələrinin təkrarlanma tərtibləri müəyyənləşdiriləcək, məxsusi funksiyalarının osilyasiya xassələri öyrəniləcək, məxsusi ədədləri və məxsusi funksiyaları üçün asimptotik düsturlar alınacaq, məxsusi və qoşulmuş funksiyaları sistemindən ikisi, üçü və ya dördü atıldıqdan sonra yerdə qalan sistemlərin Lebeq fəzalarında bazis əmələ gətirmələri göstəriləcəkdir.

Bu nəticələrin köməyi ilə uyğun xüsusi törəməli tənliklər üçün döz və tərs məsələlərin klassik həllərinin varlığı və yeganəliyi, sərhəd şərtlərinə spektral parametrlər daxil olan qeyri-xətti məsələlərin həllərinin qeyri-məhdud kontinuumlarının varlığı göstəriləcəkdir. Burada həm də istilikkeçirmə məsələsi, müəyyən mühitdə havanın filtrasiyası, qapalı mühitdə qaz ayrılması prosesinin proqnozlaşdırılması kimi proseslərin riyazi modeləşdirilməsindən alınan stasionar və qeyri-stasionar qeyri-xətti tənliklər və ya tənliklər sistemi üçün qlobal həllin varlığı məsələsi öyrəniləcək, qlobal həllin yoxluğunu təmin edən kafi şərtlər tapılacaq və bu kafi şərtlərin dəqiqliyi öyrəniləcəkdir.

Sıxlığına görə stratifikasiya olunmuş şaquli maye sütununun qeyri-stasionar rəqsləri və onların stabilizasiyası elastodinamik sistemdə dalğaların yayılması, dalğa tezliyinin qiymətləndirilməsi və praktikada tətbiq məsələləri üçün tövsiyə və təkliflər paketi hazırlanacaqdır. Konkret testlərdə proseslərin riyazi analizi aparılacaq, hidrodinamik kəmiyyətlərin və fiziki parametrlərin uyğun analitik ifadələri və konkret qiymətlər əldə ediləcəkdir. Fiziki hadisə və prosesin riyazi modelinin aşkar alınmış həlli baxılan modelin mahiyyətini dərk etməyə, asimptotik və təqribi ədədi üsulların effektivliyinin müqayisəsini və qiymətləndirilməsini aparmağa imkan verəcəkdir.

One of the winning grant proposals of "Basic Grant Competition" of the Science Development Foundation (SDF) Under the President of the Republic of Azerbaijan is titled "Investigation of mathematical modeling of some class of stationary and non-stationary problems of mechanics and physics", one of which participants is prof. Nazim Kerimov from the Department of Mathematics of Khazar University. In the project, along with Nazim Kerimov, there participate 7 researchers from Baku State University and Institute of Mathematics and Mechanics of the National Academy of Sciences. The project period is 12 months.

Within the framework of the project it will be investigated both the longitudinal and torsional oscillations of the Euler-Bernoulli beam with loads at the ends, as well as the bending oscillations of the Euler-Bernoulli beam with inertial load at both ends and the force acting on the axis at the cross sections. The project will give a general description of the location of the eigenvalues of linear spectral problems on the real axis, determine the order of multiplicity of all eigenvalues, study the oscillation properties of the eigenfunctions, obtain asymptotic formulas for eigenvalues and eigenfunctions, and select two, three or four other systems, as will be shown to form bases in Lebesgue spaces.

Using these results we will prove the existence and uniqueness of classical solutions of direct and inverse problems for the corresponding partial differential equations, as well as the existence of an unbounded continuum of solutions of nonlinear problems containing spectral parameters in boundary conditions. The existence of a global solution for stationary and non-stationary nonlinear equations or systems of equations obtained as a result of mathematical modeling of processes such as heat transfer, air filtration in a certain environment, and gas separation in a closed medium will be studied, also sufficient conditions will be found for the absence of a global solution, and the accuracy of the sufficient conditions.

A package of recommendations and suggestions will be prepared for estimation of non-stationary oscillations of a vertical liquid column stratified by density and their stabilization for wave propagation in the elastodynamic system, wave frequency evaluation and practical application. Mathematical analysis of processes will be carried out in concrete tests, the corresponding analytical expressions of hydrodynamic quantities and physical parameters and the range of concrete values will be specified. The discovered solution of the mathematical model of the physical event and process will allow to understand the essence of the considered model, to compare and evaluate the effectiveness of asymptotic and approximate numerical methods.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİ ADMINİSTRASIYASININ HUMANİTAR MƏSƏLƏLƏR ÜZRƏ ŞÖBƏ MÜDİRİ PROFESSOR FƏRƏH XANIM ƏLİYEVƏ İLƏ PROFESSOR HAMLET İSAXANLININ GÖRÜŞÜ

PROFESSOR HAMLET ISAKHANLI MEETS PROFESSOR FARAH ALIYEVA, HEAD OF THE HUMANITARIAN AFFAIRS DEPARTMENT OF THE PRESIDENTIAL ADMINISTRATION OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Yanvarın 9-da Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının Humanitar Məsələlər üzrə şöbə müdiri professor Fərəh xanım Əliyevə ilə görüşdü.

Görüşdə Azərbaycanda elm, təhsil və mədəniyyətin inkişafı məsələləri müzakirə olundu.

Hamlet İsaخانlı Fərəh xanım Əliyevəyə Xəzər Universitetinin Kampus layihəsi və Xəzər Universitetində yeni elm və təhsil sahələrinin inkişafı barədə ətraflı məlumat verdi.

On January 9, Professor Hamlet Isaxanli, founder of Khazar University and chairman of the Board of Directors and Trustees, met with Professor Farah Aliyeva, Head of the Humanitarian Affairs Department of the Presidential Administration of the Republic of Azerbaijan.

The issues on development of science, education and culture in Azerbaijan were discussed at the meeting.

Hamlet Isaxanli gave detailed information to Ms. Farah Aliyeva on the Campus Project of Khazar University and the development of new areas of science and education at Khazar University.

PROFESSOR HAMLET İSAXANLININ İSTEK BİLGE KAĞAN OKULU VƏ "DÜNYA" MƏKTƏBİNİN YENİ LAYİHƏSİ İLƏ ƏLAQƏDAR MƏKTƏBLİLƏRLƏ GÖRÜŞÜ

PROFESSOR HAMLET ISAKHANLI MEETS THE STUDENTS ON NEW JOINT PROJECT BY "İSTEK BİLGE KAGAN" AND "DUNYA" SCHOOL

Türkiyənin İstek Bilge Kağan okulu ilə "Dünya" məktəbi etvining (etwining) portalı üzərindən "İki şivə, bir hekayə" adlı ortaq layihə həyata keçirmək üçün bir araya gəlmişlər. Layihəyə əsasən hər iki tərəfin məktəbliləri ortaq hekayələr yazmalıdırlar. Amma bu hekayələr ayrı-ayrı uşaqlar tərəfindən deyil, iki nəfərdən ibarət şagird qrupu tərəfindən yazılacaq. Hər qrupda bir Azərbaycan, bir türk məktəblisi olacaq.

Uşaqların hər biri öz fantaziyasına və marağına uyğun hekayə başlayacaq, kulminasiya nöqtəsində davamını yazmaq üçün mətni qrup yoldaşına ötürəcək. Beləcə, qrupdakı hər iki şagird bir yerdə iki hekayə yazmış olacaq. Bu yaradıcı işi başlamazdan öncə isə layihə təşkilatçıları olan türkiyəli və azərbaycanlı müəllimlər uşaqları hazırlamaq və motivasiya etmək üçün müxtəlif fəaliyyətlər həyata keçirməyi planlayırlar. Həmin fəaliyyətlərdən biri də bir azərbaycanlı və bir türk müəllifi məktəblilərin görüşünün təşkilidir.

Bu prosesin planına uyğun olaraq hər iki məktəbin şagirdləri ilk olaraq yanvarın 14-də Azərbaycanın sevilen şairi, professor Hamlet İsaخانlı ilə görüşdülər. Hamlet İsaخانlı bu görüşdə layihə iştirakçıları ilə yazılacaq hekayələr üçün seçilmiş "Qardaşlıq" mövzusunda düşüncələrini paylaşdı. Bir saatdan artıq davam edən onlayn görüş həm faydalı, həm də maraqlı keçdi. Görüş zamanı şair əvvəlcə mövzusunun tarixi, fəlsəfi və mənəvi dəyərindən bəhs etdi. Bundan sonra hər iki qardaş ölkənin məktəbliləri ilə Hamlet İsaخانlı arasında maraqlı və səmimi söhbət baş tutdu. Mövzu ilə əlaqəli uşaqların ünvanladığı suallara ətraflı və dolğun cavablar verən Hamlet İsaخانlı məktəblilərə "Qardaşlıq" sözünün hər iki ölkə üçün mənəvi və tarixi dəyərini də açıqlamış oldu.

"İstek Bilge Kagan" School of Turkey and Dunya School came together to implement a joint project called "Two dialects, one story" through the etwining portal. According to the project, students from both sides have to write joint stories. However, these stories will not be written by individual student, but by a group of two students. Each group has to consist of one Azerbaijani and one Turkish student.

Each of the students will start a story according to their imagination and interest, and at the climax will pass the text to a groupmate to write the rest of the story. Thus, both students in the group will write two stories together. Before starting this creative work, the Turkish and Azerbaijani teachers, who are the organizers of the project, plan to carry out various activities in order to prepare and motivate students. One of these activities is the arrangement of a meeting of schoolchildren with an Azerbaijani and a Turkish author.

According to the plan of this process, firstly, on January 14, the students of both schools met with Professor Hamlet Isaxanli, the beloved poet of Azerbaijan. At this meeting, Hamlet Isaxanli shared his thoughts on the topic of "Brotherhood" chosen for the stories to be written by the project participants. The online meeting, which lasted more than an hour, was both useful and interesting. During the meeting, the poet first spoke about the historical, philosophical and spiritual value of the subject. Later, the meeting was followed by an interesting and sincere conversation between the students of both countries and Hamlet Isaxanli. Hamlet Isaxanli explained to the students the spiritual and historical value of the word "Brotherhood" for both countries by giving detailed and comprehensive answers to the students' questions on the subject.

DÖVLƏT GÖMRÜK KOMİTƏSİNİN AKADEMİYASINDA "XƏZƏR"İN DEKANININ DA MÜƏLLİFİ OLDUĞU ONLAYN TƏHSİL LAYİHƏSİNİN TƏQDİMƏTİ

PRESENTATION ON ONLINE EDUCATION PROJECT CO-AUTHORED BY THE DEAN OF KHAZAR UNIVERSITY AT THE ACADEMY OF THE STATE CUSTOMS COMMITTEE

Yanvarın 11-də Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasının təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə "Azərbaycan ali məktəblərində onlayn təhsil təcrübəsi: çağırışlar və perspektivlər" adlı onlayn konfrans keçirilib.

Konfrans Gömrük Akademiyası tərəfindən Azərbaycanda pandemiya şəraitində ali məktəblərdə məsafədən təhsil prosesinin problemlərini və imkanlarını araşdırmaq məqsədi ilə həyata keçirilmiş layihənin hesabatının təqdimatına və məsafədən təhsilin problemlərinin müzakirəsinə həsr olunub.

Tədbirdə Milli Məclisin, Təhsil Nazirliyinin, Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın, Azərbaycanın 25 ali təhsil müəssisəsinin, həmçinin Türkiyə Ali Təhsildə Keyfiyyət Şurasının (YÖKAK) və Çankaya Universitetinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Akademiyanın rəisi Qulu Novruzov layihə barədə danışaraq, sözügedən tədqiqatın Azərbaycanda təhsilin onlayn tədrisə keçidi ilə bağlı aparıldığını, pandemiya şəraitində Azərbaycan ali məktəblərində məsafədən təhsilin problemləri ilə bağlı olduğunu bildirib. O, layihənin nəticələrinin Azərbaycanda təhsil alan 4 minə yaxın tələbənin sorğusu əsasında aparılmış tədqiqat, təhlil əsasında hazırlanmış hesabat olduğunu deyib.

Layihə müəllifləri - Gömrük Akademiyasının Monitoring və qiymətləndirmə şöbəsinin rəisi Araz Aslanlı, Xəzər Universitetinin Humanitar, təhsil və sosial elmlər fakültəsinin dekani Elza Səmədova və təhsil eksperti Könül Abaslı layihə barədə tədbir iştirakçlarına geniş məlumat veriblər. Tədqiqatda məqsədə çatmaq üçün qoyulan suallar, əldə edilən nəticələr haqqında danışılıb. Qeyd edilib ki, tədqiqatın nəticələri elmi məqalə formatında beynəlxalq jurnalda nəşr olunacaq.

Çıxış edən təhsil ekspertləri, ali məktəblərin rəhbər işçiləri Azərbaycan ali təhsil müəssisələrində bu tədqiqatın ilk araşdırma olduğunu, aktuallığını qeyd ediblər.

Konfransda geniş fikir mübadiləsi aparılıb, təkliflər dinlənilib, suallar cavablandırılıb.

Tədbir AZƏRTAC və digər xəbər portalları tərəfindən geniş işıqlandırılıb:

https://azertag.az/xeber/Gomruk_Akademiyasi_Azərbaycanda_pandemiya_seraitinde_mesafeden_tehsil_prosesi_ile_bagli_tedqiqat_layihesini_teqdim_etdi-1685891

https://musavat.com/news/gomruk-akademiyasi-mesafeden-tehsil-prosesi-ile-bagli-layiheni-teqdim-etdi_769795.html

<https://www.moderator.az/news/360134.html> və s.

On January 11, the Academy of the State Customs Committee held an online conference entitled "The experience on online education in Azerbaijani universities: challenges and prospects."

The conference was dedicated to the presentation of the report on the project implemented by the Customs Academy to study the problems and opportunities of the distance learning process in universities in Azerbaijan in a pandemic situation and to discuss the problems of distance learning.

The event was attended by representatives of the Milli Majlis, the Ministry of Education, the Public Council under the Ministry of Education, 25 higher education institutions in Azerbaijan, as well as the Turkish Council for Quality in Higher Education (YOKAK) and Cankaya University. Speaking about the project, the head of the Academy, Gulu Novruzov, mentioned that the study was conducted in connection with the transition of education system to online education in Azerbaijan, and the problems of distance learning in Azerbaijani universities in a pandemic. He said that the results of the project are based on research and analysis conducted on the basis of a survey of about 4,000 students studying in Azerbaijan.

The authors of the project - Araz Aslanli, Head of the Monitoring and Evaluation Department of the Customs Academy, Elza Samadova, Dean of the Faculty of Humanities, Education and Social Sciences at Khazar University, and Konul Abasli, an education expert, gave detailed information to the participants on the project. They discussed the questions raised on the project and the results obtained in order to achieve its goal.

It was noted that the results of the study will be published in an international journal in the form of a scientific article.

At the event, education experts and university officials highlighted that this study is the first of its kind in Azerbaijani higher education institutions.

There was a wide exchange of views during the event. Some Proposals were also heard and questions were answered at the conference.

The event was widely covered by AZERTAC and other news portals:

https://azertag.az/xeber/Gomruk_Akademiyasi_Azərbaycanda_pandemiya_seraitinde_mesafeden_tehsil_prosesi_ile_bagli_tedqiqat_layihesini_teqdim_etdi-1685891

https://musavat.com/news/gomruk-akademiyasi-mesafeden-tehsil-prosesi-ile-bagli-layiheni-teqdim-etdi_769795.html

<https://www.moderator.az/news/360134.html> etc.

PROFESSOR HAMLET İSAXANLIYA İKSAD-IN “BİLİM ONUR ÖDÜLÜ” TƏQDİM OLUNDU

PROFESSOR HAMLET İSAKHANLI WAS AWARDED THE IKSAD “BİLİM ONUR ODULU”

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəy-yumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı Türki-yenin İKSAD – İqtisadi İnkişaf və Sosial Araşdırmalar İnstitutunun (İktisadi Kalkınma və Sosial Araşdırmalar Enstitüsü, İstanbul) İdarə Heyətinin qərarı ilə 2020-ci ildə elmi çalışmalarına və elmi konqreslərin təşkilində dəstəyinə görə İKSAD-ın Bilim Onur Ödülü-nə (Fəxri Elm Mükafatı) layiq görülmüşdür.

Yanvarın 19-da İKSAD-ın Azərbaycan üzrə Baş təmsilçisi Əlvən Cəfərov Xəzər Universitetində İKSAD Elm Mükafatını professor Hamlet İsaخانlıya təqdim etmişdir. Professor Hamlet İsaخانlı bu mükafata layiq görüldüyü üçün İKSAD İdarə Heyətinə təşəkkürünü bildirmişdir.

Professor Hamlet Isakhanli, Founder of Khazar University and Chairman of the Board of Directors and Trustees, was awarded the IKSAD “Bilim Onur Odulu” (Honorary Science Award) in 2020 by the Board of Directors of the Institute for Economic Development and Social Research (Istanbul), IKSAD, for his research and support in organizing scientific congresses.

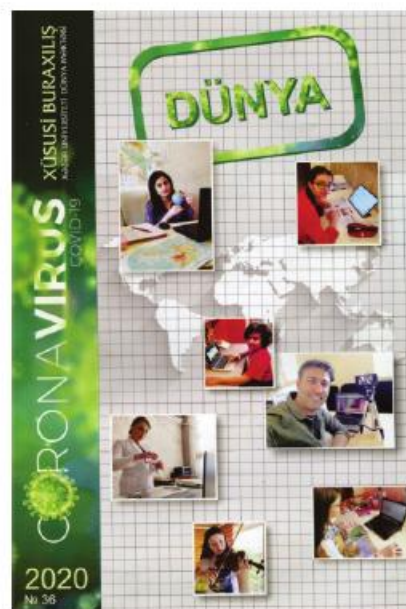
On January 19, Alvan Jafarov, IKSAD Chief Representative for Azerbaijan, presented the IKSAD Science Award to Professor Hamlet Isakhanli at Khazar University. Professor Hamlet Isakhanli thanked the IKSAD Board for being awarded this prize.

“DÜNYA” JURNALININ XÜSUSİ BURAXILIŞI ÇAPDAN ÇIXIB

Xəzər Universiteti “Dünya” məktəbinin nəşri olan “Dünya” jurnalının xüsusi buraxılışı (2020, № 36) Xəzər Universitetinin mətbəəsində çapdan çıxmışdır. Xüsusi buraxılış, əsasən, Corona-19 pandemiyası dövründə məktəbdə onlayn tədrisin təşkilinə həsr edilmişdir. Jurnalda digər yazılar da dərc olunmuşdur.

“DUNYA” MAGAZINE'S SPECIAL ISSUE PUBLISHED

A special issue of “Dunya” Magazine (2020, № 36), published by Khazar University’s Dunya School, was published by Khazar University Press. The special issue is mainly dedicated to the organization of online education at school during the Corona-19 pandemic. Other articles were also published in the magazine.

PROFESSOR HAMLET İSAXANLI "XXI ƏSRİN UNIVERSİTET MODELİ" MÖVZUSUNDA KEÇİRİLƏN ONLAYN MÜZAKİRƏDƏ ÇIXIŞ ETDİ

PROFESSOR HAMLET İSAXANLI SPOKE AT AN ONLINE DISCUSSION ON "UNIVERSITY MODEL OF THE XXI CENTURY"

Yanvarın 21-də Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şura və "Azədu Academy"-nin birgə təşəbbüsü ilə "XXI əsrin universitet modeli" mövzusunda onlayn formatda müzakirə keçirildi.

Təhsil naziri Emin Əmrullayevin iştirakı ilə keçirilən müzakirədə nazirlik yanında İctimai Şuranın üzvləri, eləcə də nazirliyin bir sıra əməkdaşları, ölkənin 35 ali təhsil müəssisəsinin rəhbərləri və nümayəndələri iştirak etmiş və müzakirəyə qoşulmuşlar.

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəy-yumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaxanlı müzakirədə çıxış edərək çağdaş universitetin hər şeydən əvvəl öz kimliyini dəqiqləşdirməsinin vacibliyindən söhbət açdı. Yəni, birinci olaraq tədris, sonra elmi araşdırma, ya birinci olaraq elmi araşdırma? Əsasən məlum bilikləri paylama, ya çətin və çox maliyyə tələb edən yeni bilik istehsal etmə?

Professor Hamlet İsaxanlı qeyd etdi ki, kimliyin digər tərkib hissəsi universitetin özündə hansı ixtisasları cəmləşdirməsi məsələsidir. Sahələrin müəyyən edilməsi ilə yanaşı, onların təftiş edilməsi, yəni, köhnələrin ləğvi və yenilərin açılması zərurətidir.

Professor ali təhsil müəssisəsi üçün vacib olan bir mühüm cəhət də vurğulayaraq bildirdi ki, universitet bir tərəfdən dünya universiteti olmalı, yəni, dünyadakı inkişaf meyillərini özündə əks etdirməli, digər tərəfdən isə özünü olduğu icmanın (ölkənin, bölgənin) tələblərinə biganə qalmamalıdır.

Professor çağdaş universitetin rəqəmsal (digital) dünya ilə ayaqlaşmasının vacibliyini və öz-özə təhsilə məsafədən təhsili birlikdə inkişaf etdirən hibrid modelinin zəruriliyini qeyd etdi. O, daha bir məsələyə - universitetlərin əsasən tələbə sayını artırmaq istədiklərini, səviyyəli alim və müəllim tapmaq və yetişdirmək məsələsinə az fikir verdiklərinə diqqət yetirdi. Vurğuladı ki, tələbə sayı və tərkibi səviyyəli alim-müəllim sayına mütənasib olmalıdır.

Professor Hamlet İsaxanlı sonda universitetlərin muxtariyyəti məsələsinə toxundu; qeyd etdi ki, hökumət yalnız sifariş etdiyi, təqaüd verdiyi qəbul planını təsdiq etməlidir (məsələn, kompüter mühəndisliyi üzrə X universitetinə X sayda tələbə), dövlət təqaüd planından kənar qalan tələbələrin bütün qəbul məsələləri barədə universitet qərar verməlidir. Bu sonuncu fikir yeni ixtisasların açılmasına da aiddir.

Ölkənin bir sıra saytları tədbir haqqında məlumat yayımlamışlar:

<https://tehsilxeber.com/umumi-xeberler/623-xx-esrin-universiteti-nece-olacaq-muzakireye-35-rektor-qoshulacaq.html>

<https://ikisahil.az/post/xxi-esrin-universitet-modeli-movzusunda-onlayn-muzakire>

<https://muallim.edu.az/news.php?id=14312>

On January 21, an online discussion on "University model of the XXI century" was held at the joint initiative of the Public Council under the Ministry of Education and Azədu Academy. The discussion with the participation of the Minister of Education Emin Əmrullayev was attended by members of the Public Council under the Ministry, as well as a number of employees of the Ministry, heads and representatives of 35 higher education institutions of the country. Professor Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and chairman of the Board of Directors and Trustees, spoke at the discussion. In his speech, first of all he stressed the importance of modern universities' endeavors on clarifying their identity. Which should be first teaching or scientific research; sharing known knowledge or producing new knowledge that is difficult and costly?

Professor Hamlet Isakhanli noted that another component of identity is the question of what specialties the university should concentrate on. In addition to identifying specialties, it is necessary to examine them; to eliminate obsolete ones and open new ones.

Emphasizing an important aspect of higher education, the professor said that the university should be a world university on the one hand; it should reflect the trends of development in the world, and on the other hand should not turn a blind eye to the requirements of the community (country, region).

The professor stressed the importance of keeping up with the digital world of the modern university and the need for a hybrid model that develops distance learning with face-to-face education. He pointed out another problem - the universities mainly want to increase the number of students, and pay little attention to finding and training high-level scientists and teachers. He stressed that the number and composition of students should be proportional to the number of prominent scientists and teachers.

Professor Hamlet Isakhanli finally touched upon the issue of university autonomy; He noted that the government should only approve the admission plan ordered by the scholarship holder (for example, X students at X University of Computer Engineering), and that the university should decide on all admissions of students outside the state scholarship plan. The latter also applies to the opening of new specialties.

A number of websites in the country spread information about the event:

PROFESSOR HAMLET ISAXANLININ TƏHSİL NAZİRİ EMİN ƏMRULLAYEV LƏ GÖRÜŞÜ **PROFESSOR HAMLET ISAKHANLI MEETS EMIN AMRULLAYEV-MINISTER OF EDUCATION**

Yanvarın 27-də Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyunlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri Emin Əmrullayevlə görüşdü.

Görüşdə Azərbaycan təhsil sisteminin bu günü və gələcəyi, təhsil sisteminə islahatların aparılması, Xəzər Universiteti və onun nəzdindəki "Dünya" məktəbinin inkişaf planları, Gəncə şəhərində fəaliyyətin artırılması, Xəzər Universitetinin kampus qurma fəaliyyəti kimi məsələlər müzakirə olundu.

İRAN MƏDƏNİYYƏT MƏRKƏZİNİN SƏDRİ XƏZƏR UNİVERSİTETİNDƏ **IRANIAN CULTURAL CENTER CHAIRMAN AT KHAZAR UNIVERSITY**

Fevralın 9-da Xəzər Universitetinin rektoru dosent İradə Xəlilova İran İslam Respublikasının Azərbaycandakı Səfirliyinin Mədəniyyət Mərkəzinin yeni təyin edilmiş sədri Q. Əli Pürmərçan'ı qəbul etdi. Universitetin İctimai əlaqələr və media üzrə direktoru Ələvşət Əmirbəylinin də iştirak etdiyi görüş zamanı Q. Əli Pürmərçan özünü təqdim etdi və mədəniyyət sahəsində bundan sonra görülməli işlər haqqında danışdı.

İ. Xəlilova qonağa Mədəniyyət Mərkəzi ilə görülmüş işlər haqqında geniş məlumat verdi və gələcək əlaqələrin inkişaf etdirilməsinin vacibliyini vurğuladı. Q. Əli Pürmərçan İran Mədəniyyət Mərkəzinin dəstəyi ilə hazırlanmış və yeni çapdan çıxmış Əbülqasim Firdovsinin ikicildlik "Şahnamə" əsərini İ. Xəlilovaya təqdim etdi. Rektor qiymətli hədiyyə üçün qonağa təşəkkürünü bildirdi.

Q. Əli Pürmərçan Xəzər Universitetində fəaliyyət göstərən Məvlana Ədəbi Fəlsəfi Araşdırmalar Mərkəzi (MƏFAM) ilə də tanış oldu.

XƏZƏR UNİVERSİTETİNİN REKTORU AY TƏQVİMİ ÜZRƏ ÇİN YENİ İL TƏDBİRİNDƏ **KHAZAR UNIVERSITY RECTOR AT THE CHINESE NEW YEAR EVENT ON THE LUNAR CALENDAR**

BDU-nun Konfutsi İnstitutunda fevralın 9-da distant formatda Ay (Şərq) təqvimini üzrə Çin Yeni İl tədbiri keçirilmişdir. Tədbirdə ÇXR-in Azərbaycan Respublikasındakı Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri xanım Guo Min, BDU-nun beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru Şahin Pənahov, Xəzər Universitetinin rektoru İradə Xəlilova, Pekin Xarici Dillər Universitetinin Azərbaycan dili kafedrasının müdiri Aqşin Əliyev və digər qonaqlar iştirak etdilər.

Tədbirdə Çin haqqında video-film nümayiş etdirildikdən sonra ÇXR-in Azərbaycan Respublikasındakı Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri xanım Guo Min təbrik nitqi ilə çıxış etdi. Səfir tədbir iştirakçılarını Çin Yeni İli münasibətilə təbrik edərək, hamıya can sağlığı və işlərində uğurlar arzuladı.

Tədbirdən *moderator.az* ətraflı xəbər yaymışdır:

<https://moderator.az/cmiiyyt/364616/bdu-nezdinde-konfutsi-institutunda-ay-teqvimi-uzre-in-yeni-il-tedbirinin-kecirilib/>

On January 27, Professor Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and chairman of the Board of Directors and Trustees, met with Emin Amrullayev, Minister of Education of the Republic of Azerbaijan.

At the meeting, issues were discussed such as the present and future of the Azerbaijani education system, reforms in the education system, plans on the further development of Khazar University and its Dunya School, increasing activity in Ganja, and campus building activities of Khazar University.

On February 9, Irada Khalilova, Rector of Khazar University, met G. Ali Purmarjan, the newly appointed Chairman of the Cultural Center of the Embassy of the Islamic Republic of Iran in Azerbaijan. During the meeting, which was also attended by Alovsat Amirbayli, the Director of Public Relations and Media of the University, G. Ali Purmarjan introduced himself and spoke about the work to be done in the field of culture.

I. Khalilova informed the guest about the work done with the Cultural Center and stressed the importance of development of future relations. G. Ali Purmarjan presented a new two-volume work of A. Firdovsi's "Shahnameh" prepared with the support of the Iranian Cultural Center to I. Khalilova. The rector thanked the guest for the valuable gift. G. Ali Purmarjan also got acquainted with the Mevlana Center for Literary and Philosophical Studies (MAFAM) operating at Khazar University.

On February 9, the Confucius Institute of BSU hosted distant Chinese New Year event on the lunar (Eastern) calendar. The event was attended by Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of China to the Republic of Azerbaijan Guo Min, BSU Vice-Rector for International Relations Shahin Panahov, Rector of Khazar University Irada Khalilova, Head of the Azerbaijani Language Department of Beijing University of Foreign Languages Agshin Aliyev and other guests.

After presenting a video about China at the event, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of China to the Republic of Azerbaijan Guo Min made a congratulatory speech. The ambassador congratulated the participants on the Chinese New Year and wished them good health and success in their work.

Moderator.az released detailed information about the event:

**GƏNCƏDƏ XƏZƏR
UNİVERSİTETİ
“DÜNYA” MƏKTƏBİNİN
AÇILIŞI**

**KHAZAR
UNIVERSITY'S
“DUNYA” SCHOOL
IN GANJA**

Fevralın 15-də Gəncə şəhərində Xəzər Universitetinin Gəncə “Dünya” məktəbinin açılışı oldu. Məktəbin açılış tədbirində Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov, Xəzər Universiteti və “Dünya” Təhsil Kompleksinin təsisçisi professor Hamlet İsaخانlı, Xəzər Universitetinin rektoru dosent İradə Xəlilova, universitetin və təhsil kompleksinin əməkdaşları, Gəncə ziyahları və ictimaiyyəti, məktəbin şagird-müəllim və valideyn kollektivləri iştirak etdirdilər.

Tədbir Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin ifası ilə açıldı. Azərbaycanın Vətən Müharibəsində şəhid olmuş qəhrəman döyüşçülərin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi.

Tədbirdə Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov çıxış edərək, Gəncə şəhərində belə bir təhsil ocağının yaranmasından məmnunluğunu vurğuladı. İcra başçısı məktəbin şagird-müəllim kollektivinə işlərində uğurlar arzuladı.

Professor Hamlet İsaخانlı Gəncə “Dünya” məktəbinin yalnız IB məktəbi kimi fəaliyyətə başladığına görə məktəb və IB proqramı haqqında iştirakçılara geniş məlumat verdi. O, “Dünya” məktəblərinin hər birinin açılışında həmtəsisçi Nailəxanım İsayevanın xüsusi rolunu və böyük əməyi olduğunu qeyd etdi.

Xəzər Universitetinin rektoru dosent İradə Xəlilova çıxış edərək, universitet adından məktəbə rəsm əsəri hədiyyə etdi.

Sonra iştirakçılar “Dünya” Təhsil Kompleksi haqqında filmə baxaraq, kompleksin uzun illər ərzindəki fəaliyyəti ilə yaxından tanış oldular.

“Dünya” Təhsil Kompleksinin fəaliyyətini əks etdirən sərgi də iştirakçıların böyük marağına səbəb oldu.

Tədbirdən sonra Xəzər Universiteti və “Dünya” Təhsil Kompleksinin əməkdaşları Vətən Müharibəsi şəhidlərinin məzarlarını ziyarət etdilər.

On february 15, Khazar University's “Dunya” School was opened in Ganja. The opening ceremony was attended by Niyazi Bayramov, the Mayor of Ganja city, Professor Hamlet Isakhanli, Founder of Khazar University and “Dunya” Educational Complex, Khazar University Rector Associate Professor Irada Khalilova, university and educational complex staff, Ganja intellectuals and public, and the school's students and their parents.

The event started with the performance of the National Anthem of the Republic of Azerbaijan. A minute of silence was observed in memory of the heroic warriors martyred in the Patriotic War of Azerbaijan.

Speaking at the event, the Mayor of Ganja city Niyazi Bayramov expressed his satisfaction with the establishment of such an educational institution in Ganja. The Mayor wished school's students and teachers success in their work.

Professor Hamlet Isakhanli informed the participants about the school and the IB program, as Ganja “Dunya” school started operating only as an IB school. He noted the special role and great work of co-founder Nailakhanim Isayeva in the opening process of each “Dunya” school.

Rector of Khazar University, Associate Professor Irada Khalilova, presented a painting to the school on behalf of the university.

Then the participants watched a film about the “Dunya” Educational Complex and got acquainted with the activities of the complex throughout many years.

The exhibition reflecting the activity of “Dunya” Educational Complex also caused great interest of the participants.

After the event, staff members of Khazar University and Dunya Educational Complex visited the graves of martyrs of the Great Patriotic War.

XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN İDARƏETMƏ VƏ TƏLƏBƏ İŞLƏRİ ÜZRƏ PROREKTORU İSAXAN İSAXANLININ DOKTORLUQ DISSERTASIYASININ ÖN MÜDAFİƏSİ (SEMINAR) KEÇİRİLDİ

PRE-DEFENSE OF KHAZAR UNIVERSITY VICE RECTOR FOR ADMINISTRATION AND STUDENT AFFAIRS ISAKHAN ISAKHANLI'S DOCTORAL DISSERTATION.

Fevralın 16-da AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Xəzər Universitetinin İdarəetmə və tələbə işləri üzrə prorektoru İsaxan İsaxanlının filologiya elmləri doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim etdiyi "Serqey Yesenin yaradıcılığı Azərbaycan və Şərq ədəbi-bədii kontekstində" mövzusunda doktorluq dissertasiyasının ön müdafiəsi (seminar) keçirildi.

Maraqlı müzakirələrlə müşayiət olunan Seminar Şurasında dissertasiyanın açıq müdafiəyə buraxılması tövsiyə edildi. Müdafiənin aprel ayında Ədəbiyyat İnstitutu nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya şurasının bazasında yaradılmış Birdəfəlik dissertasiya şurasında keçirilməsi planlaşdırılır.

On February 16, the Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS hosted a pre-defense (seminar) of Khazar University's Vice Rector for Management and Student Affairs Isakhan Isakhanli's dissertation on "Sergey Yesen's Poetry in the Azerbaijani and Oriental Literary Context." The dissertation was recommended to be openly defended at the Seminar Council, which was accompanied by interesting discussions. The defense is planned to be held in April at the One-Time Dissertation Council established on the basis of the Dissertation Council under the Institute of Literature.

"XƏZƏR"İN DEPARTAMENT MÜDİRİ RESPUBLİKA VEBİNARINDA

KHAZAR UNIVERSITY'S HEAD OF DEPARTMENT AT THE REPUBLICAN WEBINAR

Fevralın 19-da Bakı Dövlət Universitetində (BDU) "Qarabağın aran və dağlıq ərazilərində bioloji tədqiqatların perspektivləri" mövzusunda I Respublika vebinarı keçirilib. Tədbirdə AMEA-nın rəhbərliyi və müvafiq institutlarının, ali təhsil müəssisələrinin, o cümlədən Xəzər Universitetinin mütəxəssisləri iştirak etmişlər.

BDU-nun rektoru Elçin Babayevin giriş nitqindən sonra 20-dək məruzə dinlənilmişdir. Xəzər Universitetinin Həyat elmləri departamentinin müdiri Asaf Ömərov "Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş torpaqlarında xüsusi təhlükəli patogenlər" mövzusunda məruzə etmişdir.

Vebinar təkliflərin irəli sürülməsi və müzakirəsi ilə başa çatmışdır.

Newscenter.az və digər saytlar tədbir haqqında xəbər yaymışlar.

On February 19, Baku State University (BSU) hosted the First Republican Webinar on "Prospects for Biological Research in the Lowlands and Mountains of Karabakh." The event was attended by the administrators of ANAS and specialists from relevant institutes, higher education institutions, including Khazar University.

After the introductory speech of the rector of BSU Elchin Babayev, about 20 reports were heard. Asaf Omarov, Head of the Department of Life Sciences at Khazar University, delivered seminar on "Special Dangerous Pathogens in the Liberated Lands of Azerbaijan."

The webinar ended with the presentation and discussion of proposals.

Newscenter.az and other sites covered the event.

<http://newscenter.az/2021/02/19/qarabagin-aran-v-dagliq-razilrind-bioloji-tdqiqatlarin-perspektivleri-muzakir-olunub.html>

MEKSİKA SƏFİRİ XƏZƏR UNIVERSİTETİNDƏ MEXICAN AMBASSADOR VISITS KHAZAR UNIVERSITY

Fevralın 23-də Meksikanın Azərbaycandakı səfiri Rodrigo Labardini Xəzər Universitetində oldu.

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlı, universitetin rektoru dosent İradə Xəlilova, Beynəlxalq əlaqələr ofisinin direktoru Dr. Səidə Əliyeva, İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin dekanı Dr. Ceyhun Məmmədov, Siyasi elmlər və fəlsəfə departamentinin müdiri Dr. Elmar Mustafayev ilə görüşən səfir Labardini Meksika universitetləri ilə Xəzər Universiteti arasında mümkün əməkdaşlıq perspektivlərini - tələbə və müəllim mübadiləsi, müştərək konfrans və vorkşopların təşkili kimi məsələləri müzakirə etdi.

On February 23, Rodrigo Labardini, Ambassador of Mexico to Azerbaijan, paid a visit to Khazar University.

Ambassador Labardini met with Prof. Hamlet Isakhanli, the Founder of Khazar University and Chairman of its Board of Directors and Trustees; Dos. Irada Khalilova, the Rector of Khazar University; Dr. Saida Aliyeva, Director of the International Affairs Office; Dr. Jeyhun Mammadov, Dean of the School of Economics and Management; Dr. Elmar Mustafayev, Head of Political Science and Philosophy Department. During the meeting, the parties discussed the possibilities of cooperation of Khazar University with Mexican Universities in student mobility, academics exchange, organization of conferences and workshops on the topics of mutual interest.

XƏZƏR UNIVERSİTETİNDƏ "EKSTREMAL ŞƏRAİTDƏ PSIXOLOJİ XİDMƏTİN TƏŞKİLİ" FƏNNİ TƏDRİS EDİLMƏYƏ BAŞLANMIŞDIR

KHAZAR UNIVERSITY STARTS TEACHING SUBJECT OF "ORGANIZATION OF PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE IN EXTREME CONDITIONS"

Müharibədən çıxmış qalib ölkə olaraq Azərbaycanda şəhid ailələrinə və eləcə də yaxınlarını itirmiş insanlara psixoloji dəstək proqramlarının əhəmiyyəti artmışdır. Bu məqsədlə Xəzər Universiteti Psixologiya departamentinin təşəbbüsü ilə psixologiya ixtisası tələbələrinə "Ekstremal şəraitdə psixoloji xidmətin təşkili" fənni tədris edilməyə başlanmışdır.

Fənnin tədrisində əsas məqsəd ölkəmizin ehtiyacları istiqamətində bu sahədə də peşəkar bilik və bacarıqlara malik psixoloqların yetişdirilməsinə yardım göstərməkdir. Fənn tələbələrin böyük marağına səbəb olmuşdur. Tələbələr nəzəri biliklərini möhkəmləndirmək məqsədilə cəbhəyanı ərazilərdə ailələrlə həm onlayn psixoloji iş aparacaq, həm də təcrübə qazanacaqlar.

As a victorious country after the war, the importance of psychological support programs for the families of martyrs and people who have lost their loved ones has increased in Azerbaijan. For this purpose, at the initiative of Khazar University's Department of Psychology, students majoring in psychology have been taught the subject of "Organization of Psychological Assistance in Extreme Conditions."

The main purpose of teaching the subject is to help train psychologists with professional knowledge and skills in this area in accordance with the needs of our country. The subject aroused great interest among students. Students will also gain experience by engaging in psychological work with families in frontline areas to strengthen their theoretical knowledge.

**“XƏZƏR”İN ƏMƏKDAŞI AZTV-NİN
“ÇIXIŞA DOĞRU” PROGRAMINDA****KHAZAR STAFF MEMBER IN AZTV'S
"TOWARDS THE SOLUTION" PROGRAM**

2021-ci il yanvarın 18-də Xəzər Universitetinin müəllimi və doktorantı AZTV kanalında yayımlanan “Çıxışa doğru” programında psixoloq-ekspert kimi çıxış etmişdir.

Programın mövzusu son günlərdə aktual olan Covid-19 peyvəndinin insanlar arasında yaratdığı qorxu və təşviş hissi idi. Nilufər Əlizadə həyatda sağ qalmaqdan ötrü qorxunun insan təbiəti üçün önəmli bir hiss olduğunu, qorxu hissənin yaranma səbəblərini və insanların bu hiss ilə necə mübarizə aparmalı olduqlarını ətraflı şəkildə izah etmişdir.

On January 18, 2021, a lecturer and doctoral student at Khazar University took part as a psychologist-expert on the "Towards the Exit" program on AZTV. The topic of the program was the fear and anxiety created by the Covid-19 vaccine, which has become relevant in recent days. Nilufer Alizadeh explained in detail that fear is an important feeling for human nature in order to survive, the causes of fear and how people should deal with this feeling.

**XƏBƏR SAYTLARI “XƏZƏR”İN
KEÇMİŞ MÜƏLLİMİNİN
“ERMƏNİ DİLİ” DƏRS
VƏSƏİTİNİN ÇAPDAN
ÇIXMASI HAQQINDA**

2021-ci il yanvarın 18-19-da ölkənin bir neçə xəbər saytı Xəzər Universitetinin keçmiş müəllimi - tanınmış alim, siyasi elmlər doktoru Hətəm Cabbarlının “Erməni dili” dərslərinin irihəcmli, ikinci təkmilləşdirilmiş nəşrinin çapdan çıxması haqqında xəbər yaymışlar.

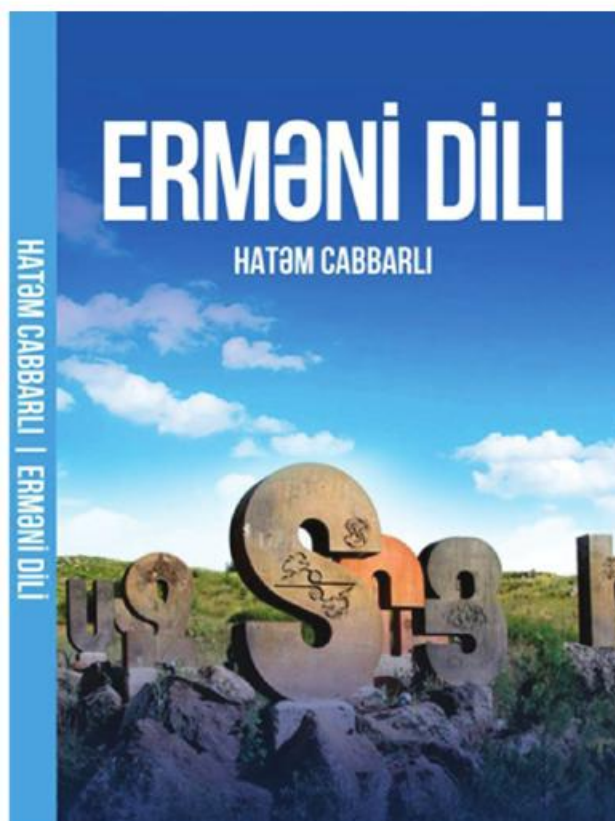
Xəbər saytlarına müsahibəsində düşməne qarşı mübarizədə onun dilini bilməyin də zəruriliyini vurğulayan müəllif qeyd etmişdir ki, erməni dili onun tərəfindən ilk dəfə 2006-cı ildə Xəzər Universitetində tədris olunmuşdur.

Xəbərlərin tam mətni aşağıdakı linklərdə:

<https://aqreqator.az/az/siyaset/1213572>

<https://sherg.az/x%C9%99b%C9%99r/150595>

<https://azerforum.com/az/azerbaycanli-alimin-ermeni-dili-kitabi-dushmen-oz-dili-ile-vurulacaq>

**NEWS AGENCIES ON THE PUBLICATION OF BOOK ENTITLED
"ARMENIAN LANGUAGE" BY FORMER "KHAZAR" LECTURER**

On January 18-19, 2021, several news agencies in the country reported on the publication of the second, large-scale, improved edition of the book entitled "Armenian Language" by Hatem Jabbarli, a former lecturer at Khazar University and a well-known scientist and doctor of political sciences.

In an interview with news agencies, the author stressed the need to know the language of the enemy in the fight against it, noting that the Armenian language was first taught by him in 2006 at Khazar University.

The full text of the news is available at the following links:

<https://aqreqator.az/az/siyaset/1213572>

<https://sherg.az/x%C9%99b%C9%99r/150595>

<https://azerforum.com/az/azerbaycanli-alimin-ermeni-dili-kitabi-dushmen-oz-dili-ile-vurulacaq>

PROFESSOR HAMLET İSAXANLI: "AKADEMİYADA YAXŞI ALİMLƏR DƏ ÇALIŞIR"

2021-ci il yanvarın 21-də sherg.az saytının akademiya təsisatı ilə bağlı sorğusunu Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsa-xanlı da cavablandırıb.

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsa-xanlı məsələ ilə bağlı fikirlərini "Şərq"ə bildirib:

"Məsələ belədir ki, dünyada elmlər akademiyası sistemi iki cürdür. Onlardan biri sosializm sistemində mövcud olub ki, məhz SSRİ bundan istifadə edib və Azərbaycan da bu sistemi davam etdirir. Yəni, çoxlu elmi-tədqiqat institutları var və dövlət də onları maliyyələşdirir. Bu növ elmlər akademiya kapitalist dünyasının heç birində yoxdur. Amerikada, İngiltərədə, Almaniyada, Fransada və digər yerlərdə isə akademiya belədir ki, bir dəstə elm adamının hərəsinin işlədiyi bir universiteti var, onlar bir yere yığılıb müəyyən kitablar yazıb nəşr edirlər, jurnallar dərc edirlər və dövlətdən də heç nə almırlar.

SSRİ dağılından sonra akademiyalarda böyük islahatlar oldu. Bunu birinci Baltik ölkələri, sonra isə Gürcüstan həyata keçirdi. Onlar dərs keçirilməsi və tədqiqatla universitetlər məşğul olduğu üçün akademiyanın elmi-tədqiqat institutlarını universitetlərə birləşdirdilər. Akademiya isə alimlərin bir növ klubudur.

Təəssüf ki, bizdə islahatlar olmadı. İslahatın kəskin pilləsi olaraq ixtisarlara aparılmalıdır. Eləcə də bu, kiçik bir təşkilat olmalıdır. Belə bir ağır vaxtda dövlətin belə bir təşkilatı maliyyələşdirməyə imkanı yoxdur, olsa belə bunu etməməlidir.

Dövlət heç ali məktəbləri maliyyələşdirmir. Bu dəqiqə dövlət universitetlərinin əksəri özünü saxlayır. Həmçinin, dövlətə də böyük həcmdə vergi verirlər.

Belə olan halda dövlət nə üçün nəhəng bir akademiya saxlamalıdır, onun dövlətə xeyri və faydası nədən ibarətdir?"

Professor, həmçinin, akademiya da həqiqətən çalışan alimlərin sayının az olduğunu və ciddi islahatlar aparılmasının vacibliyini vurğulayıb:

"Heç şübhə yoxdur ki, orada yaxşı alimlər də çalışırlar. Lakin həmin alimlər o akademiya işləyənlərin 5, maksimum 10 faizini təşkil edirlər. Yəni bu, 10 faiz təşkil edirsə, deməli, onların sayı da 10 dəfə azaldılmalıdır. Ona görə də, akademiya da islahat həddindən artıq həyati və vacib məsələdir. Açıqı, mən anlamıram ki, dövlət niyə məcburi islahat aparmır? Bu reformları akademiyanın özü aparmalıdır, əgər apara bilmirsə, bunu dövlət özü həyata keçirməlidir".

<https://sherg.az/x%C9%99b%C9%99r/150765>

XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN PROFESSORU SPUTNIK.AZ SAYTINA MÜSAHİBƏSİNDƏ NEFTİN QIYMƏTİ İLƏ BAĞLI PROQNOZ VERİB

Xəzər Universitetinin professoru Fuat Rəsulov 2021-ci il yanvarın 25-də sputnik.az saytına müsahibəsində neft bazarında baş verən prosesləri şərh edərək, neftin qiyməti ilə bağlı proqnoz verib. Müsahibəni təqdim edirik.

Son günlərdə dünya bazarlarında neftin qiymətlərində artım müşahidə edilir. Hazırda "Brent" markalı neftin qiyməti 56 dollar ətrafındadır.

Beynəlxalq Enerji Agentliyinə görə, COVID-19-a yoluxmanın artması iqtisadi fəaliyyəti ləngitsə də, peyvəndləmə prosesinin yayılması və iqtisadi canlanmanın ilin ikinci yarısında neft tələbatında artımı stimullaşdıracağı gözlənilir. Bəs, dünya bazarlarında neftin qiyməti 60-70 dollara qalxa bilərmi?

Xəzər Universitetinin professoru Fuat Rəsulov məsələni Sputnik.az-a şərh edib.

Professor neftin qiymətinin yüksəlməsinə pessimist baxır:

"Neftin bahalaşması mümkün deyil və qiymətin qalxması müvəqqəti xarakter daşıyır. Dünyada baş verən siyasi proseslər ilə bağlı müvəqqəti, qismüddətli qiymət artımları ola bilər. Sonra yenə qiymət aşağı düşəcək. Səudiyyə Ərəbistanında yeni neft yataqları aşkar edilib. ABŞ və İran arasında danışıqlar davam edəcək və çox güman ki, İrana qarşı sanksiyalar yumşalacaq. İran da öz neftini bazara çıxarmağa başlayacaq. Müvəqqəti hadisələr fonunda il ərzində neftin qiyməti 45-55 dollar arasında qalacaq. Neftin qiyməti 70 dollara qalxa bilməz".

Onun sözlərinə görə, vaksinasiyadan sonra bir sıra ölkələrdə iqtisadiyyatın bir az dirçələcəyi və yanacaq, enerjiyə tələbatın artacağı ilə bağlı gözləntilər var: "Ancaq burada paralel proseslər gedir. Kifayət qədər çox ölkə elektriklə işləyən avtomobillər almağa, hibrid avtomobillər istehsal etməyə başlayıb.

Digər tərəfdən, məsələn, Avropa kömürdən imtina etmək istəyir. Bu, o deməkdir ki, qaza, neftə tələbat artacaq. Ancaq neft və neft məhsullarının 70 faizi yanacaq kimi istifadə olunur. Bundan başqa, bütün ölkələrdə kifayət qədər neft ehtiyatları da var. Ona görə də pandemiyanın azalmasının bu sahəyə böyük təsiri olmayacaq".

Qazın qiymətinə gəlincə, professor deyib ki, qazın qiyməti qısa müddətdə xeyli bahalaşdı: "Çünki bizim əsas bazarımız Avropadır və sərt şaxtalar və s. ilə bağlı tələbat artıb. Ona görə də, qazın qiyməti qalxıb. Biz Çinə, Asiya ölkələrinə qaz satırıq. Lakin bu yaxınlarda Türkiyə və Yunanıstan Qara dənizdə öz ərazi sularında yataqlar aşkar ediblər. İndi bu ölkələr həmin yataqları işlətmək istəyirlər".

"Neftin mövcud qiymətləri Azərbaycan üçün çox sərfəlidir. Təklif və tələbdən çox şey asılıdır", - deyərək əlavə edib.

Xalid Məmmədov,
Sputnik Azərbaycan

<https://sputnik.az/economy/20210125/426045897/neftin-qiymetleri-bahalashir-sherh.html>

TƏHSİL EKSPERTİ: "YALNIZ XƏZƏR UNIVERSİTETİNDƏ İMPAKT FAKTORLU JURNAL VAR"

EDUCATION EXPERT: "ONLY KHAZAR UNIVERSITY HAS JOURNAL IMPACT FACTOR"

2021-ci il yanvarın 26-da "Bakı-Xəbər" ictimai-siyasi qəzetində "Azərbaycanda beynəlxalq indeksli elmi jurnalların yaradılmasına mane olan kimdir - xaricə axıdılan alim pulları dayandırılacaqmı..." sərlövhəli analitik yazı dərc etmişdir (müəllif İradə Sarıyeva).

Mövzunu şərh edib, münasibət bildiren filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, təhsil eksperti dosent Vüsala Ağabəyli bildirmişdir ki, "Yalnız Xəzər Universitetində impakt faktorlu jurnal var. Yəni, bu universitetin jurnalı həmin beynəlxalq elmi jurnallar sırasında yer alır. Bildiyim qədər, başqa bir Azərbaycan universitetində belə bir impakt faktorlu jurnal yoxdur."

Məqalənin tam mətni aşağıdakı linkdə:

<https://www.baki-xeber.com/sosial/115536.html>

On January 26, 2021, the socio-political newspaper "Baku-Khabar" published an analytical article entitled "Who is hindering the creation of international indexed scientific journals in Azerbaijan - will the flow of money for scientists sent abroad be stopped?" (author Irada Sariyeva).

Commenting on the topic, Vusala Aghabeyli, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor of Education, said that only Khazar University has Journal Impact Factor. It means that the journal of this university is among those international scientific journals. As far as I know, no other Azerbaijani university has such a magazine with such an impact factor."

The article is available in the following link:

AZƏRTAC: XƏZƏR UNIVERSİTETİ ELMİN İNKİŞAFI FONDUNUN QRANT MÜSABİQƏSİNİN QALİBLƏRİ ARASINDA

AZERTAC: KHAZAR UNIVERSITY AMONG THE WINNERS OF SCIENCE DEVELOPMENT FOUNDATION GRANT COMPETITION

2021-ci il yanvarın 26-da AZƏRTAC Elmin İnkişafı Fondunun keçirdiyi "Elm-Təhsil-Sənaye" məqsədli qrant müsabiqəsi üzrə qaliblərin arasında Xəzər Universitetinin də olması haqqında xəbər yaymışdır. Xəbərdə göstərilir ki, Xəzər Universitetinin Baytarlıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu ilə birgə təqdim etdiyi "Qarabağ və Dilbaz at cinslərinin genom profilinin tədqiqi: genetik markerlərin, allel variasiyalarının aşkar edilməsi və seleksiyada istifadəsi" layihəsi qrantı layiq görülmüşdür.

Təhsil-press.az saytı da həmin xəbəri dərc etmişdir. Xəbərləri aşağıdakı linklərdə oxumaq olar:

https://azertag.az/xeber/Xezer_Universiteti_Elmin_Inkisafi_Fondunun_grant_musabiqesinin_qalibleri_arasinda-1696839

<http://tehsil-press.az/index.php?newsid=55399#newsbase1>

On January 26, 2021, AZERTAC announced that Khazar University was among the winners of the Science-Education-Industry Grant Competition held by the Science Development Foundation. According to the report, the project entitled "Study of the genome profile of Karabakh and Dilbaz horse breeds: detection of genetic markers, allele variations and their use in selection" presented by Khazar University in cooperation with the Veterinary Research Institute was awarded a grant.

Təhsil-press.az also published the news. The news is available in the following link:

TEHSİL-PRESS.AZ SAYTI XƏZƏR UNİVERSİTETİNİN DƏ TƏRƏFDAŞI OLDUĞU UniLab LAYİHƏSİNİN GÖRÜŞÜ HAQQINDA

UniLab

TEHSİL-PRESS.AZ ABOUT MEETING OF KHAZAR UNIVERSITY'S PARTNER PROJECT- UniLab

2021-ci il yanvarın 27-də *Tehsil-press.az* saytı Xəzər Universitetinin də tərəfdaşı olduğu *UniLab* layihəsinin görüşü haqqında xəbər yaymışdır. Qeyd olunur ki, xarici tərəfdaşların da iştirakı ilə keçirilən görüşdə COVID-19 pandemiyasının yaratdığı çətinliklərə baxmayaraq, layihənin uğurla davam etdiyi bildirilmişdir.

Xəbəri aşağıdakı link vasitəsilə oxumaq olar:

<http://tehsil-press.az/index.php?newsid=55403#newsbase1>

On January 27, 2021, *Tehsil-press.az* published news on a meeting of the *UniLab* project, of which Khazar University is also a partner. At the meeting with the participation of foreign partners despite the difficulties caused by the COVID-19 pandemic, it was noted that the project has been successfully continued.

News is available in the following link:

"XƏZƏR"İN MÜƏLLİMİ TƏLƏBƏSİ HAQQINDA YAZDI VƏ ŞEİRLƏRİNİ TƏQDİM ETDİ

"KHAZAR" LECTURER WRITES ABOUT HIS STUDENT AND ALSO INTRODUCES HER POEMS

Xəzər Universiteti Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin müəllimi Qardaşxan Əzizxanlı 2021-ci il yanvarın 31-də *nuh.az*, *artkaspi.az* və *qaynarinfo.az* saytlarında tələbəsi - Humanitar, təhsil və sosial elmlər fakültəsinin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi ixtisası üzrə IV kurs tələbəsi Aydan Nağıyeva haqqında yazı və onun şeirlərini təqdim etmişdir. Bu, Aydan Nağıyevanın mediada ilk poetik debütüdür. Qeyd edək ki, onun 2020-ci il noyabrın 23-də *artkaspi.az* saytında dərc olunmuş "İntuisiyanın qətl fərmanı" adlı məqaləsi maraqla qarşılanmışdır.

Mətnlər aşağıdakı linklərdə:

(Yazı və şeirlər jurnalın 28-29-cu səhifələrində dərc olunur)

<http://artkaspi.az/az/intuisiyanin-qetil-fermani-aydan-naiyeva-yazir/#.YBbewugzbIU>

<http://www.nuh.az/27745-bu-da-mnim-siz-srpriz-tqdimatm-aydan-xanm.html>

<https://qaynarinfo.az/az/202101311911-bu-da-menim-size-surpriz-teqdimatim-aydan-xanim/>

On January 31, 2021, Gardashkhan Azizkhanli, a lecturer at Khazar University's Department of Languages and Literature, posted articles on *nuh.az*, *artkaspi.az* and *qaynarinfo.az* about his student Aydan Nagiyeva, a fourth-year student majoring in Azerbaijani language and literature teaching at the Faculty of Humanities, Education, and Social Sciences. The articles also contain information about Aydan Nagiyeva's poems. This is Aydan Nagiyeva's first poetic debut in the media. It should be noted that her article "Order to kill intuition" published on November 23, 2020 on the website *artkaspi.az* attracted great interest.

The articles are available in the following link:

(The article and poems were published on 28-29th pages of the journal)

AZƏRTAC UniLab LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ NÖVBƏTİ MÜZAKİRƏ HAQQINDA

AZERTAC ON THE NEXT DISCUSSION WITHIN THE FRAMEWORK OF UniLab PROJECT

2021-ci il fevralın 1-də AZƏRTAC Xəzər Universitetinin İnkişaf Mərkəzində "UniLab" layihəsi çərçivəsində növbəti müzakirə təşkil edildiyi haqqında xəbər yayıb. Qeyd olunur ki, müzakirələrdə universitetin Təbiət elmləri və mühəndislik fakültəsinin xaricdə təhsil alan məzunları iştirak etmişlər.

Xəbər aşağıdakı linkdə:

https://azertag.az/xeber/UniLab_layihesi_cherchivesinde_muzakireler_aparilib-1702115

AZƏRTAC XƏZƏR UNIVERSİTETİNDƏKİ RƏSMİ GÖRÜŞ HAQQINDA

AZERTAC ABOUT THE OFFICIAL MEETING AT KHAZAR UNIVERSITY

2021-ci il fevralın 10-da AZƏRTAC Xəzər Universitetində universitetin rektoru dosent İradə Xəlilova ilə İran İslam Respublikasının Azərbaycandakı Səfirliyinin Mədəniyyət Mərkəzinin yeni təyin edilmiş sədri Q. Əli Pürmərcan'ın görüşü haqqında xəbər yayımlamışdır.

Salamnews.org saytı da həmin xəbəri dərc etmişdir.

Xəbərlər aşağıdakı linklərdə

https://azertag.az/xeber/Xezer_Universiteti_ile_Iran_Medeniyyet_Merkezi_arasinda_emekdasliq_meseleleri_muzakire_olunub-1709465

<https://salamnews.org/ru/news/read/412032>

AZƏRTAC VƏ DİGƏR OLKƏ SAYTLARI MULTİKULTURALİZM MƏRKƏZİNİN VİDEOTRENİNGLƏRİ HAQQINDA

AZERTAC AND OTHER NATIONAL WEBSITES ON VIDEO TRAININGS OF MULTICULTURALISM CENTER

2021-ci il fevralın 12-də AZƏRTAC və digər olkə saytları Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin "Multikulturalizmə giriş" fənninin tədrisi layihəsi çərçivəsində keçirdiyi növbəti treninqlərin başa çatması haqqında xəbər yaymışlar. Xəbərdə olkənin digər ali təhsil müəssisələri ilə bərabər Xəzər Universitetinin əməkdaşlarının da treninqlərdə iştirak etdiyi qeyd olunur:

https://azertag.az/xeber/Multikulturalizm_Merkezi_videotreninqler_kechirib-1711041

On February 1, 2021, AZERTAC announced that another discussion was held at Khazar University Development Center as a part of the UniLab project. It is noted that the discussions were attended by graduates of the Faculty of Natural Sciences and Engineering studying abroad.

News is available in the following link:

On February 10, 2021, AZERTAC published news on the meeting between Khazar University Rector Associate Professor Irada Khalilova and the newly appointed Chairman of the Cultural Center of the Embassy of the Islamic Republic of Iran in Azerbaijan, G. Ali Pürmərcan.

Salamnews.org also published the news.

The news is available in the following links:

On February 12, 2021, AZERTAC and other national websites announced the completion of the next trainings held by Baku International Multiculturalism Center within the project "Introduction to Multiculturalism". The report says that along with other higher education institutions in the country, Khazar University staff members also participated in the trainings:

**PROFESSOR HAMLET İSAXANLI
ARB 24 TELEKANALINDA
PROFESSOR HAMLET ISAKHANLI
ON ARB 24 TV CHANNEL**

2021-ci il fevralın 13-də Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaxanlı *ARB 24* telekanalında canlı bağlantıda pandemiya dövrü təhsilin xüsusiyyətləri barədə danışdı. Məsafədən təhsildə internet, sinxronluq, dərslərə davamiyyət, seçmə dərslər, yeni qəbul olunmuş tələbələr, məzunluğa gedən tələbələr və imtahan kimi məsələlərin yaratdığı problemlərdən söhbət açdı.

O, üz-üzə təhsilin addım-addım bərpa olunmasının zəruriliyini vurğuladı.

On February 13, 2021, Professor Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and chairman of the Board of Directors and Trustees, spoke about the features of pandemic education on *ARB 24* TV channel. He mentioned the problems caused by distance education, such as the Internet, synchronization, attendance, elective classes, newly admitted students, graduating students and exams.

He stressed the need for the gradual restoration of face-to-face education.

**PROFESSOR HAMLET İSAXANLI TƏKLİF EDİLƏN YENİ
İXTİSASLARA MÜNASİBƏT BİLDİRİB**

**PROFESSOR HAMLET ISAKHANLI'S COMMENTS
ON PROPOSED NEW SPECIALTIES**

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaxanlı 2021-ci il fevralın 16-da *şerg.az*-ın sorğusunu cavablandıraraq, Təhsil Nazirliyinin ali məktəblər üçün təklif etdiyi kibər təhlükəsizlik, şəhərsalma və planlaşdırma, həmçinin, digər yeni ixtisaslara aid mülahizələrini bildirmişdir.

Hamlet İsaxanlı qeyd etmişdir ki, yeni ixtisaslar dövrün, zamanın tələbidir. Məsəl üçün, kompüter elmlərinin canı olan kibər təhlükəsizlik xüsusi əhəmiyyət kəsb edir, çünki dövlətlər bir-birinə bu vasitə ilə təzyiq göstərir, seçkiyə təsir edir, digər ölkələrin təhlükəsizliyinə aid məlumatları əldə edirlər. Təklif edilən digər yeni ixtisaslar da mühüm əhəmiyyətə malikdir. Bu, həmçinin, ali təhsilin əhatə dairəsinin getdikcə genişlənməsinə də gətirib çıxaracaq. Beləliklə də, yeni ixtisasların yaradılmasına çox ehtiyac var.

Tam mətni aşağıdakı link vasitəsilə oxumaq olar:

Professor Hamlet Isakhanli, Founder of Khazar University and Chairman of the Board of Directors and Trustees, responded to *sherg.az*'s request on February 16, 2021, and expressed his views on cyber security, town-building and planning, as well as other new specialties offered by the Ministry of Education at universities.

Hamlet Isakhanli noted that new specialties are a requirement of the time. For example, cyber security, which plays an important role in computer science, is of particular importance because it is used by the states to put pressure on each other, influence elections, and obtain information about the security of other countries. Other proposed new specialties are also important. It will also lead to an ever-expanding scope of higher education. Thus, there is a great need for the creation of new specialties.

The article is available in the following link:

<https://sherg.az/x%C9%99b%C9%99r/153134>

PROFESSOR HAMLET İSAXANLININ "MƏNİM QARABAĞIM VƏ YA QARABAĞ DÜYÜNÜ" KİTABI HİSSƏLƏRLƏ "525-Cİ QƏZET" DƏ DƏRC OLUNUR

PROFESSOR HAMLET ISAKHANLI'S BOOK "MY KARABAKH OR KARABAKH KNOT" PUBLISHED IN PARTS IN "525-ci Qezet"

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəy-yumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaxanlının Qarabağ mövzusunda öz düşüncələrini ətraflı şəkildə qələmə aldığı "Mənim Qarabağım və ya Qarabağ düyünü" adlı kitabı hissələrlə "525-ci qəzet" də dərc olunur və qəzetin internet sahifəsində yerləşdirilir.

Birinci hissə (25 yanvar 2021)

<https://525.az/news/160764-menim-qarabagim-ve-ya-qarabag-duyunu-birinci-hisse>

İkinci hissə (31 yanvar 2021)

<https://525.az/news/161209-menim-qarabagim-ve-ya-qarabag-duyunu-ikinci-hisse>

Üçüncü hissə (8 fevral 2021)

<https://525.az/news/161770-ermeni-esilli-senetkarlar-ve-azerbaycan-18-19-cu-esrler>

Dördüncü hissə (15 fevral 2021)

<https://525.az/news/162219-kocler-ve-etnik-deyismeler-hamlet-isaxanli-yazir>

Beşinci hissə (22 fevral 2021)

<https://525.az/news/162701-1905-1906-ermeni-muselman-davasi-meqale>

"525-ci qəzet" də əsərin çapı davam edir.

Qeyd edək ki, "Mənim Qarabağım və ya Qarabağ düyünü" kitabının tam mətni "Xəzər Xəbər" yurnalının bu nömrəsindən etibarən hissələrlə dərc olunmağa başlanıdır.

Professor Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and chairman of the Board of Directors and Trustees, wrote in detail about his views on Karabakh in his book entitled "My Karabakh or Karabakh Knot," and the book has been getting published in parts in "525-ci Qezet" (525th Newspaper) and posted on the newspaper's website.

Part 1 (January 25, 2021)

<https://525.az/news/160764-menim-qarabagim-ve-ya-qarabag-duyunu-birinci-hisse>

Part 2 (January 31, 2021)

<https://525.az/news/161209-menim-qarabagim-ve-ya-qarabag-duyunu-ikinci-hisse>

Part 3 (February 8, 2021)

<https://525.az/news/161770-ermeni-esilli-senetkarlar-ve-azerbaycan-18-19-cu-esrler>

Part 4, (February 15, 2021)

<https://525.az/news/162219-kocler-ve-etnik-deyismeler-hamlet-isaxanli-yazir>

Part 5, (February 22, 2021)

The publication of the work is in progress in "525-ci Qezet". It should be noted that the full text of the book "My Karabakh or Karabakh Knot" will be published in parts starting from this issue of "Khazar Xəbər" magazine.

XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN İDARƏETMƏ VƏ TƏLƏBƏ İŞLƏRİ ÜZRƏ PROREKTORU İSAXAN İSAXANLININ HEKAYƏLƏRİ "KREDO" QƏZETİNDƏ

STORIES PUBLISHED IN "KREDO" NEWSPAPER BY ISAKHAN ISAKHANLI, KHAZAR UNIVERSITY'S VICE RECTOR FOR ADMINISTRATION AND STUDENT AFFAIRS

Xəzər Universitetinin İdarəetmə və tələbə işləri üzrə prorektoru İsaxan İsaxanlının hekayələri "Kredo" qəzetində dərc olunmuşdur. Hekayələr Xəzər Universitetinin veb-saytında da (<http://www.khazar.org/>) yerləşdirilmişdir:

"İt balası" (№ 02, 14 yanvar 2021-ci il, s.9);

http://khazar.org/uploads/news/16_01_2021/it_balasi.pdf

"Yol hekayəti" (№ 03, 20 yanvar, 2021, s.8-9; № 04, 27 yanvar, 2021, s.8);

http://khazar.org/uploads/news/29_01_2021/yol_hekayeti.pdf

"Ölümətül məhəbbət" (№ 07, 17 fevral 2021-ci il, s.8-13).

http://khazar.org/uploads/news/19_02_2021/olumcul_mehebbet.pdf

The stories of Isakhan Isakhanli, Khazar University's Vice Rector for Administration and Student Affairs, were published in the "Kredo" newspaper. News is also available in the University's website (<http://www.khazar.org/>).

"The Puppy" (№ 02, January 14, 2021, p. 9);

http://khazar.org/uploads/news/16_01_2021/it_balasi.pdf

"The Road Story" (№ 03, January 20, 2021, p.8-9; № 04, January 27, 2021, p.8);

http://khazar.org/uploads/news/29_01_2021/yol_hekayeti.pdf

"Deadly Love" (№ 07, February 17, 2021, p.8-13).

http://khazar.org/uploads/news/19_02_2021/olumcul_mehebbet.pdf

BU DA MƏNİM SƏNƏ SÜRPRİZ TƏQDİMATIM, AYDAN!

Xəzər Universiteti Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin müəllimi Qardaşxan Əzizxanlı 2021-ci il yanvarın 31-də nuh.az, aqreqator.az və qaynarinfo.az saytlarında tələbəsi - Humanitar, təhsil və sosial elmlər fakültəsinin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi ixtisası üzrə IV kurs tələbəsi Aydan Nağıyeva haqqında yazı və onun şeirlərini təqdim etmişdir.

Dünya ədəbiyyatını tədris etdiyim Xəzər Universitetində yeni dərs dediyim qrupla əsl tanışlığım ilə Aydan Nağıyevanın təqdimatı ilə başladı. Aristofanın "Athılar"ını təqdim edən tələbənin təhlil qabiliyyəti məni heyretləndirdi: "Mən hara düşmüşəm?!" Axtarış şövqlü tələbələrle üz-üzə idim... Sonradan hər təqdimatında Aydanın orijinal təhlillərinin şahidi oldum.

Az əvvəl bildim ki, tələbəmiz, sən demə, həm də, yaxşı rəsmlər çəkir. Mənə tanışlıq üçün göndərdiyi rəsm işlərini gören peşəkarlar: "Kimdirsə, istedadlı rəssamdır," dedilər. Son günlərdə isə fikrimi bilmək üçün qabaqca bir, sonra "gecə yenə gəlmişdilər" təbəssüm doğuran cümləsinin müşayiəti ilə ikinci şeirini göndərdi.

Şeirlər fərqli düşüncəyə malik bir istedad sahibinin qələmindən çıxmışdı.

Aydan Türkiyə türkcəsində yazır. Ona belə rahatdır. Tələbə olaraq araşdırmalarını da, əsasən, türk saytları əsasında aparır. Şeirləri mənim təklifimlə dilimizə də özlü çevirib. Oxuculara təqdim edirəm.

Qardaşxan Əzizxanlı

Aydan

Hər gün...

Səhər saat səkkizdir.
Evdən çıxıram adi addımlarımla.
Bir it yolun kənarında
Dayanıb yaralı-yaralı yalvarır mənə.
Yalvarışa laqeyd
Mən irəliyə baxaram...

Günortadan əvvəl.
İşlər bir az ləngiyəndə

Bir kişi gəlir olduqca qoca.
Təsvirə belə dəyməyəcək qədər geyimsiz-
keçimsiz.
"Mənə pul yox, iş verin"- deyir sadəcə.
Xeyli vecsiz bir halda, pulumu sayaram.
Mən irəliyə baxaram...

Nahar vaxtı.
Orta bir restoranda

Qırovlı bir pəncərə yanında
Dadından narazı halda yeyirəm yeməyimi.
Mənzərəm: ac bir səfilin baxışları ...
Bu yeməkdən o, mütləq razı qalardı.
Nəyə, yeməyim soyuyar.
Mən irəliyə baxaram...

Axşam saat altı.
Küçənin başından eşidilir
Qonşu qadının ağırılı gözyaşları,
Ərinin hədə-qorxulu sözləri.
Hələ o zopanın havanı bölərkən çıxardığı
səslər...
O küçədən keçəndə hamıyla birgə kar olaram.
Mən irəliyə baxaram...

Axşam saat səkkiz radələrində...
Bir xəbər ekranı ələ keçirir.
Sayılar sümükləri qaraların.
Yenə hökmdar kəsilib qəzəblə
Yenə məlum torpaqlarda quraqlıq.
Növbədədir insanlar bir qab su üçün.

Mənə nə?
Görməzlikdən gələrək qalxıb güllərimi
sulayaram.
Mən irəliyə baxaram...

Saat ona yaxınlaşır.
Gecikən qəzetimin yenə qanlıdır səhifələri.
Saysız cinayət dəyəndə bir-bir gözlümə
Keçmiş ölümlərin əlamətləri keçir nəzərimdən.
Müharibələrdən də var burada ...
Ölən uşaqlar, ölənlər quşlar, ölənlər kəpənəklər...
Dərhal fikrimi romantik filmimə verərəm.
Mən irəliyə baxaram...

Gecə on iki zəngi çalınar,
Birdən dayanar zamanımın axını.
Köhnə bir şəkil albomu kimi
Toz basmış həyatım göz önündən keçər.
Ölümün alovlu nəfəsi məni boğar,
Qaralar işıqım bir anda.
Həyat ancaq baxıb irəli
Qarşımdan keçər sürətli addımlarla.

Fəlakətim

Ümidlənmədim əsla sabahlara,
İndimsə donuqdu sanki
Və dünən, sadəcə, məyusluqdan ibarətdi.
Bir çox kiçik, iki çox böyük idi mənə,
Yaşım bir-bir artmazdı, məsələ.
Heç bir işim vaxtında olmazdı.
Heç "vaxtım" da olmadı,
Ya da bu "vaxt" mənə aid deyildi.
Saatlar qısaykən (tik tak, tik tak, tik tak)
Saniyələr uzanmasıyla lağ edirmiş kimiydi
həmişə

Torpağı insan dolu tənha adamda
Belə anlardaydı fəlakətim.
Səssiz baxan gözlerimdən
Çığır-bağır axan gözyaşlarımdaydı üsyanım.
Üsyançılar-xatirələrimdə basdırdığım xəyallar...
Qoruyurcasına birləşən kipriklərim
Əsla durduramazdı üsyançıları,

Çox vaxt belə anlardaydı fəlakətim.
"Keçmiş" adlanan xatirə dəftərim
Haqsız çıxmaq üçün
haqlı olduğum anların susqunluğuyla dolub-
daşarkən
Mənə, sadəcə, onların açdığı qırıqlar qaldı
həmişə.

Həyat usandırıcıydı...
"Günah"ların yetişdiyi
"Pəşmanlıq"lar meşəsində
"Kaş ki"lərin usanmaz təqibindən qaçarkən
Belə anlarda da gəlirdi fəlakətim.
Bəlkə də, fəlakət ələ həmişə belə anlarda gəlir,
Mənsə, sadəcə, anlam yükleyirəm o anlara.
Ümidlənmədim əsla sabahlara,
İndimsə, sadəcə, donuqdu,
Və dünən tam bir məyusluqdan ibarətdi.

<http://www.nuh.az/27745-bu-da-mnim-siz-srpriz-tqdimatm-aydan-xanim.html>

<https://aqqator.az/az/medeniyyet/1233696>

<https://qaynarinfo.az/az/202101311911-bu-da-menim-size-surpriz-teqdimatim-aydan-xanim/>

CREATIVE SPARK LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ NÖVBƏTİ VEBİNAR**İNGİLTƏRƏ****THE NEXT WEBINAR HELD WITHIN
THE CREATIVE SPARK PROJECT****ENGLAND**

Yanvarın 7-də Xəzər Universiteti Middlesex Universiteti (Middlesex University London) ilə birlikdə *Creative Spark* layihəsi çərçivəsində silsilə vebinarların 2-cisini təşkil etdi. Əsas mövzusu “Sahibkarlıqda qadınlar - çətinliklər və imkanlar” olan seminarların bu dəfəki qonağı Zara Hüseynova idi. O, “WoWoman” (“Qadınların gücü” platforması ilə yanaşı, “ALZA boutique and Milana Gelinlik2”, “W_Space”, “ReStart”, “Speak Global”, “Limonlu.az” kimi bir neçə şirkətin yaratıcısıdır. Əlavə olaraq, Zara Hüseynova “TEDxGermany”, “Latitude 59”, “Startup weekend” kimi bir sıra böyük tədbirlərdə nətiqlik edib.

MS TEAMS proqramı vasitəsilə baş tutan tədbir İnkişaf mərkəzinin direktoru Raziyyə İsayevanın giriş sözü ilə başladı. O, Creative Spark layihəsi çərçivəsində keçirilən silsilə seminarların məqsədindən danışdı. Sonra Zara Hüseynova 18 yaşından başladığı sahibkarlıq təcrübəsini tələbələrə bölüşdü. O, sahibkarlıqda önəmli olan motivasiya, plan və işçi ilə işə götürmənin arasındakı münasibətlərin vacibliyindən danışdı.

Seminar ərzində qadın sahibkarların üzleşdikləri çətinliklər və fərsətlər barədə çox maraqlı müzakirələr aparıldı.

Tədbirdə Xəzər Universitetinin tələbə və əməkdaşları ilə yanaşı Sumqayıt Dövlət Universitetinin tələbələri də iştirak edirdilər.

On January 7, Khazar University and Middlesex University London have organized the second in a series of webinars within the *Creative Spark* project. The next guest of the seminar “Women in Entrepreneurship: Challenges and Opportunities” was Ms.Zara Huseynova. She is the founder of WoWoman – women empowerment platform as well as several companies such as ALZA boutique and Milana Gelinlik, W_Space – creative spaces & business café, ReStart – online intensive, Speak Global – English language improvement center and Limonlu.az – kids apparel. In addition, she was speaker at several big events such as “TEDxGermany, Latitude 59, Startup weekend”.

The event which was held via MS TEAMS commenced with a greeting of Director of Development of Khazar University, Ms. Raziya Isayeva. She spoke about the purpose of a series of seminars held within the Creative Spark project. Further on, Zara Huseynova shared her entrepreneurial experience with students, which she started at the age of 18. She spoke about the importance of motivation, planning, the relationship between employee and employer, which are important in entrepreneurship.

Very interesting discussions over the challenges and opportunities women entrepreneurs face were held during the meeting.

The event was attended by students and staff of Khazar University, as well as students from Sumgayit State University.

İSPANIYA**UniLab LAYİHƏSİ TƏRƏFDAŞLARI
İLƏ VIRTUAL GÖRÜŞ****SPAIN****VIRTUAL MEETING WITH UniLab PROJECT PARTNERS**

Yanvarın 19-da Xəzər Universitetinin tərəfdaş olduğu Erasmus+ UniLab layihəsi çərçivəsində tərəfdaş universitetlərin növbəti virtual görüşü keçirildi. Görüş iştirakçılarını salamlayan Erasmus+ UniLab layihəsinin koordinatoru Carme Royo konsorsiuma yeni qatılan universitet üzvlərini və koordinator təşkilatının üzvlərini iştirakçılara təqdim etdi. Sonra Carme Royo Fokus Qrup Müzakirələrinin keçirilməsi və onun formatına verilmiş tələblərdən danışdı, tərəfdaş universitetləri tədbirləri təşkil edərkən göstərilmiş qaydalara əməl etməyi məsləhət gördü.

Layihənin İspaniyalı tərəfdaşı olan Pompeu Fabra Universitetinin əməkdaşları UniLab çərçivəsində həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan strateji plan və model iştirakçılara təqdim edildilər.

Carme Royo görüşü yekunlaşdıraraq qeyd etdi ki, Covid-19 pandemiyasının yaratdığı çətinliklərə baxmayaraq, layihə öz işini uğurla davam etdirir və bütün tərəfdaşlar işlərini vaxtında yerinə yetirirlər.

UniLab layihəsinin virtual görüşündə Xəzər Universitetini Təlim və Tədris mərkəzinin direktoru Ülker Bayramova təmsil etmişdir.

On January 19, the next virtual meeting of partner universities was held within the project “Erasmus + UniLab”, in which Khazar University is a partner. Welcoming the participants, Erasmus + UniLab project coordinator Carme Royo introduced the new university members and members of the coordinating organization to the consortium. Carme Royo then touched upon the organization of Focus Group Discussions and the requirements on its format, advising partner universities to follow the rules when organizing events.

Staff members of the University of Pompeu Fabra, the Spanish partner of the project, presented to the participants the strategic plan and model of the UniLab.

Concluding the meeting, Carme Royo noted that despite the difficulties caused by the Covid-19 pandemic, the project continues to work successfully and all partners are doing their job on time.

Khazar University was represented at the virtual meeting of the UniLab project by Ülker Bayramova, Director of the Training and Education Center.

XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN TƏŞKİLATÇILIĞI

İLƏ BEYNƏLXALQ KONFRANS

INTERNATIONAL CONFERENCE ORGANIZED

BY KHAZAR UNIVERSITY

TÜRKİYƏ PAKİSTAN

TURKEY PAKISTAN

Yanvarın 20-21-də Xəzər Universitetinin Türkiyənin Ankara Universiteti və Van Yüzüncü yıl Universiteti, Pakistanın Müasir Dillər Milli Universiteti və Qucarat Universiteti ilə birgə təşkil etdiyi Beynəlxalq Dil, Dilçilik və Ədəbiyyat Konfransı keçirildi.

Konfransın natiqləri müxtəlif ölkələrdən olan alimlər idi. Professorlar Muntazar Mehdi (konfransın sədri, Müasir Dillər Milli Universiteti, Pakistan), Bob Hodge (Qərbi Sidney Universiteti, Avstraliya), Lance Cummings (Şimali Karolina Universiteti, ABŞ), Assoc. Prof. Dr. Mustafa Güleç (Ankara Universiteti, Türkiyə), Bülent Cercis Tanrıtanır (Van Yüzüncü yıl Universiteti Universiteti, Türkiyə) və digərləri məruzə etdilər.

İştirakçı ölkələr Türkiyə, Pakistan, Azərbaycan, İran, Mərakeş, Nigeriya, Hindistan, ABŞ, Malayziya, İspaniya, Almaniya, Avstraliya, İtaliya, Banqladeş və Meksika idi. Adı çəkilmiş ölkələrdən olan tədqiqatçılar 132 elmi tədqiqat işi ilə konfransda çıxış etmişdir. Konfransda təqdimat üçün qəbul olunmuş bütün tezislər öncə ikili rəydən keçmişdir.

Xəzər Universiteti İngilis dili və ədəbiyyatı departamentinin Tədqiqat işləri üzrə koordinatoru, konfransın təşkilat komitəsinin üzvü Milana Abbasova konfrans sessiyalarından birinin aparıcısı oldu. Konfransın dinləyiciləri olan departament əməkdaşları və magistr tələbələri konfrans məqalələrini də təqdim etdilər.

Konfrans iştirakçalarına sertifikat verildi.

International Conference on English Language, Linguistics and Literature was held on January 20-21, The conference was jointly organized by Khazar University (Azerbaijan), Ankara University (Turkey), Van Yuzuncu yil University (Turkey), National University of Modern Languages (Pakistan) and Gujarat University (Pakistan).

The keynote speakers of the conference were scholars from various countries: Bob Hodge (Western Sydney University), Lance Cummings (University of North Carolina, Wilmington), Assoc. Prof. Dr. Mustafa Güleç (Ankara University, Turkey), Bülent Cercis Tanrıtanır (Van Yuzuncu yil University, Turkey). The president of the society named The Englishers Prof. Muntazar Mehdi gave his opening speech at the very beginning of the scientific event.

The participant countries were Turkey, Pakistan, Azerbaijan, Iran, Morocco, Nigeria, India, USA, Malaysia, Spain, Germany, Australia, Italy, Bangladesh and Mexico. The number of accepted papers were 132. All applications underwent a double-blind peer review process. The presentation type of the research works was Oral /Online.

In this conference English Language and Literature Department of Khazar University was among the organizing committee members. The research coordinator of the Department of English Language and Literature Milana Abbasova moderated one of the conference sessions. Moreover, staff members of the department and master students successfully presented their papers and participated at the conference as non-presenters.

All the conference participants were awarded with the certificates.

UniLab

UniLab LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ FOKUS GRUP MÜZAKİRƏSİ

FOCUS GROUP DISCUSSION WITHIN UniLab PROJECT

Yanvarın 29-da Xəzər Universiteti İnkişaf Mərkəzi universitetin tərəfdaş olduğu *UniLab* layihəsi çərçivəsində növbəti virtual Fokus Qrup Müzakirəsi təşkil etmişdir. Müzakirənin əsas mövzusu universitet-biznes əməkdaşlığının genişləndirilməsi, tələbələr üçün təcrübə proqramlarının təşkili, gətirdikləri şirkətlərdə qarşılaşdıqları çətinliklər və həmin təşkilatların göstərdiyi dəstək, gələcəkdə universitet-biznes əməkdaşlığının genişləndirilməsi modelləri idi.

Tədbirin bu dəfəki müzakirə iştirakçıları Xəzər Universiteti Təbiət elmləri və mühəndislik fakültəsinin xaricdə təhsil alan məzunları (Emin Bayramov – Eötvös Lorand Universiteti, Macarıstan; Sarkan Hacıyev – Pohang Təbiət və Texnologiya Universiteti, Cənubi Koreya; Ruslan Babayev – Milan Politeknik Universiteti, İtaliya) olmuşlar. Tədbirdə Təbiət elmləri və mühəndislik fakültəsinin dekanı vəzifəsini icra edən Dr. Fəxrəndə Əlimərdanova, İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin dekanı Dr. Jeyhun Məmmədov, İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin koordinatoru Dr. Bahadır Baysal, həmçinin UniLab layihəsinin icraçıları Ülker Bayramova və Səbinə Quliyeva iştirak etmişlər.

Dr. Fəxrəndə Əlimərdanova və Ülker Bayramova UniLab layihəsi, onun məqsədləri və tərəfdaşları haqqında iştirakçılara ətraflı məlumat vermişlər. Bundan sonra tədbirin gündəliyinə uyğun olaraq müzakirələr başlanmış və məzunlar bu müzakirələrdə çox fəal iştirak etmişlər.

Müzakirə zamanı təcrübə keçən tələbələr gətirdikləri şirkətlərdən gözləntiləri, təcrübə zamanı üzlaşdıqları çətinliklər və mentorların təcrübə zamanı onlara göstərdiyi dəstək, şirkətlərin təcrübə keçən tələbələrə gələcək əməkdaşları kimi necə dəyərləndirdiyi, universitetlərdə karyera mərkəzlərinin olması vacibliyi, onun tələbələr üçün əhəmiyyəti və həmçinin də gələcəkdə universitet-biznes əməkdaşlığının yeni modellərinin yaradılması və s. mövzular geniş müzakirə olunmuşdur. Müzakirələr əsnasında məzunlar hazırda yaşadıkları ölkədə və təhsil aldıkları universitetdə tələbələr üçün təcrübələrinin təşkili haqqında da maraqlı nümunələr haqqında məlumat vermişlər.

Tədbirin sonunda təşkilatçılar məzunlara müzakirələrdə göstərdikləri fəallığa görə təşəkkür etmiş və onlara uğurlar arzulamışlar.

On January 29, Khazar University Development Center organized another virtual Focus Group Discussion within the *UniLab* project. The main topics of discussion were the expansion of university-business cooperation, the organization of internship programs for students, the difficulties they faced in the companies and the support provided by these companies, models for expanding university-business cooperation in the future.

This time, the participants of the event were graduates of Faculty of Natural Sciences and Engineering of Khazar University studying abroad (Emin Bayramov - Eotvos Lorand University, Hungary; Sarkhan Hacıyev - Pohang University of Nature and Technology, South Korea; Ruslan Babayev - Milan Polytechnic University, Italy). Dean of the Faculty of Natural Sciences and Engineering Dr. Fəxrəndə Əlimərdanova, Dean of the Faculty of Economics and Management Dr. Jeyhun Məmmədov, Coordinator of the Faculty of Economics and Management Dr. Bahadır Baysal, as well as the executors of the UniLab project Ülker Bayramova and Sabina Guliyeva participated at the event.

Dr. Fəxrəndə Əlimərdanova and Ülker Bayramova informed the participants about the UniLab project, its goals and partners. After that, discussions were held in accordance with the agenda of the event, and the graduates took an active part in these discussions.

During the discussion, the topics were widely discussed such as the interns' expectations from the companies they worked for, the difficulties they faced during the internship and the mentors' support in this period, how companies value interns as future employees, the importance of having career centers in universities, its importance for students and establishment of future university-business cooperation models. During the discussions, the graduates also provided interesting examples of the organization of student internship programs in the country where they currently live and at the university where they study.

At the end of the event, the organizers thanked the graduates for their active participation in the discussions and wished them success.

TÜRKİYƏ

**"RƏQƏMSAL MÜHİTDƏ AKTİV ÖYRƏNMƏ"
MÖVZUSUNDA TƏDQIQAT SEMİNARI**
**RESEARCH SEMINAR ON "ACTIVE LEARNING
IN DIGITAL ENVIRONMENT"**

TURKEY

Yanvarın 31-də Xəzər Universiteti Təlim və Tədris Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə magistr, doktorant tələbələr, akademik heyət və tədqiqatçılar üçün nəzərdə tutulmuş virtual tədqiqat seminarı keçirilmişdir.

Qazi Universiteti (Türkiyə) Təhsil fakültəsinin Kompüter təhsili və təlim texnologiyaları departamentinin əməkdaşı Dr. Çələbi Uluyol "Rəqəmsal mühitdə aktiv öyrənmə" mövzusunda təqdimatla çıxış etdi. Dr. Uluyol təqdimatında elektron təhsil, aktiv öyrənmə, Covid-19 pandemiyası dövründə universitetlərin elektron təhsilə keçməsi, effektiv onlayn təhsilin verilməsi üçün mövcud olan müxtəlif imkanlar haqqında dinləyicilərə məlumat verdi. Məruzəçi müxtəlif təhsil platformaları vasitəsilə dərslərin, təqdimatların, quizlərin və testlərin hazırlanmasını interaktiv şəkildə iştirakçılara nümayiş etdirdi.

Seminarın sonunda dinləyicilər məruzəçiyə onları maraqlandıran sualları ünvanladılar və həmçinin çox maraqlı və interaktiv keçən seminar üçün Dr. Uluyola öz təşəkkürlərini bildirdilər.

MEDIATS LAYİHƏSİ TƏRƏFDAŞLARI İLƏ VİRTUAL GÖRÜŞ
VIRTUAL MEETING WITH MEDIATS PROJECT PARTNERS

Fevralın 1-də Niderland Biznes Akademiyasının koordinatoru olduğu Erasmus+ "Mediasiya: öyrənmə və ictimai transformasiya" (MEDIATS) layihəsi çərçivəsində tərəfdaş universitetlərlə birlikdə virtual idarəetmə görüşü keçirilmişdir. Tədbirdə Xəzər Universitetindən Siyasi elmlər və fəlsəfə departamentinin müdiri Dr. Elmar Mustafayev və Təlim-Tədris Mərkəzinin direktoru Ülker Bayramova iştirak etmişlər. Tədbir zamanı layihədə indiyə qədər görülmüş işlər haqqında məlumat verilmiş, Mediasiya ixtisası açılmış tərəfdaş universitetlərin hesabatları dinlənmiş, layihədə qarşıda duran işlər, növbəti görüşlərin və təlimlərin vaxtı müzakirə edilmişdir.

Görüşdə 10 tərəfdaş universitetdən (Azərbaycan, Gürcüstan, Ukrayna, Hollandiya, İspaniya və Latviya) nümayəndələr iştirak etmişdir.

İdarəetmə görüşündən sonra Niderland Biznes Akademiyasının rektoru və layihənin koordinatoru olan professor Jan van Zwieten ilə Xəzər Universiteti və Gəncə Dövlət Universitetinin əməkdaşları ayrıca görüşmüşdür. Görüşdə mediasiya ixtisasının açılması ilə bağlı bir çox məsələlər müzakirə edilmiş və mediasiya ixtisasının yerli qanunvericiliyə və universitetlərin imkanlarına uyğun açılması məsələləri müzakirə edilmişdir. Professor Jan van Zwieten ilə görüşdə Xəzər Universiteti İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin dekanı Dr. Ceyhun Məmmədov və İnkişaf Mərkəzinin direktoru Raziyyə İsayeva da iştirak etmişlər.

On January 31, Khazar University Training and Education Center organized a virtual research seminar for master, doctoral students, academic staff, and researchers.

Dr. Chalabi Uluyol, staff member of Gazi University (Turkey) from Faculty of Education, Department of Computer Education and Training Technologies, made a presentation on "Active learning in the digital environment." In his presentation, Dr. Uluyol informed the audience about e-learning, active learning, the transition of education to e-learning during the Covid-19 pandemic, and the various opportunities available for effective online education. The speaker interactively demonstrated to the participants the preparation of lessons, presentations, quizzes and tests through various educational platforms.

At the end of the seminar, the audience addressed their questions to the speaker, as well as expressed gratitude for a very interesting and interactive seminar.

On February 1, 2021, a virtual governance meeting with partner universities was held within the framework of the Erasmus+ "Mediation: Learning and Social Transformation" project (MEDIATS) coordinated by the Netherlands Business Academy. The event was attended by Dr. Elmar Mustafayev, Head of the Department of Political Science and Philosophy at Khazar University, and Ulker Bayramova, Director of the Training Center. During the event, information was provided on the work done in the project so far, reports of partner universities specializing in mediation were heard, future work on the project, the timing of the next meetings and trainings were discussed.

The meeting was attended by representatives from 10 partner universities (Azerbaijan, Georgia, Ukraine, the Netherlands, Spain and Latvia).

After the meeting, Khazar University and Ganja State University staff met separately with Professor Jan van Zwieten, Rector of the Netherlands Business Academy and Project Coordinator. Many issues related to initiation of the mediation specialty were discussed at the meeting, and the issues were discussed related to the arrangement of this process in accordance with local legislation and the capabilities of universities. Dr. Jeyhun Mammadov, Dean of the Faculty of Economics and Management at Khazar University, and Raziya Isayeva, Director of the Development Center, also attended the meeting with Professor Jan van Zwieten.

MEDIATS LAYIHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ AZƏRBAYCAN MEDIASIYA ŞURASI İLƏ VIRTUAL GÖRÜŞ VIRTUAL MEETING WITH AZERBAIJAN MEDIATION COUNCIL WITHIN MEDIATS PROJECT

Fevralın 8-də Erasmus+ "Mediasiya: öyrənmə və ictimai transformasiya" (*MEDIATS*) layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Mediasiya Şurası ilə virtual görüş keçirilmişdir. Görüşün məqsədi layihənin Azərbaycandan olan tərəfdaş universitetlərində mediasiya ixtisasının açılması ilə bağlı məsələlərin, mediasiya ixtisasının yerli qanunvericiliyə və universitetlərin imkanlarına uyğun açılması və tərəfdaş universitetlərin Azərbaycan Mediasiya Şurası ilə əməkdaşlığı məsələləri müzakirə edilmişdir.

Görüşdə Niderland Biznes Akademiyasının rektoru və layihənin koordinatoru olan prof. Jan van Zwieten, Azərbaycan Mediasiya Şurasının icraçı direktoru Ruslan Mirzəyev, Xəzər Universiteti İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin dekanı Dr. Ceyhun Məmmədov, Siyasi elmlər və fəlsəfə departamentinin müdiri Dr. Elmar Mustafayev, Təlim-tədris mərkəzinin direktoru Ülker Bayramova və Gəncə Dövlət Universitetinin əməkdaşları iştirak etmişlər.

framework of the Erasmus+ "Mediation: Learning and Social Transformation" (*MEDIATS*) project. The purpose of the meeting was to discuss issues related to the formation of the field of mediation in the partner universities from Azerbaijan in accordance with local legislation and the capabilities of universities and cooperation of partner universities with the Azerbaijan Mediation Council.

The meeting was participated by Prof. Jan van Zwieten, Rector of the Dutch Business Academy and Project Coordinator, Ruslan Mirzayev, Executive Director of the Azerbaijan Mediation Council, Dr. Jeyhun Mammadov, Dean of the Faculty of Economics and Management at Khazar University, Dr. Elmar Mustafayev, Director of the Political Science and Philosophy Department, and Ulker Bayramova, Director of the Training Center, and staff members of Ganja State University.

ERASMUS+ PICASP LAYIHƏSİNİN GÖRÜŞÜ ERASMUS+ PICASP PROJECT MEETING

Fevralın 8-də İtaliyanın Ud'A Universitetinin (Università degli Studi G. d'Annunzio di Chieti-Pescara) koordinatoru və Xəzər Universitetinin tərəfdaş olduğu Erasmus+ "Xəzər Bölgəsinin inkişafında universitet-müəssisə əməkdaşlığını həyata keçirmək üçün istehsalat müəssisəsi pilot kursları" – PICASP (617540-EPP-1-2020-1-IT-EPPKA2-CBHE-JP) adlı layihəsinin ilk idarəetmə görüşü keçirilib.

Virtual keçirilən görüşə Azərbaycandan daha bir tərəfdaş universitet – Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti, Azərbaycan Milli Erasmus+ ofisinin əməkdaşları və Miras cəmiyyətinin üzvləri də qoşulmuşlar. Layihədə ümumilikdə altı ölkədən (İtaliya, Polşa, Litva, Rusiya, Qazaxıstan və Azərbaycan) 11 tərəfdaş təşkilat vardır.

Görüşün məqsədi layihə tərəfdaşlarının və layihədə işləyəcək əməkdaşların bir-birini tanıması, layihədə həyata keçiriləcək tədbirlər, layihənin büdcəsi və hesabatların hazırlanması qaydaları haqqında məlumatların çatdırılması olmuşdur. Layihədə təmsil olunan universitetlər haqqında təqdimatlar və layihə koordinatorunun qısa icmalı dinlənilmişdir. Azərbaycan Milli Erasmus+ ofisinin rəhbəri Pərviz Bağirov layihə tərəfdaşlarını təbrik edərək, onlara uğurlar arzulamışdır.

Layihənin virtual görüşündə Xəzər Universitetini inkişaf mərkəzinin direktoru Raziya İsayeva, Təlim və tədris mərkəzinin direktoru Ülker Bayramova, Karyera mərkəzinin koordinatoru Elnurə Əhmədova təmsil etmişlər.

On February 8, the first management meeting was held on the Khazar University's partner project entitled "Erasmus + Industrial Enterprise Pilot Courses for University-Enterprise Cooperation in the Development of the Caspian Region" – PICASP (617540-EPP-1-2020-1-IT-EPPKA2-CBHE-JP) coordinated by Università degli Studi G. d'Annunzio di Chieti-Pescara, Italy.

The virtual meeting was also attended by another partner university from Azerbaijan - Azerbaijan University of Tourism and Management, employees of the Azerbaijan National Erasmus + Office and members of the Heritage Corporation. The project has a total of 11 partner organizations from six countries (Italy, Poland, Lithuania, Russia, Kazakhstan and Azerbaijan).

The purpose of the meeting was to get acquainted with the project partners and employees of the project, to provide information on the activities to be carried out, the project budget and the rules on preparation of reports. Presentations about the universities represented in the project and a brief overview by the project coordinator were heard. Head of the Azerbaijan National Erasmus + Office Parviz Bagirov congratulated the project partners and wished them success. Khazar University was represented at the virtual meeting by Raziya Isayeva, Director of the Development Center, Ulker Bayramova, Director of the Training and Education Center, and Elnura Ahmadzadeh, Coordinator of the Career Center.

**QAZI MÜƏLLİM: İNANMIRAM
KI, GƏLƏCƏK HƏYATIMDA,
KARYERAMDA BUNDAN
UCA ZİRVƏ OLSUN"**

2021-ci il fevralın 18-də Azedu.az təhsil portalında "Xəzər"ın qazi məzunu Şəmsi Abbasov haqqında məqalə dərc olunmuşdur. Məqaləni oxucularımıza təqdim edirik.

Məlumdur ki, xeyli sayda Azərbaycan müəllimi Qarabağ uğrunda başlayan Vətən Müharibəsinə öz töhfəsini verdi - ya şəhid oldu, ya da yaralandı, döyüşdən zəfərlə çıxan qazi oldu. İndi tanımaq istədiyimiz İmişli rayonu Hacırüstəmli kənd tam orta məktəbinin coğrafiya müəllimi Şəmsi Abbasov təkcə Vətən Müharibəsində deyil, Aprel döyüşlərində də iştirak edib.

Müəllimlikdən döyüşə

Şəmsi Abbasov 1992-ci ildə İmişli rayonunun Boşçalılar kəndində anadan olub. 2007-ci ilədək Boşçalılar kənd tam orta məktəbində təhsil alan Şəmsi həmin ildən təhsilini davam etdirmək üçün Bakıda yerləşən Kimya-Biologiya Təməyütlü Respublika Liseyinə qəbul edilib. 2010-cu ildə Xəzər Universitetinə Tarix və coğrafiya müəllimliyi ixtisasına qəbul olub.

Müəllimlik fəaliyyətinə 2019-cu ildə İmişli rayonunun Hacırüstəmli kənd tam orta məktəbində başlayıb.

2015-ci ildə hərbi xidmətə yola düşən Şəmsi müəllim Aprel döyüşlərində iştirak edib. Bu döyüşlərdə qazandığı təcrübə ona sonrakı savaşa da çox böyük kömək olub.

Məktəbdən cəbhəyə

Şəmsi müəllim Vətən Müharibəsi başlayan günün sabahı, sentyabrın 28-i müharibədə iştirak etmək üçün cəbhəyə yola düşüb.

Füzuli, Cəbrayıl, Xocavənd və Şuşa istiqamətlərində döyüşlərdə iştirak edib. Şuşa uğrunda aparılan mübarizənin gedişində yanında partlayan mərmi qəlpəsindən yaralanıb. Əsgər yoldaşları onu döyüş meydanından çıxarıb, müalicə olunmaq üçün hospitala göndəriliblər.

Hospitalda torpaqları yağdı düşməndən azad etmək coşqusu ilə yaşayan Şəmsi sağalan kimi yenidən geriye - döyüşlərə, əsgər yoldaşlarının yanına qayıdıb. Qalib döyüşçü kimi cəbhədən-cəbhəyə cəsarətlə irəliləyib.

Cəbrayıl rayonundakı bir çox yaşayış məntəqələrində terror fəaliyyəti aparan erməni yaraqlılarının məhv edilməsində də iştirak edib.

Döyüşçü müəllim deyir:

"Qalib ordunun qalib döyüşçüsü olmaq qürurvericidir. Çox ağır bir döyüş yolu keçdik. Amma sonun qələbə ilə bitəcəyinə inandığımız qalib gəldik! İnanmıram ki, gələcək həyatımda, karyeramda bundan uca zirvə olsun! Vətən Müharibəsində iştirak etmək mənim üçün ən böyük zirvədir!"

Müharibədə döyüş yoldaşları məni "döyüşçü müəllim" deyə çağırırdılar. Gələcək fəaliyyətimdə Azərbaycan əsgərinin Vətən Müharibəsində, döyüş meydanında necə şücaət göstərdiyini şagirdlərimə aşılamağı vəzifə borcu kimi qarşıma məqsəd qoymuşam".

Şəmsi müəllim dekabrın 27-də ordu sıralarından ehtiyata buraxılıb. Hazırda Hacırüstəmli kənd tam orta məktəbində müəllim kimi fəaliyyətini davam etdirir.

Vilayət Əliyev,

İmişli Rayon Təhsil Şöbəsinə İctimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxs

[https://azedu.az/az/news/40306-qazi-muellim-inanmiram-ki-gelecek-heyatimda-karyeramda-bundan-uca-zirve-olsun-](https://azedu.az/az/news/40306-qazi-muellim-inanmiram-ki-gelecek-heyatimda-karyeramda-bundan-uca-zirve-olsun)

О КАРАБАХСКОЙ ВОЙНЕ

Дорогой друг Гамлет Исаханлы!

Недавно я получил письмо из Латвии от армейского друга, латыша по национальности Агриса Редовича, где он наряду с другими проблемами коснулся и к теме Карабахской войны. При этом он сообщил мне о своей солидарности с нами в этом вопросе, а также о том, что его семья рада нашей победе в этой войне.

Одновременно он спрашивал о том, что разве нельзя было найти другого, более цивилизованного решения этого вопроса в «цивилизованном» XXI веке. Я постарался удовлетворить его любопытства по этому вопросу и одновременно решил поделиться с вами со своим ответом.

С наилучшими пожеланиями на грядущий новый 2021-й год
Ваш Исмихан Юсубов

Baku 25.12.2020

Svelks, dārgais, senais un labais Draugs!

Дорогой Агрис!

Во первых большое спасибо Тебе и Твоему семейству за то, что вы находитесь на нашей стороне в этой войне, что является для нас огромной моральной поддержкой. На самом же деле мы просили бы всех близких и далеких знакомых просто сохранить нейтралитет, этого нам было бы достаточно. Ну нет же! Например француз Макрон грозить нам признанием так называемой «Нагорно Карабахской Республики», в то время когда не одно государство, включая и Армению (которая оккупировала 20% нашей территории) не признали эту «марионетку». Каким же идиотом должен быть человек, что бы стараться «быть католиком на голову выше папы римской».

Не хочу сейчас слишком распространяться про этих событий, но пару слов все же думаю надо будет сказать. Так называемая НКАО (нагорно карабахская автономная область) была создана в 1923-м году (при создании СССР) в качестве «крючка» на случай, если какой то субъект Советской империи захочет отделиться. Думали именно с такими крючками (которые существовали и существуют пока по всему «союзу») помешать им отделиться и совершенно отбить у них охоту на такие «не нужные» вещи. А фундамент (или лучше сказать мина замедленного действия) был заложен в 1828-ом году, после окончания русско-иранской войны, переселением армян (хайй) из Ирана и Турции на северные районы Азербайджана в качестве русского форпоста.

В конце 80-х годов, когда красная империя трещала по всем швам, армяне НКАО сказали (как обученные попугаи конечно), мы хотим отделиться от Азербайджана и присоединиться вместе с землей обитания к «матери», т.е. к «Великой Армении». Им сказали, что они волны передвигаться на Земле, но не «с азербайджанской землей». И они оккупировали эту землю силой, т.к. давно готовились к этому акту, одновременно разными приемами обезоружив Азербайджан. Например в начале этих диверсий, в то время когда армянам раздавали автоматы калашникова, в Азербайджане собирали у населения охотничье ружья. И в других сферах творились подобные махинации.

Ты пишешь что мы освободили какую то часть нашей территории. Нет мы освободили всю нашу территории от бандитских формирований, мы заставили их подписать позорный для них акт капитуляции, благодаря огромным всенародным жертвам за победу. Тысячи и тысячи молодые солдаты, офицеры и генералы сложили без всякого сожаления свои головы на алтарь этой великой, с большим долготерпением ожидаемой победы. При этом дружеская Турция играла и хорошо сыграла роль противовеса для Российского фактора.

Армяне оккупировали не только Нагорный Карабах, но еще 7 районов граничащих с НКАО. Они говорили, что возможно мы вернем вам 5 районов, но те 2 района (Лачын и

Келбаджар), которые между НКАО и Арменией мы вам не дадим, лучше будет если вы вообще забудте их навсегда. А эти 5 районов которых возможно вернули бы нам в отдаленном будущем, за 27 лет они привели в такое положение (хуже чем Хиросима и Нагасаки), что не осталось там ни одного стоящего дома. А если какой то дом стоит, то у него кроме стенок ничего нету, ни окна, ни двери, ни крыша над головой. Всех увезли в Армению.

10-го ноября Армения подписала акт капитуляции и дали им время, чтобы сами освободили остальные территории. Многие из них жили в домах азербайджанцев выгнанных в начале конфликта из этих мест. Теперь армяне собирали всякое барахло сколько только могли, грузили в большие машины, взяли даже унитазаы и жестяные крыши. Они пересекли почти все деревья и в качестве дрова везли в Армению. А то, что уже не могли взять сжигали. И есть такая, подходящая песня, со словами: «Воры сжигают остальное, покидая обворованных домов». А наши в начале конфликта покидали эти свои родные места с пустыми руками, зимой без теплой одежды, иногда даже без ботинок. Они взяли с собой только свою израненную душу и оскорбленное достоинство. Вот как это было.

А теперь Ты спросишь меня о том, что неужели мы в цивилизованном XXI веке для решения спорного вопроса не могли найти ничего кроме войны. Аналогичным вопросом задавался и Ивар, через 20 дней после начала войны (27 сентября 2020), когда наши уже начали освобождать оккупированные деревни и поселки шаг за шагом, каждый день занимали новых стратегических высот, одним словом когда наши ребята ценой своей жизни и крови добились ощутимых результатов. Вот в такой момент он писал, что *«страшно было узнать, что у вас началась война»*. На что я также через 20 дней реагировал так: *«В последние 30*

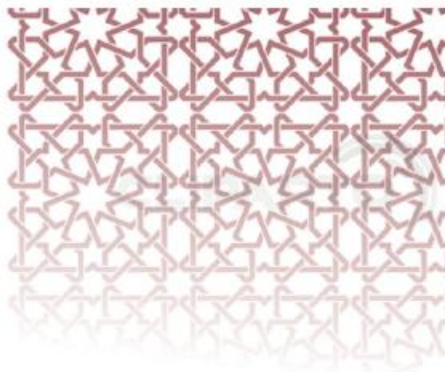
лет нам было хуже страшного, нам было СТЫДНО». Нам было стыдно от того, что 20% нашей территории оккупировано, мы ничего не делаем, а оккупант «опянев от безнаказанности», не только ежедневно, но даже ежечасно глумиться над нами, над целым народом, ищет и находит для этой цели более изощренных методов. Например они меняли названия почти всех более-менее стоящих населенных пунктов оккупированных азербайджанских территорий с азербайджанского на армянский.

Премьер Армении Пашинян танцуя на святом месте для азербайджанцев «Джыдыр Дюзу» (букв. «Плато Скачки» где проводились всенародные гуляния азербайджанцев Карабаха) в городе-крепости Шуше в пьяном виде и держа на руке шашлычного шампола как сабля, обещал танцующим армянам, что он Шушу сделает столицей Карабаха вместо Степанакерта (который раньше был Панахабадом, а потом Ханкенди – Город Хана). И они уже построили там «Дворец Парламента», который одним точным и мощным артиллерийским залпом в начале войны был сравнен с землей.

И тот самый Пашинян с высокой трибуны ООН, который в начале этого конфликта почти 30 лет тому назад вынес 4 резолюции, о немедленном и безоговорочном освобождении оккупированных азербайджанских территорий (которые были проигнорированы армянами), во всеуслышание и торжественно заявил: «Карабах Армения и точка». На что наш президент Алиев реагировал так: «Карабах Азербайджан и восклицательный знак». Что и привело к тому, к чему и должно было привести. А Тебе вот что скажу, «свинья не выйдет из огорода одним лишь чтением Корана», вот причина которая привела нас к тому, что пришлось взять томагавк и выйти на тропу войны.

**Исмихан, Твой друг на все времена года
и на все 24 часа суток**

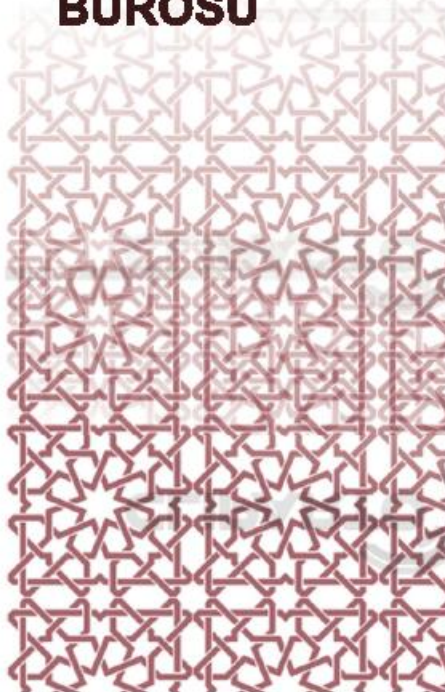
P.S. Добавлю только несколько снимков, где можно будет сравнивать как наши покинули свои родные места и как армяне покидают свои обворованные жилища сжигая за собой дома азербайджанцев, где они проживали последние 27 лет (это переселение только из одного - Келбаджарского района, а районов вокруг НКАО были семь, как вы уже знаете).

“XƏZƏR XƏBƏR”İN AMEA NİZAMI

ADINA ƏDƏBİYYAT İNSTITUTUNDA BÜROSU

GÜLNAR SƏMA “İLİN GƏNC ALIMI” SEÇİLİB

Gülnar Səma 2 fevral Gənclər günü münasibətilə “İlin gənc alimi” seçilib. Qasımli Gülnar Vaqif qızı AMEA Ədəbiyyat İnstitutunun 29 yanvar 2021-ci il tarixində keçirilən Elmi şurasının qərarı ilə “İlin gənc alimi-2020” nominasiyasına layiq görülmüşdür.

Ötən il Gülnar Səmanın “Ədəbiyyat məcmuəsi”nin üçüncü sayında “Molla Nəsrəddin”in tədqiqi məsələləri” məqaləsi “Filologiya və sənətşünaslıq” jurnalında və “Azərbaycanda özbək ədəbiyyatının tərcüməsi və nəşri” məqaləsi “Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq” jurnalında çap olunmuşdur.

Onun “Ədəbi proses-2019” üçün yazdığı “2019-cu ildə Azərbaycanın bölgələrində yaranan ədəbiyyata bir baxış” adlı əlli səhifədən artıq tədqiqatı ixtisarla “Ədəbiyyat qəzeti”nin 26 sentyabr 2020-ci il sayında dərc edilmişdir. Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi üçün 15 səhifədən artıq iki oçerk yazıb təhvil vermişdir. Bunlardan başqa, Türkiyə, İran və Özbəkistanda bədii mətnləri, yerli mətbuatda çoxlu publisistik məqalələri işıq üzünə görmüşdür.

Gülnar Səma 2014-cü ildə AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Ədəbi Tənqid Şöbəsinə Azərbaycan ədəbiyyatı ixtisası üzrə doktoranturaya qəbul olmuşdur. 2019-cu ilin oktyabrında “Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatında poema janrının inkişaf yolu və xüsusiyyətləri” adlı dissertasiyasının müzakirəsi keçirilib.

2017-ci ilin iyun ayından Ədəbiyyat İnstitutunun Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsinin elmi işçisidir, şöbənin hazırladığı “Molla Nəsrəddin” ensiklopediyası”nda məqalələri yer alıb. 2019-cu ilin iyun ayından İnstitutun İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə müdiri təyin olunmuşdur.

İLK DƏFƏ "MOLLA NƏSRƏDDİN" ENSİKLOPEDIYASI" ÇAP OLUNUB

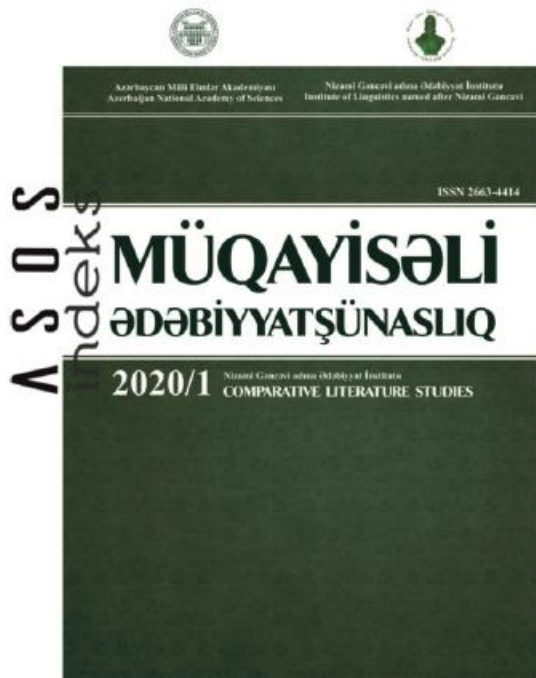
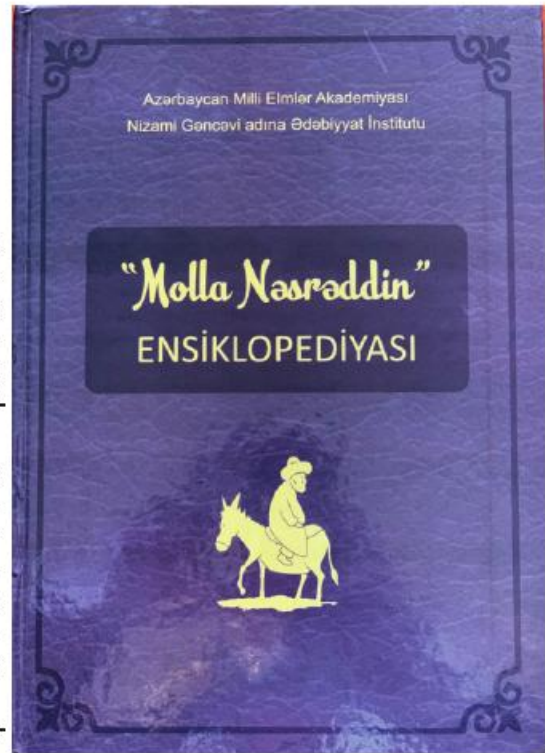
İlk dəfə olaraq "Molla Nəsrəddin" jurnalının ensiklopediyası hazırlanıb və çap olunub. Ensiklopediya Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsində nəşrə hazırlanıb. Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə çap edilən sanballı nəşr akademik İsa Həbibbəylinin ümumi redaktəsi ilə işıq üzünə gərilib.

Ensiklopediyanın baş redaktoru AMEA-nın vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, akademik İsa Həbibbəylidir. Tərtib edən və çapa hazırlayan filologiya elmləri doktoru, professor Vüqar Əhməd, məsul redaktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Gülbəniz Babayeva, koordinatoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Mehman Həsənlidir. Korrektorları Təhmimə Vəliyeva və Zərin Vəliyeva, operatoru isə Şəbnəm Şəfizadədir.

Nəşrin əsas redaksiya heyətinə Ramiz Mehdiyev, Anar, İsa Həbibbəyli, Teymur Kərimli, Vüqar Əhməd, Asif Rüstəmli, Gülbəniz Babayeva, Aygün Bağırılı və Mehman Həsənlidir. Əsas məqalələrin müəllifləri İsa Həbibbəyli, Asif Rüstəmli, Vüqar Əhməd, Elçin Mehraliyev, Gülbəniz Babayeva, Rauf Sadıxov, Elmira Qasımova, Müştəbə Əliyev, Aynurə Paşayeva, Gülnar Qasımlı, Dilbər Rzayeva, Təhmimə Vəliyeva, Şəfaq Nasir və başqalarıdır.

"Molla Nəsrəddin" ədəbi məktəbinin ensiklopediyası" adlı ön sözdə akademik İsa Həbibbəyli yazır: "Molla Nəsrəddin" ensiklopediyası" Cəlil Məmmədquluzadənin həyat və yaradıcılığının, bütün molla-nəsrəddinçilərin çoxcəhətli ədəbi-ictimai fəaliyyətinin ensiklopedik kitabıdır". İsa Həbibbəyli və Gülbəniz Babayevanın yazdığı "Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev "Molla Nəsrəddin" jurnalı və molla-nəsrəddinçilər haqqında" adlı məqalədə Ümummilli liderin bu istiqamətdə gördüyü işlərdən bəhs edilir.

466 səhifəlik ensiklopediya "Elm" nəşriyyatında çap olunub. Məqalələr əlifba sırası ilə düzülüb. Ensiklopediyanın "Əlavələr" bölməsində jurnalın nəşr olunduğu ünvanlar və mətbəələr, redaktorları və nömrələri haqqında məlumat verilib. Həmçinin, molla-nəsrəddinçilərdən bəhs edən doktorluq və namizədlik dissertasiyalarının və kitabların siyahısı da yer alıb.

"MÜQAYISƏLİ ƏDƏBİYYATŞÜNASLIQ" JURNALI "ASOS İNDEKS" BEYNƏLXALQ İNDEKSLƏMƏ BAZASINA DAXİL EDİLİB

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq" jurnalı elmi nəşrlərin beynəlxalq indeksləşdirmə bazası olan "ASOS indeks" sistemində daxil edilib. "ASOS indeks" Türkiyədə fəaliyyət göstərən və 1500-dən çox jurnalı daxil olduğu tam mətn, bu mətlərdəki istinad edənle istinad edilən arasında əlaqəni təmin edən bir bazadır.

Akademik İsa Həbibbəylinin baş redaktoru olduğu "Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq" jurnalında dünya, o cümlədən türk xalqlarının ədəbiyyatlarının qarşılıqlı müqayisəli təhlili istiqamətində elmi məqalələr çap olunur. Jurnal bundan öncə beynəlxalq "Index Copernicus" baza sistemində də indekslənməyə başlayıb.

MƏNİM QARABAĞIM VƏ YA QARABAĞ DÜYÜNÜ

Hamlet İsxanlı

Professor Hamlet İsxanlı Qarabağ mövzusunda düşüncələrini ətraflı şəkildə qələmə alaraq, bir kitab həcmində ərsəyə gətirib. Müxtəlif dillərdə nəşr olunacaq kitabı jurnalın bu nömrəsindən başlayaraq, hissələrlə oxuculara təqdim edirik.

Giriş

Gözəl Qarabağ Azərbaycan və Ermənistan, azərbaycanlı və ermənilər arasında gərginliyə, qarşıdurma meydanına, düşmənçiliyin alovlanmasına və savaqlara səbəb oldu. Bu necə oldu? Niyə belə oldu? Nə durur bu məsələnin kökündə? Çıxılmaz vəziyyət, açılmayan düyün necə əmələ gəldi? Düyünü necə açmaq olar? Bu və bənzər suallar, həmçinin 2020-ci ilin payızında baş verən 2-ci Qarabağ savaşı ətrafında düşüncələr məni bu yazı üzərində işləməyə çağırdı. Azərbaycan və erməni xalqları, Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlər tarixi, xüsusilə son dövrdə baş verənlər, mənim öz müşahidələrim, başıma gələnlər, Azərbaycan və erməni xalqlarının həyatı və qayğıları barədə Azərbaycan və erməni ədəbiyyatı və mətbuatında yazılanlar, indiki vəziyyətdə nə etməli, gələcəyimiz necə ola bilər suallarına cavab axtarışı – bütün bunların oxucuya maraqlı ola biləcəyi iddiasındayam. Birinci növbədə azərbaycanlı və erməni oxucularına müraciət edirəm – xüsusilə, ermənilərə. Belə söhbətə ehtiyac olduğunu düşünürəm...

Mən azərbaycanlıyam. Mən qafqazlıyam, Qafqazı pis tanımıram. Azərbaycan türklərindənəm, Gürcüstanda doğulmuşam. Uşaqlığım və məktəb illərim Gürcüstanda keçib. Valideynlərim Gürcüstanda yaşayıblar. İndi tez-tez Gürcüstana gedirəm, evimə, Tbilisi'yə, Gürcüstanın digər yerlərinə, universitetlərə...; gürcü dostlarım var, böyük məmnuniyyətlə görüşürük, daimi əlaqə saxlarıq. Şimali Qafqazda, Dağıstanda, Çeçen-İnquşda, Kabardin-Balkarda, Krasnodar və Stavropolda olmuşam, gəzmişəm, dincəlmişəm. Ermənistanı, erməni xalqını tanıyıram. 40 ilə yaxın hər yay Ermənistan dağlarında ailəmlə çadır (dəyə) qurub yaşamışam. Erməni elm və sənət dünyası ilə tanışam. Qafqaz xalqlarının gözəl qonşuluq, əməkdaşlıq, dostluq şəraiti olan dinc Qafqaz evində yaşamısını istəyirəm. Bu, bir zamanlar sanki vardı... Araya nifaq düşdü, xalqlar bir-birinə dəydi. Erməni-Azərbaycan davası közərdi, alışdı, alovlandı, bədbəxtlik gətirdi.

Mən azərbaycanlıyam. Hər azərbaycanlının öz Qarabağnaməsi var. Harada doğulduğundan, peşəsindən, cinsindən asılı olmadan hər azərbaycanlının bir Qarabağ sevgisi və bir Qarabağ ağrısı var. Qarabağ Azərbaycan mədəniyyətində və Azərbaycan tarixində xüsusi yer tutur. Qarabağ mövzusu, Dağlıq Qarabağ problemi ermənilərin həyatında da böyük rol oynayır.

Bu yazını Qarabağın Azərbaycan üçün nə olduğunu, Azərbaycan təbiətində, Azərbaycanın musiqi, ədəbiyyat, mədəniyyət, sənət dünyasında nə yer tutduğunu anlatmaqla başlayıram. Qarabağa, Şuşaya gedə bilməməyim və uzun illər Ermənistan dağlarında keçirdiyim günləri xatırlamaqla davam edirəm. Ermənilər və azərbaycanlılar bir-birini necə tanımışlar, necə yola getmişlər, qonşuluqda necə yaşamışlar – bunu Azərbaycan və erməni ədəbiyyatının dediklərinə və öz müşahidələrimə söykənərək anlamağa, təhlil etməyə çalışmışam. Çar dövründə erməni mətbuatının Azərbaycan türkləri haqqında yazdıqlarına baş vurmuşam. Erməni əsilli sənətkarların Azərbaycanla necə bağlı olduqlarını yada salmışam. Əksər halda dostluğu, sevgini tərənnüm edən ədəbiyyat və mətbuatla yanaşı bəzi araçılışçı yazıların varlığına da fikir vermişəm.

Xalqlararası münaqişələrin, demək olar ki, hamısı tarixi miflərin yaradılması, tarixdə baş verənlərin şişirdilməsi, bir millətin seçilmiş, üstün olması iddiaları ilə bağlıdır. Tarix digər xalqları günahlandırmaq, arada düşmənçilik toxumu əkmək üçün istifadə edilir. Tarixin təhlükəli olduğunu yada salan tarix fəlsəfəsinə baş vurmuşam, çünki, istər-istəməz tarixə qayıtmaq, onun heç də bizaşılana şəkildə olmadığını görmək lazımdır. Qafqaz və Azərbaycan tarixi haqqında, dövlətçilik barədə çox qısa, eskizvari söhbət açıram. Erməni tarixi və tarixçiliyinə, Alban tarixi ətrafındakı dumanlılığa baxmağa çalışmışam. Daha yaxın tarixə, Rusiyanın Qafqaza gəlməsinə, Azərbaycan xanlıqları və ermənilər məsələsinə, köçlər və etnik cürbəcürlüyə nəzər salmadan bugünü yaxşı anlamaq olmur.

Tarixin qanlı səhifələrini yada salmağa məcburuq, bu səhifələr bizi qızıqdıra bilir, düşmənçiliyi siddətləndirə bilir, amma, nə üçün belə oldu, belə olmaya bilərdimi kimi həyatı vacib suallar da yaradır, bizi düşünməyə, ehtiyatlı olmağa da çağırır. "Erməni məsələsi", 1905-1906-cı illər erməni-müsəlman davası, erməni və azərbaycanlıların müstəqil dövlət qurma cəhdləri, bu yolda qarşı-qarşıya gəlmələri, ərazi davası və qırğınların, terrorun baş alıb getməsi, təəssüf ki, tariximizdə iz salıb, o iz ilə gedib düşüncələrə dalmışam.

Erməni tarixi və siyasəti barədə söhbət açarkən ermənilərin özünə müraciət etməyi qərara aldım, azərbaycanlı və ya türk müəlliflərini deyil, əsasən erməni şair və yazıçıların, müxtəlif siyasi baxışları olan erməni siyasət və dövlət adamlarını danışdırdım. Bütövlük üçün, mənzərəni geniş görmək üçün doğru yol göstərən, sülhə çağıran, gələcəyi düşünənlərlə yanaşı tarixi yaddaşı əldə bəyraq tutub savaşa çağıranları da təqdim etdim.

Dağlıq Qarabağın Sovet dövrü, Ermənistan-Azərbaycan-Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, 1-ci Qarabağ savaşı, savaş sonrası həyat və siyasət, bəzi erməni dövlət adamları və ziyalıların hər b və sülh düşüncələrinə yer verdim. Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ətrafında gördüyüm bir neçə iş, keçirdiyim görüşləri də unutmadım. 2-ci Qarabağ savaşının baş vermə səbəbləri, ağırlı Qarabağ düşünlüyünün açılması, sülh yaranma ehtimalının yüksəlməsi kimi məsələləri şərh etdim. Nəhayət, bu yazını nə etməliyik, yolumuz hayandır, dayanıqlı sülhü necə əldə edək, necə qoruyaq, dinc-yanaşı yaşamaq üçün azərbaycanlı və ermənilər nə etsələr yaxşıdır kimi suallara cavab axtarmaqla, yaxın, dinc, xoş gələcək arzusu ilə başa çatdırıram.

Nəğmələr gülüstanı

Qarabağdan uzaqda, Gürcüstanda, bir kənddə doğulub böyüyən uşaq kimi mən Qarabağı necə tanıdım? Səməd Vurğunun məşhur "Azərbaycan" şeirinin bu misraları dillər əzbəridir:

Könlüm keçir Qarabağdan
Gah bu dağdan, gah o dağdan

Axşam üstü qoy uzaqdan
Havalansın Xanın səsi
Qarabağın şikəstəsi.

Burada Qarabağın dağlar diyarı və böyük musiqi məkanı olduğu vurğulanır, məşhur *Qarabağ şikəstəsi* və onun bənzərsiz ifaçısı Xan Şuşinski vəsf olunur. Mənim Qarabağımda bu misraların xüsusi yeri olub.

Qeyd. Deyilənə görə, S. Vurğun bir gün küçədə Xan Şuşinski ilə görüşəndə "Xan, səni də tarixə yazdım" deyir. Xanın başa düşmədiyini görən şair ona bu misraları oxuyur.

Dəqiq tarixi yaxşı məlum olmayan, 20-ci əsrin birinci yarısında yaranmış və xalq mahnısı kimi geniş tanınmış "Şuşanın dağları" mahnısı isə birbaşa böyük Xan Şuşinski'nin adı ilə bağlıdır; Bu mahnı Şuşanın "dağlarını, bağlarını, qızlar oylağını", həmçinin, İsa bulağını, axşamlarını yada sahr. Səgah ladında yazılmış bəstə Xan'ındır, mümkündür ki, sözlər də onundur:

Şuşanın dağları başı dumanlı,
Qırmızı qoftalı, yaşıl tumanlı,
Dərdindən ölməyə çoxdu gümanım.

Nəqərat:

Ay qız, bu nə qaş - göz, bu nə tel,
Ölərəm dərdindən, onu bil,
Danışmasan da balam, bari gül.

Şuşada axşamlar yanar ulduzlar,
Onlardan gözəldi gəlinlər, qızlar,
Oturub yol üstə yarını gözlər.

Nəqərat.

Şuşanın hər yandan gəlir sorağı,
Tərifə layiqdir İsa bulağı,
Dağları, bağları, qızlar oylağı.

Nəqərat.

Bu mahnını oxumayan xanəndə tapmaq çətindir. Əbülfət Əliyev, Yaqub Məmmədov, Vəli Məmmədov və Arif Babayevin ifalarından həzz almışam.

"Qarabağ şikəstəsi" və "Şuşanın dağları"ndan sonra uşaq vaxtı dinlədiyim "Qarabağın maralı" mahnısı kəndimizdə çox sevilirdi. Şövkət xanım Ələkbərova və Sara xanım Qədimova'nın ifasında eşitdiyim bu mahnını bəzən "Azərbaycan maralı" adlandırırdılar.

Turşsu olsun yaylağımız
Gözəl Şuşa oylağımız

Sən olaydın qonağımız
Qarabağın maralı.

Çıxaq Qırxqız yaylağına
Ceyran-cüyür oylağına
Enək İsa bulağına
Qarabağın maralı...

Beləliklə, xəyalən Turşsu, Şuşa, Şuşanın dağları, Qırxqız yaylağı və İsa bulağı və oralarda gəzən gözəl Qarabağlı qız – Qarabağın maralı ilə tanış oldum, o yerlərin qonağı oldum, Cıdır düzündə gəzdim.

Səsimdə bir məlahət olmasa da, mahnı oxumağı, zümzümə etməyi çox sevirdim, indi də beləyəm. Xoşuma gələn, orta məktəbdə oxuduğum mahnılardan biri də Əşrəf Abbasov'un bəstələdiyi və Mobil Əhmədovun gözəl ifa etdiyi "Qarabağın qızları" adlı sadə mahnı idi.

El bilir ki, gözəldir
Qarabağın qızları
Od salır ürəklərə
Hər baxanda gözləri

Gülə bənzər üzləri
Şirin olur sözləri
Nə gözəldir, nə qəşəngdir
Qarabağın qızları...

Bakıda ali məktəbdə təhsil alarkən Qarabağla bağlı eşitdiyim bir populyar musiqi Cahangir Cahangirov'un bəstələdiyi və "Cənnətim Qarabağ" adı ilə tanınmış mahnı idi. Bu mahnı Şövkət xanım və Sara xanımla yanaşı Flora xanım Kərimova və digər müğənnilərin ifasında səsləndi.

Cənnətim Qarabağ
Zinətim Qarabağ
Nəğmələr gültüstanısan
Sevgi dastanısan.

Gözəl Şuşa
Bir tamaşa
Yay günləri sərin...

Və bir qədər sonra xoşuma gələn daha bir Qarabağ mahnısı meydana çıxdı. Bəhram Nəsimov'un bəstələdiyi və "Anadır arzulara hər zaman Qarabağ" mısrası ilə anılan bu mahnı görkəmli Qarabağ xanəndəsi Arif Babayev'in ifasında yadda qaldı.

Bu çəmənlərdə gəzib Vaqifin şux gözəli
Ruhunu burdan alıb Natəvanın qəzəli

Anadır arzulara hər zaman Qarabağ
 Danışan dil-dodağım tar-kaman Qarabağ
 Qarabağ, can Qarabağ, ana yurdum.

Şuşa oxuyur

Populyar mahnular, əlbəttə, bəlli məkanın, gözəlliyin, sevginin tərənnümündə əvəzsizdir, onlar ürəyimizin telləri ilə oynayır. Musiqi kimi universal dil varmı?! Qarabağın torpağı, suyu və havasının tərkibini təşkil edən əsas maddə musiqidir! Qarabağ oxuyur! Qarabağlılar oxuyur! Qarabağlı xanəndələri saymaq, hətta tanınmışların adını çəkmək uzun işdir. Görkəmli rus şairi Sergey Yesenin Şərqə, Şiraza getmək istəyini belə əsaslandırmışdı: «Недаром мусульмане говорят: если он не поет, значит он не из Шушы, если он не пьет, значит он не из Шираза» (“Müsəlmanlar əbəs yerə demirlər: əgər o oxumursa, deməli o şuşalı deyil, əgər o yazmursa, deməli o şirazlı deyil”). (Из письма Г. Беннславской, 8 апреля 1925 г.).

Məktəb illərində musiqi və teatr tarixi ilə çox maraqlanırdım, bu barədə əlimə keçən ədəbiyyatı oxuyur, əlimə keçməyənləri əldə etməyə çalışır, Azərbaycan radiosu – o nəhəng mədəniyyət ocağından gen-bol bəhrələnirdim. Azərbaycan muğamını formalaşdıran məşhur xanəndələrdən Hacı Hüsü'nün (1839-1898) səsinə və böyük tarzən, Azərbaycan tarının islahatçısı, Azərbaycan muğamının inkişafına böyük töhfə vermiş Sadıqcan'ın (1846-1902) sənətini dinləyə bilməsək də (onların fəal olduğu illər səsin yazıya alınmasından əvvəlki dövrə aiddir), onlar haqqında gözəl xatirələr qalmışdır. Xoşbəxtlikdən böyük Cabbar Qaryağdıoğlu'nun (1861-1944), onun bəzi müasirlərinin - müxtəlif dillərdə muğam oxuyan, Bülbülcan adı ilə əzizlənən Əbdülbağı Zülalov (1841-1927), Məşədi İsi (?-1905), Keçəçioğlu Məmməd (1864-1940), Məşədi Məmməd Fərzəliyev (1872-1962), Zəbul-segahı çox gözəl oxuduğuna görə Zəbul Qasım adı ilə tanınan Qasım Abdullayev (1873-1927), Məcid Behbudov (1873-1945), segah muğamını gözəl oxuduğuna görə Segah İslam adı ilə tanınan İslam Abdullayev (1876-1964), Zülfü Adıgözəlov (1898-1963) kimi xanəndələrin səsləri yazıya alınmış, məclislərdə onların seyrinə düşənlərlə yanaşı sonrakı nəsillər də, içində biz olmaqla, onların sənətini duya bilməmişik.

İlk dərslərini məşhur tarzən Sadıqcan'dan alan Şuşalı Qurban Pirimov (1880-1965) özü də məşhur tarzən oldu. Şuşalı Məşədi Cəmil Əmirov (1875-1928) tarzən və bəstəkar kimi tanındı. Seyid Şuşinski (1889-1965), Bülbül (1897-1961), Xan Şuşinski (1901-1979) – bu adlar nələr söyləyir! Xan Şuşinski qarabağlı Pənahəli xanın nəslindəndir (Pənahəli xandan sonra 5-ci nəslin nümayəndəsidir). Bu görkəmli xanəndələr hamısı qarabağlıdır, daha dəqiq desək, şuşalıdır! Sonrakı nəsil Şuşa xanəndələri sırasında Əbülfət Əliyev (1926-1990) seçilirdi. Qarabağlı xanəndələrin sayı-hesabı bilinmir, Qarabağda doğulmuş və bu gün fəaliyyətdə olan, musiqi sənətimizi zənginləşdirən çoxsaylı görkəmli xanəndə və ifaçılar öz canlı konsertləri ilə, radio və televiziya da çıxışları ilə, indi həm də internet vasitəsilə milyonlarla insana zövq verirlər.

Şuşa musiqi məktəbinin yaradıcısı, görkəmli xanəndələrin yetişməsində böyük rol oynamış Xərrat Qulu (1823-1883) və musiqişünas, müəllim, geniş bilik və bacarıq sahibi olan Mir Möhsün Nəvvab (1833-1918) xüsusi qeyd olunmalı şəxslərdir. Mir Möhsün Nəvvab Hacı Hüsü ilə birlikdə xanəndə yetişdirən, xanəndə təkmilləşdirmə məktəbi sayılan musiqi məclisi yaratmışdı. O, *Məclisi-fəramuşan* adlı şairlər məclisinə də başçılıq edirdi.

Adlarını çəkdiyimiz bu böyüklər ya Şuşa şəhərində, ya onun yaxınlığında doğulmuşlar, Şuşa mühitində yetişmişlər. Bir xalqın mədəniyyətinə bir şəhər nə qədər töhfə verə bilər?! Şuşa öz musiqili

mədəni mühiti ilə Qafqazın və xüsusilə Azərbaycanın əsas mədəni mərkəzlərindən biri olub; onu Azərbaycan mədəniyyətinin beşiyi adlandırırlar. Bu baxımdan Şuşa ilə müqayisə oluna bilən ikinci şəhər göstərmək çətindir. Azərbaycanlılar üçün Şuşa nədir? Almanlar üçün Vienna, italyanlar üçün Milan ya Florence, ruslar üçün Sankt-Peterburq, yaponlar üçün Kyoto, israililər və fələstinlilər üçün Yerusəlim (Qüds, Jerusalem) necə əzizsə, azərbaycanlılar üçün Şuşa elə əzizdir. Şuşa mühiti dünyaya dahi bəstəkar, yazıçı və publisist, pedaqoq, musiqi nəzəriyyəçisi və musiqi təşkilatçısı Üzeyir Hacıbəyov'u (1885-1948) bəxş etdi. Şuşa musiqi və teatr həyatında böyümüş Üzeyir bəy Azərbaycan polifonik musiqisini – muğamı Avropa polifonizmi ilə sintez etdi, Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinə yol açdı. Şuşalılar - Üzeyir bəyin bəstəkar qardaşı Zülfüqar Hacıbəyov (1884-1950), bəstəkar Soltan Hacıbəyov (1919-1974), aktyor və rejissor Şəmsi Bədəlbəyli (1911-1987), opera solisti Sürəyya Qacar (1910-1992), aktrisa Barat Şəkinskaya (1914-1999), aktyor və rejissor Mehdi Məmmədov (1918-1985), bəstəkarlar Zakir Bağirov (1916-1996), Əşrəf Abbasov (1920-1992), Süleyman Ələsgərov (1924-2000) və b. bəstəkarlıq və teatr sənətinin inkişafında Üzeyir bəyi izlədilər.

Qarabağdan güc alanlar

Dağlıq Qarabağ öz ətrafı – Aran Qarabağ və Dağətəyi Qarabağla birlikdə vahid sosial-iqtisadi məkan əmələ gətirir, bunlar bir-biri ilə sıx surətdə bağlıdır, aqrar və sosial sahə, təhsil və mədəniyyət üzrə bir-birini tamamlayan, bir-birini gücləndirən bölgələrdir. Məsələn, Ağdam və Şuşa çox işlərdə yanaşı olmuşlar, bir-birinə dayaq olmuş, bir-birilə yarımışlar. Şuşalı elm adamları arasında botanik alim Validə Tutayuk (1914-1990) yada düşür. Ağdam Azərbaycana neçə-neçə istedadlı elm və sənət adamı bəxş etmişdir: yazıçı S.S. Axundov (1875-1939), kristalloqraf alim Xudu Məmmədov (1927-1988), Qeyri-səlis sistemlər və idarəetmə üzrə mütəxəssis, professor Rafiq Əliyev (1942), Bakıda anadan olmuş, lakin, atası ağdamlı olan, uşaqkən Qarabağda muğam öyrənən xanəndə Sara Qədimova (1922-2005), xanəndələr Arif Babayev (1938), Qədir Rüstəmov (1935-2011), Səxavət Məmmədov (1953-1991), Mənsun İbrahimov (1960), tarzən Ramiz Quliyev (1947)... Görkəmli Qarabağ xanəndələri arasında Füzuli rayonunda doğulmuş İslam Rzayev'i (1934-2008) və ağcabədili Yaqub Məmmədov'u (1930-2002) da yada salmaq lazımdır; tanınmış filoloq və diplomat professor Vilayət Quliyev (1952) də Ağcabədi'də doğulmuşdur. Dağlıq Qarabağ ətrafı bölgələrdə yetişmiş görkəmli insanları saymaq kimi çətin işi öhdəmə götürmürəm.

Kökü Qarabağdan olub başqa yerdə doğulan məşhurlar da az deyil. Şuşalı bəstəkar Zülfüqar Hacıbəyov'un (1884-1950) Tiflisdə doğulan oğlu, bəstəkar və dirijor Niyazi (1912-1984), şuşalı tanınmış pedaqoq Bədəl bəy Bədəlbəyli'nin ailəsində Bakıda doğulan bəstəkar və dirijor Əfrasiyab Bədəlbəyli (1907-1976), şuşalı xanəndə Məcid Behbudov'un oğlu, Tiflisdə doğulan Rəşid Behbudov (1915-1989), şuşalı Məşədi Cəmil Əmirov'un ailəsində, Gəncədə dünyaya göz açan bəstəkar Fikrət Əmirov (1922-1984), şuşalı xanəndə Zülfü Adıgözelov'un oğlu, Bakıda doğulan bəstəkar Vasif Adıgözelov (1935-2006), şuşalı Bülbül'ün oğlu, Bakıda doğulan bəstəkar və müğənni (və diplomat) Polad Bülbüloğlu (1945), şuşalı Ş. Bədəlbəyli'nin Bakıda doğulan övladı, görkəmli pianoçu və musiqi təşkilatçısı professor Fərhad Bədəlbəyli (1947) kimi tanınmış bəstəkar, xanəndə və müğənniləri də Şuşa musiqi məktəbinin nümayəndəsi saymaq olar. Musiqi ilə bağlı olmayan məşhurlar arasında da əsl Şuşadan və Qarabağdan olanlar var. Buna misal olaraq Şuşadan Lənkərana köçmüş ailədə, Lənkəranda doğulmuş general Səməd bəy Mehmandarov'un (1855-1931) adını çəkmək olar.

Qarabağ: sənət, canlı aləm, məktəb

Qarabağ deyəndə hər şeydən əvvəl, təbii olaraq, musiqi yada düşür. Qarabağlılar ədəbiyyat, elm və təhsil, memarlıq və teatr, aqrar təsərrüfat və sənaye, hərbi iş kimi sahələrə də qiymətli töhfə vermişlər. Qarabağ tarixi və Qarabağ həyatı gözəl, incə sənət növləri, flora və fauna gözəlliyi, öyrənməyə, biliyə can atan insanları ilə seçilmişdir. 18-ci əsrin ikinci yarısında Şuşada inkişaf etmiş xalçatoxuma işi Qarabağın dağ və aran bölgələrinə də yayıldı. Çoxçeşidli Qarabağ xalçaları parlaq rənglərinə və özünəxas naxışlarına görə tanınır. Xalçaçı rəssam və xalçaşünas Lətif Kərimov (1906-1991) Şuşada xalça toxumaqla tanınmış bir nəslin nümayəndəsidir.

Qarabağın təbiət gözəlliyindən ürəkdolusu söhbət açmaq təbiidir. Şuşa ətrafında rast gəlinən və qırmızı kitaba düşən *Xarı bülbül* adlı çoxillik bitki gül üzərinə qonmuş bülbülü xatırladır. Ofris bitki qrupuna (*ophrus mammosa*) aid edilən bu nadir gül Şuşanın, Qarabağın rəmzi sayılır. Xarı bülbül gülü bülbül və gül arasındakı məhəbbət əfsanəsinin də rəmzidir. Qarabağ adını tanıdan *Qarabağ atları* fenomen`ini unutmaz günah olardı. Şərqi ən yaxşı at növlərindən biri olan Qarabağ atlarını çəkinmədən *dünya şöhrətli* deyə tərif etmək olar. Pənahəli xan vaxtından üzü bəri Qarabağda atçılıq inkişaf etmişdir. Sonuncu Qarabağ xanı Mehdiqulu xanın qızı Xurşudbanu Natəvan xanım Qarabağ atlarının yetişdirilməsi və tanıtılması işi ilə xüsusi məşğul olmuşdur. Qarabağ atları dünya sərgilərində qızıl daxil olmaqla medallar və fəxri fərmanlara layiq görülmüşdür. Qarabağ atları, onların xüsusiyyətləri, istifadəsi və şöhrəti haqqında Avropa, Asiya və Rusiyada diplomatlar, səyyahlar, şair və yazıçılar, o cümlədən Lermontov, Puşkin, M.F. Axundov, L. Tolstoy, Qurban Səid söhbət açmışlar. “Слово «Карабах» в России вызывало вовсе не географическое представление, а образ необыкновенно красивого и породистого скакуна” (“Qarabağ” sözü Rusiyada heç də coğrafi təsəvvür deyil, qeyri-adi gözəl və bərk qaçan cins at obrazı yaradırdı”). (Мариятта Шагинян. Советское Закавказье. 1946; с.242). SSRİ dövründə Ağdam atçılıq zavodu Qarabağ atlarının yetişdirilməsi ilə məşğul olmuşdur.

Qafqaz Rusiyanın hakimiyyəti altına keçdikdən sonra Rusiya hökumətinin yürütdüyü təhsil siyasəti və yerli xalqın maddi köməyi ilə yeni tipli məktəblər açılmağa başlandı. Şuşa Qafqazın təhsil mərkəzlərindən biri idi. Azərbaycan ərazisində ilk qəza (uyezd) məktəbi 30 dekabr 1830-cu ildə Şuşada açılıb; sonrakı 3 ildə ardıcıl olaraq Nuxa, Bakı və Gəncədə qəza məktəbləri açıldı. Azərbaycan ərazisində ilk müsəman məktəbləri 1849-cu ildə Gəncə, Şuşa, Şamaxı və Bakı`da açıldı (Tiflisdə şiə məktəbi 1847-də, sünni məktəbi isə 1848-ci ildə açılmışdı). Zaqafqaziya qəza məktəbləri əsasında yaradılan ilk 6 illik şəhər məktəbi də Şuşada fəaliyyətə başladı (1874). Bir cəhəti qeyd etmək istəyirəm – açılan bu məktəblərin şagirdləri arasında ilk zamanlar Azərbaycan türkləri azlıqda idi, sonra onların sayı artmağa başladı; Əhməd bəy Ağaoğlu xatirələrində “girdiyim üçüncü sinifdə 45 tələbədən yalnız üçü türk idi” deyə yazır (Şuşa, Peterburq və Paris xatirələri. Atatürkə iki məktub. Çapar Yayınları, Bakı, 2019; s. 36). İlk dəfə Kazanda yaradılan (1871) rus-tatar məktəbi ideyası Rusiya müsəlmanları arasında şöhrət qazandı: Bakıdan sonra Şuşada rus-tatar məktəbi açıldı (1893). Şuşada realni məktəb və qız məktəbi də fəaliyyət göstərirdi.

Nərmənazik bayatı

Musiqi olan yerdə şeir də var, ədəbiyyat da, teatr da. Qarabağ şairə də, yazıçıya da, həm qarabağlı yazıçılara, həm də Qarabağı sevən, Qarabağı vəsf edən digər yaradıcı şəxslərə ilham qaynağı.

olmuşdur. Qazaxlı məşhur şair Molla Pənah Vaqif (1717-1797) Qarabağda yaşamış, Qarabağ xanı İbrahimxəlil xanın sarayında vəzirliyə qədər yüksəlmiş, gözəlləri vəsf edən qoşma və qəzəllərinin əksəriyyətini Qarabağda yazmışdır. Lakin, zənnimcə, Qarabağ haqqında gözəl misralar Vaqifə deyil, onun dostu və yerlisi şair Molla Vəli Vidadi`yə (1709-1809) məxsusdur. Molla Vəli Vidadi`nin Vaqiflə müsairə`sindən bu misralar dillər əzbəridir:

Küllü Qarabağın abi-həyatı
Nərmi-nazık bayatıdır, bayatı
Oxunur məclisdə xoş kəlimatı
Ox kimi bağrını dələr, ağlarsan!

Şairlərimiz Qarabağın gözəlliyini, Qarabağla bağlı tarixi hadisə və əfsanələri şeirə düzmüşlər. Qazaxlı böyük şair Səməd Vurğun Qarabağı çox sevirdi. Onun *Qız qayası* əfsanəsi barədə yazdığı poema ("Qız qayası") 1938-ci ildə nəşr olunmuşdu.

Dağların döşündə durur Qarabağ
Xəyalı gəzdirir hər qaya, hər dağ
.....
Mən Cıdır düzünü gördüyüm zaman
Keçmişəm gecələr Çanaqqaladan
Orda dinləmişəm bir qız səsini
Bülbültün Qarabağ şikəstəsini.
Bir yanda tar səsi, bir yanda qaval...
Boynunu bükmüşdür dağlarda maral
Çıxmışam dağların göy yaxasına
Doyunca baxmışam Qız qayasına...

Qarabağı görən onu yaddan çıxara bilməz, çoxsaylı xatirələr, şeir və digər bədii əsərlər bunu təsdiq edir. Təbii ki, Qarabağda doğulub boya-başa çatan adam qərqlikdə Qarabağ üçün darıxacaq. Qarabağ xanı İbrahimxəlil xanın qızı Ağabəyim ağa Fətəli şaha girov göndərilmişdi. İncə qəlbli ağıllı Ağabəyim ağa Qarabağı yaddan çıxara bilmirdi:

Mən aşiqəm Qarabağ
Şəki, Şirvan, Qarabağ
Tehran cənnətə dönsə
Yaddan çıxmaz Qarabağ.

Qeyd: Bu bayatının bir neçə fərqli deyilişi mövcuddur, məsələn, "Şəki, Şirvan, Qarabağ" misrası əvəzinə "Qara saxım, qara bağ".

Qarabağın ən tanınmış şairi şuşalı Qasım bəy Zakir (1784-1857) olub. Digər iki şuşalı - Xan qızı Natəvan (1832-1897) və Fatma xanım Kəminə (1841-1898) də kifayət qədər istedadlı şair olmuşlar. Qarabağlı yazıçılar Nəcəf bəy Vəzirov (1854-1926), Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev (1870-1933) və Süleyman Sani Axundov (1875-1939) Azərbaycan dramaturgiyasının inkişafında misilsiz rol oynamışlar. Haqverdiyev musiqi və teatrın inkişafına da öz töhfələrini vermişdir. S.S. Axundov isə öz

“Qorxulu nağılları” ilə, xüsusilə “Qaraca qız”, həmçinin, “Nurəddin” hekayələri ilə həm də Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının klassiki sayılır.

Şuşalı yazıçı və diplomat Yusif Vəzir Cəmənzəminli (1887-1943) öz həyat hekayəsini Qarabağ haqqında deyilmiş bayatılarla başlayır:

Qarabağda talan var,
Zülfü üzə salan var.
Gedirsən tezəcə qayıt
Gözü yolda qalan var.

Əslim qarabağlıdır,
Sinəm çarpaz dağlıdır.
Nə gələnin var, nə gedən
Məgər yollar bağlıdır?

.....

Və şəhərin keşməkeşli tarixini vərəqləyir, bu gününü xatırlayır: “Dağ başında yazı-yayı yaşılığa, payızı-qışı dumana və qara bürünmüş bir şəhər təsəvvür ediniz. Bu mənim şəhərimdir... Şəhərin hər nöqtəsi bir tarix söyləyir: İbrahim xan kahası, Məlik Şahnəzər kahası, Şahnışin, Cıdır düzü, Dəvtələb, Divanxana qabağı, Topxana... hərəsi bir kitab, qanlı və dəhşətli bir səhifədir. Mən də bu macərəli şəhərdə dünyaya gəldim. Taleyim bu imiş”... Yusif Vəzir Şuşada məktəbdə oxuduğu zaman erməni-türk münasibətinin necə olması barədə qısa fikir söyləyir: “Erməni-türk münasibətinə gəldikdə o zaman heç də kəskin bir məsələ deyildi. Geniş kütlə qardaşcasına yaşayırdı, ortada da heç bir münaqişəli məsələ yox idi: erməni əməkçiləri – dərziyələr, bənnələr, dülgərlər... türk arasında işlədilər, kirvəlik edərdilər. Geniş kütlə erməniyə “dinayn qardaş” deyərdi. Xalq məscid və kilsə ayrılığı ilə belə hesablaşmaq istəmirdi: türklərin nəzir eləyib, kilsə həyətinə qurban kəsdiyini və ermənilərin türk pirinə şam gətirdiklərini çox görmüşəm (“Həyatımın 20 ili”).

Firidun bəy Köçərli (1863-1920), “həssas bir insan, qərəzsiz ədəbiyyatçı, yorulmaz bir maarifçi” (A. Şaiq) olan bu şəxs, pedaqoq, jurnalist və nəşir Haşım bəy Vəzirov (1867-1916), publisist və “Yeni Türk Əlifbası” hərəkatının fəal üzvü Fərhad Ağazadə (1880-1931) də Şuşada doğulan dəyərli ziyalılardandır. Şuşada doğulmuş məşhurlar sırasında böyük siyasətçi, jurnalist və mütəfəkkir bir insan - Əhməd bəy Ağayev (Ağaoğlu, 1869-1939) xüsusi yer tutur. Uzaqlarda keşməkeşlərlə dolu həyat keçirmiş Əhməd bəy vətənini - “Qışı kəklikləri, turacları, qırqovulları bol olan Qarabağ”ı, “yayda isə 1200 metr hündürlükdə bir dağın başında qartal yuvası kimi qonmuş, suları buz kimi Şuşa”nı unutmurdu (Əhməd bəy Ağaoğlu. Şuşa, Peterburq və Paris xatirələri. Atatürkü iki məktub. Çapar Yayınları, Bakı, 2019; s. 27-28).

Hacıbəyov qardaşlarının kiçiyi, yazıçı və jurnalist Ceyhun Hacıbəyli (1891-1962) 1919-cü ildə Paris Sülh Konfransına gedən Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvü olmuş və geri dönməmiş, Parisdə yaşamış və yazıb-yaratmışdır. O, Qarabağ və ümumiyyətlə, Azərbaycan folkloru nümunələrini, əsasən kiçik həcmli poetik formaları toplamış, orijinalı, fransızca tərcüməsi və qısa şərhlərlə “Qarabağ dialekt və folkloru (Qafqaz Azərbaycanı)” adı altında Journal Asiatique’də dərc etdirmişdir (Djeyhoum Bey Hadjibeyli. Le Dialecte Et Le Folk-Lore Du Karabagh (Azerbaïdjan Du Caucase). Journal Asiatique, CCXII, Paris, 1933).

Əlbəttə, görkəmli qarabağlıları sayıb qurtarmaq kimi məqsədim yoxdur. Sadəcə, uşaq və ilk gənclik illərimdə Şuşanı, Qarabağı və Qarabağın həlledici rol oynadığı Azərbaycan mədəniyyətini kimlər və nələr vasitəsilə tanıdığımı qısaca yadıma saldım...

Ürəkdə qalan arzu

Leninqrad Maliyyə - İqtisad İnstitutu öz Bakı filialında riyaziyyat kafedrasının müdiri vəzifəsini tutmaq üçün müsabiqə elan etmişdi. 1988-ci ilin yaz aylarında Leninqrad riyaziyyatçılarının dəvəti və təkidi üzrə bu müsabiqədə iştirak etməli oldum. O zaman Azərbaycan Dövlət Xalq Təsərrüfatı İnstitutu (İndiki Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti) rüsvətin geniş yayılması maddəsi ilə Sovet Siyasi Bürosunda (Politburo`da) müzakirəyə çıxarılmış və bağlanmışdı; həmin institutun əsasında yeni ali məktəb yaratmaq və onu Leninqrad Maliyyə - İqtisad İnstitutunun filialına çevirmək qərarı alınmışdı. Müsabiqədə çox adam iştirak edirdi; müəyyən macəralardan sonra Leninqrad Maliyyə - İqtisad İnstitutunun Elmi Şurasında kafedra müdiri seçildim və işə başlamaq üçün Bakıya qayıtdım.

İlk işim, təbii ki, riyaziyyat kafedrası üzvləri ilə tanışlıq idi. Kimin riyaziyyatın hansı sahəsi üzrə mütəxəssis olması və hansı fənləri tədris etməsi barədə söhbət edirdik. Hərə qısaca özünü təqdim edirdi. Müəllimlərin dördü ya beşi qarabağlı idi. Mənə "Qarabağı yaxşı tanıyırsınızmı" deyər soruşanlara "yox" cavabı verməli oldum; Qarabağı musiqisinə və böyük mədəniyyətinə görə çox sevdiyimi, ancaq bu günə kimi Dağlıq Qarabağa, o cümlədən Şuşaya gedə bilmədiyimi təəssüflə və utana-utana qeyd etdim. Müəllimlərdən biri tez münasibət göstərdi: indi Qarabağda ermənilər işi qarışdırıblar, yaqın bir-iki aya hər şey qaydaya düşər və sizi Qarabağa, Şuşaya aparıb doyunca gəzdirərik.

Təəssüf ki, bu arzu ürəyimizdə qaldı...

Ermənistan dağlarında

Mən Sovet dövründə yaşamış, Sovetlərin dünyaya meydan oxuduğu illərdə orta məktəbdə, sonra ali məktəbdə oxumuşam. Sosializmin müsbət və mənfi tərəflərini görmüş insanlardan biriyəm. Zəmmimcə, Sosializmdə xüsusi vurğulanan *Xalqlar dostluğu* ideyası bir gerçəklik idi. Müxtəlif dildə danışan, SSRİ-nin ateist dövlət olmasına baxmayaraq ən azı tarixi irs və mədəniyyət baxımından müxtəlif dirlərə mənsub xalqlar dinc-yanaşı yaşayır, bu xalqların nümayəndələri dostluq edir, əməkdaşlıq edir, birgə təhsil alır, ailə qururdular. Səməd Vurğun`un üç Cənubu Qafqaz (Zaqafqaziya) xalqlarının birliyini ifadə edən bu misraları (1931) azərbaycanlılara yaxşı tanış idi:

Qarışsın Qazağa Dilcan dərəsi
Daha da birləşib olsunlar bir can
Yoldaş Azərbaycan, Hinger Hayıstan
Bir də Amxanaqo qızıl Gürcüstan!

Qeyd. "Hinger" ermənicə, "Amxanaqo" gürcücə "yoldaş" deməkdir.

Gürcüstanda kəndimiz (Kosah), rayonumuz (Qardabani, əvvəlki adı Qarayazı) aran yerdədir. Bizim xalqın yay vaxtı Ermənistan dağlarına, əsasən *Lori* tərəflərə, Lori`nin cənubundakı səfalı dağlara, yaylağa getmək ənənəsi olub. Arandan dağa köç, səfər həm qoyun-quzu, mal-qaranı otlağa çıxarmaq, həm də istirahət etmək məqsədi güdmüşdür. Xalqımız yüzillərlə *Qaraxaç* adlanan dağlarda, dağ döşündə çadırlar (dəyələr) qurub dincələmişlər; mən və mənim yaşıdlarım və övladlarımız bu ənənəyə sadıq qalmışıq. Mənim babam Qaçaq İsxan`ın orada öz yurd yerləri varmış, onu mənə göstərüb, bura *İsxan`ın yaylaq yerləridir* demişdilər.

Lori bölgəsinin əhalisi qarışıq idi – ermənilər, Azərbaycan türkləri, ruslar. Azərbaycanlıların ən böyük kəndi İlməzli idi. Ailəmizdə baş vermiş bir faciə ilə bağlı mən birinci sinif dərslərimi İlməzlidə davam etməli oldum, birinci sinfi bitirib yenidən öz kəndimizə qayıtdım. Mən anadan olandan 1987-ci ilə qədər yay aylarını əsasən Ermənistan dağlarında keçirmişəm – İlməzli`də, *Qaraisəli* kəndi və onun yaxınlığında, *Novoselsovo* adlı kənddə, *Dolama yolu* və *Sarı bulaq* deyilən səfəli dağ ətəklərində, dağ döşündə.

Lorsovhoz adlı erməni kəndində atamın iki azərbaycanlı dostu yaşayırdı – Vələd və Zeynal. 8-9 yaşım olardı, o yay Vələd əminin evində qaldım. Uşaqları Elza, Elba, Eldar erməni dilində oxuyurdular, azərbaycanca, demək olar ki, danışa bilmirdilər. Zeynal`ın uşaqları isə yaxşı danışırdılar. Mən orada bir az erməni dili öyrənmişdim. Xeyli sonralar biz Dolama yolu ətəyində dincələrkən Vələd əmi Elbanı götürüb bizə gəldi, *Elba tibb fakültəsinə hazırlaşır, onunla bir az məşğul ol, kimyası zəifdir* dedi. Elba ilə qeyri-üzvi kimya dərsi keçməyə başladıq. Məsələn, sulfat turşusuna *Haş Erqu Es O çors* deyirdim, yəni, Haş iki Es O dörd (H_2SO_4). Beləcə rus, erməni və Azərbaycan dillərini qarışdırıb Elba ilə məşğul oldum; Elba yaxşı öyrəndi.

Yerli sakinlər, azərbaycanlı və ermənilər babam İsxan haqqında, onun həyatı, igidliyi, qəhrəmancasına ölümü barədə xatirələr söyləyirdilər. Bir qoca erməninin söhbəti yadımdadır: "Oğluma toy tədarüki görürdüm, bir dostumla bərabər dolu arabamızla Dolama yolunu enirdik. Qarşıda bizə doğru hərəkət edən bir dəstə atlı göründü, yaxınlaşanda dostum həyəcanla *Qaçmaq İsxan`dır* dedi. Çox qorxdum, adını çox eşitmişdim. Bizə çatanda dayandılar, salam verdilər. İsxan gülə-gülə ay erməni, nədir, arabanı yaman doldurubsan, xeyir ola? dedi. Mən özümü itirdim, İsxan, başına dönüm, oğluma toy edəcəm, onun tədarükünü görürəm, bizə dəymə deyə yalvardım. İsxan yenə güldü, a kişi, səninlə nə işim var, toyunuz mübarək olsun, al, bu da mənim nəmərım deyə mənə yaxşı pul uzatdı. Heyif, o qəhrəmanı, o alicənab gənci pusquya salıb öldürdülər..."

Məskən saldıığımız, dincəldiyimiz dağlarda Borçalı – Qarayazı aşığıları ilə yanaşı, bəzən erməni sənət adamları ilə görüşlər də olurdu. Bizim cəm olduğumuz yerlərdə, o cümlədən, Dolama yolu deyilən yerdə erməni müğənnilərin qarşımızda konsert proqramı ilə çıxış etdikləri yadımdadır. Bu, əlbəttə, Sovet zamanı idi. Erməni müğənnilər erməni, Azərbaycan, hətta Türkiyə türklərinin mahnı, şərqlərini həvəslə ifa edirdilər. Bir türk şərqsini mən ilk dəfə uşaq vaxtı məhz Ermənistanda erməni müğənnininin sevə-sevə, şövqlə ifa etdiyi zaman dinlədim və sevdim:

Yar saçların lüle - lüle
Yar benziyor gonca güle
O gül benim hayatımdır
Ölürüm de, vermem ele.

Yar, yar aman, yar yar aman
Yar yüreğim oldu keman
Kavuşmamız yar ne zaman
Yar, ne zaman, yar, ne zaman?...

Bu şərqlinin Türkiyədə çox sevildiyini sonralar bildim, onu Zeki Müren, Nesrin Sipahi və digər türk müğənnilərin ifasında eşitdim.

O dağları çox sevirdim. Qaymaqçıçəyi, yarpız, əvəlik, kəkotu, çiyələk, göbələk yığardıq, çayda çimər, balıq tutardıq. Aşıqlar oxuyardı, motalın necə basıldığına və ətin alışma yolu ilə paylanmasına baxmaq necə də maraqlı idi. Qayaların üstündə oturub və ya ot üstündə uzanub sevimli bədii kitab-

ları və ya dərs kitablarını oxumaq ləzzət verirdi. Yaşıl otun üzərində futbol oynamaqdan yorulmurduq. Bir dəfə qonşu erməni kəndinin uşaqları bizi öz meydançalarında futbol oynamağa dəvət etdilər. Getdik və udduq. Bəziləri dava salmaq, bizi döymək fikrinə düşsələr də, daha ağıllıları buna imkan vermədilər.

Üzü cənuba doğru baxanda irəlində sağ tərəfdə Dəlidağ, sol tərəfdə isə Ağlağan dağı (sıra dağlar) görünürdü. Kiçik bir dəstə düzəldib, Dəlidağın zirvəsinə qalxdım. Dağın zirvəsində duman bizi bürüdü, göz-gözü görmürdü. Duman açılana qədər gözləməli olduq; aşağı ermək də asan olmadı, yorulmuşduq. Yayın ortasında Ağlağan dağının təpəsində və üst döşündə görünən ağ-sarımtıl qar bizə təəccüblü gəlirdi. Ora çatmaq üçün uzun yol getdik, əlimizlə qara toxunduq. Geri qayıdanda erməni mal fermasının yanından keçdik, çörək bişirən erməni qadınları bizi təzə, xoş qoxulu çörəyə və pendirə qonaq etdilər...

Mən ailə qurduqdan sonra da yay aylarında ailəm, uşaqlarım, qardaşlarımla birlikdə həmin dağlarda dincələrdik – ta Qarabağ münaqişəsi başlanana qədər. Sonra Gürcüstanda Başkeçid (Dmanisi) dağlarına getdik, amma həmin həzzi duya bilmirdim; Ermənistanda gün keçirdiyim dağların hər qarışı, hər qayası, hər daşı, hər bulağı bir xatirə idi... Yay zamanı arandan və ya şəhər həyatından dağlara üz tutmağım “vəhşi, köçəri türk” olmağımdan deyil, dağlara sevgimdən irəli gəlirdi...

Azərbaycan ədəbiyyatında ermənilər. Folklor və 19-cu əsr

Azərbaycan və erməni xalqlarının dostluğu, amma dini bağların tarixən bu dostluğa xələl gətirməsi, faciələrə səbəb olması Azərbaycan ədəbiyyatında geniş əks olunmuşdur. Məşhur Əsli və Kərəm dastanı azərbaycanlı oğlan Kərəm ilə erməni qızı Əslinin məhəbbətinə və bu məhəbbətə mane olan, onu faciəyə döndərən keşişin – Əslinin atasının zalımlığına həsr olunmuşdur. Vüsala çata bilməyən Kərəmin od tutub yanması “Yarıq Kərəmi” aşiq havasında öz əksini tapmışdır. Əsli və Kərəm, eləcə də Koroğlu və Aşiq Qərib kimi Azərbaycan dastanları ermənilər arasında da çox populyar olub; hətta bu və digər Azərbaycan dastanlarının ermənicə fərqli variantları da əmələ gəlmişdi, bu dastanlar erməni həyatına uyğunlaşdırılıb, erməniləşdirilmişdi.

Azərbaycan ədəbiyyatında digər millətləri, o cümlədən, erməniləri aşağılayacaq əsərlər yox dərcəsindədir; tam əksinə, Azərbaycan maarifçiləri xalqımızın oxumaq, məktəbləşmə, teatr və qəzet işi kimi məsələlərdə gecikməsinə qeyd etmiş, qonşularımıza baxın demişlər. Mövcud olduğu bütün dövrlərdə Azərbaycan şair və yazıçıları erməni və azərbaycan türkü gənclər arasındakı sevgilərdən söz açmışlar. Xristianlığı müsəlmançılığa qarşı qoymamış, özünütənqidə, özünülağa, satira və yumora geniş yer vermişlər.

Bu yerdə Molla Nəsrəddin`dən bir lətifə:

Molla ağlayan bir erməni qadınından nə üçün ağladığını soruşur. Qadın “oğlum dönüb müsəlman olub, ona görə ağlayıram” deyir. Molla onun dərdinə şerik çıxır: “Ağla, bacı, ağla! Dərdin ağlamalı dərd imiş. Hələ sənün bir oğlun müsəlman olub belə ağlayırsan, bəs mən başıma nə daş salım ki, mən bədbəxtin oğlanlarının hamısı müsəlmandır” (Molla Nəsrəddin Lətifələri, Bakı, 1965; s. 92).

Adətən folklordan söhbət düşəndə onun keçmişə aid, əsasən də qədim zamanlara və orta əsrlərə aid olduğu düşümlüdür. Lakin, hər dövrün xalq yaradıcılığı, xüsusilə, məzəli əhvalatları və bəzəkli dedi-qodusu var. Varlı erməni qızı şuşalı azərbaycanlıya vurulubmuş. Oğlan qızı qaçırır, lakin, qı-

zın atası polis vasitəsilə qızını geri qaytarır. 1890-cı illərin əvvəlində bu barədə Qarabağda "Maralım haxçik" adlı zarafatyana bir mahnı yaranmışdı; mahnı o qədər populyar olur ki, qızın atasının şikayəti əsasında polis mahnının oxunmasını qadağan edir:

Girdim kilisəyə, gördüm İsanı
Çıxdım kilisədən, gördüm Musarı
Aliksan bek gəldi, dedi: qız harı?

Nəqərat:

Ay maralım haxçik, balam, ay sarıtel haxçik
Aman-aman mən yazığam
Ay maralım haxçik, balam, ay ceyranım haxçik

Dərbəndin qapısı dəmir degilmi?
Dəmiri əridən kömür degilmi?
Haxçikin gedən günləri ömür degilmi?

Nəqərat.

Haxçik, haxçik, haxçik, gəl gedək biza
Mənə layiq deyil mən gəlim sizə
Mən aşiq olmuşam səndəki gözə...

Nəqərat.

Əyninə geyibdir mahuddan çuxa
Ürəyim olubdur kağızdan yuxa
Səbəbin evini bir Allah yıxa.

Nəqərat...

(Əkbər Yerevanlı. *Azəri-erməni ədəbi əlaqələri. Qədim dövrdən XVIII əsrin sonuna qədər.* Yerevan, 1968; s. 125-127).

* * *

Azərbaycanlı şair, xəttat və pedaqoq Mirzə Şəfi Vazeh (?1795 - 1852) və almaniyalı yazıçı, tərcüməçi, ədəbiyyatşünas, mədəniyyətşünas, etnoqraf və tarixçi Friedrich Bodenstedt'in (1819-1892) yolları 1844-cü ildə Tiflisdə kəsişmiş, onlar arasında müəllim və tələbə münasibəti olmuş, bu münasibət dostluğa çevrilmişdir. Bodenstedt Qafqaz həyatı haqqında "Şərqdə min və bir gün" adlı xatirələrini yazmış ("Tausend und ein Tag im Orient", Berlin, 1850), Mirzə Şəfini bir şair, maraqlı insan və müdrik şəxs kimi vəsf etmişdir. O, "Die Lieder des Mirza Shaffy" ("Mirzə Şəfi nəğmələri") adlı şeirlər toplusunu nəşr etdirmiş (1851), bu kitab Almaniyada və dünyada misli görünməmiş bir şöhrət qazanmış, 1917-ci ilə qədər 164 dəfə nəşr olunmuş, müxtəlif dillərə tərcümə olunmuşdur. Bodenstedt qiyməti tam verilməmiş Qafqazşünası idi.

Bodenstedt xatirələrində Tiflisdən Erivana səfər etdiyi, ermənilərin tatar (*Azərbaycan türkcəsi – H.İ.*) dilini doğma dil kimi bilib danışdıqları və ermənilərin ən populyar nəğmələrinin tatar dilində

olduğu barədə yazmışdır ("Tausend und ein Tag im Orient", Berlin, 1850; p. 250-251). Tiflisə qayıdan Bodebstedt səfəri barədə müəllimi Mirzə Şəfi`yə danışır və bir mənzərəni təsvir edir. O, çirkli kəndlərdən keçərkən erməni qadınlarının ənənəvi yanacaq - təzək düzəltməsindən, əllərinin çirkli olmasından danışıq (*Erməni və Azərbaycan dağ kəndlərində belə olub* – H.İ.) və "yaxşı ki, bu ölkədə əldən öpmək adəti yoxdur" deyir. Mirzə Şəfi`nin bu sözlərə layiqli münasibəti və cavabı hörmət doğurur. "Bu söhbətə keçəndə Mirzə Şəfinin sifəti qaraldı" və müəllif Mirzə Şəfi`nin sözlərinə yer verir: "...Gözəlin əlini öpmək ən bahalı dadlı yeməkdən daha xoşdur, qəlb dərmanıdır... Əlləri çirkli olan qadınların kişilərinə ayıb olsun. Qadını elə öyrət ki, onun əlini öpsünlər, onda əli həmişə təmiz, qüsuruz olacaq. Ayağını öpsən, qadın ayaqlarını ən böyük qayğı ilə əzizləyəcək!" (Chapter 14, pp. 267-279).

Azərbaycan ədəbiyyatında ermənilər. 20-ci əsr

Cəlil Məmmədquluzadə və onun məşhur "Molla Nəsrəddin" jurnalı və "Molla Nəsrəddin" məktəbi, M.Ə. Sabir və onun ardıcılıarı, Ü. Hacıbəyov kimi mütəfəkkir maarifçilər Azərbaycan, İran, Türkiyə və Şərqdə gördükləri nöqsan və geriliyi, Rusiya və Qərbdəkilərin ədalətsiz hərəkətlərini əsas tənqid hədəfinə çevirmişdilər. Mən hansısa əsərində erməni və ya gürcü xalqına düşmən mövqedə dayanan tanınmış Azərbaycan şair və yazıçısı tanımıram. Əlbəttə, 1988-ci ildən üzü beri yeni ədəbiyyatda erməni siyasi ideologiyasını tənqid edən, hətta həddini aşan hirs dolu yazılar meydana çıxmışdır, ancaq onlar böyük ədəbiyyata aid deyil.

1905-ci ildə başlanan erməni-müsəlman davası bir sıra siyasətçi və sənət adamları tərəfindən qınanmış, onlar bu iki xalqı barışığa çağırmışlar. M.Ə. Sabir "Müsəlman və erməni vətəndaşlarımızı" adı ilə şeir yazmışdı ("Həyat", 1905, 1 iyul. № 19):

İki yoldaş, iki qonşu bir vətəndə həmdiyar,
Əsrlərcə ömr edib, sülh içrə bulmuşkən qərar,
Fitneyi-iblisi-məl'un oldu nəgəh aşikar...
Gör cəhalətdən nə şəkllə düşdü vəz'i-ruzigar!

.....
Ey süxəndanan, bu günlər bir hidayət vaxtidir
Ülfəti ünsiyyətə dair xitabət vaxtidir.

Qeyd. Süxəndanan - söziünü, danışığını bilən deməkdir.

Mirzə Cəlil`in 1906-1908-ci illərdə yazdığı uyğun felyetonlardan bir neçə parça (Cəlil Məmmədquluzadə. Əsərləri. 6 cildə. 3-cü cild):

1906-cı il. "Ayda Qafqazda bir milyon müsəlman və erməni bizə ömrünü bağışlayır. Bu hesabla beş ildən sonra Qafqazda neçə müsəlman və erməni qalar?"

1906. "İrəvan quberniyasında bir kənd var; adı Samanlıqdır. Kəndin camaatı yarıya qədər erməni və yarıya müsəlmandır. Bir gün atla həmin kəndin mülkədarı Rəhim bəyə qonaq gedirdim... Həyətin birində bir erməni uşağı ağacın kölgəsində oturub kitab oxuyurdu. Bir həyətdə on iki-on üç yaşında bir müsəlman uşağı pişiyin quyruğuna ip bağlayıb həyətin o tərəfinə-bu tərəfinə qaçırdu... Həyətin birində böyük tut ağacının kölgəsində bir neçə erməni oturub çörək yeyirdilər. Keşiş uca səslə üç dəfə dedi: hayreniq, hayreniq, hayreniq ("hayreniq" erməni dilində vətən deməkdir)... Erməni millətinin dünyada üç sevgili balası var: "vətən", "millət" və "dil".... Yaşasın vətən uğrunda

şəhid olan qardaşlar! Getse, getse hayrenik! (*"Getse" ermənica yaşasın deməkdir – H.İ.*). ... Atı qabağa sürüb gördüm ki, küçə ayrımında divarın kölgəsində dörd müsəlman oturub... Molla Qurbanəli kəndlilərə deyirdi: Çaharşənbə, şənbe və tək günü qəbristana və hamama getmək olmaz; çünki bu günlərdə əcinnə və divlər qəbristana və hamama cəm olub qonaqlıq edərlər..."

1906. " Bu gürcü milləti çox sırtıqdır... başlayıblar ki, biz istəmirik ruhani rəisimizi Rusiya hökuməti təyin eləsin, necə ki, indiyə kimi eləyir. Biz öz işlərimizi özümüz idarə eləmək istəyirik...Görüm nədən bu sözləri deyirdim? Hə... deyirlər ki, Şamaxı və İrəvanın qovunu çox şirin olur. Xülasə..."

1907. "Biz müsəlmanlar həmişə ibadətdən və insaniyyətdən söhbət düşəndə öz-özümüzdə demişik: "yazıq ermənilər, görəsən bunlar allaha nə cavab verəcəklər". Amma indi Zəngəzurda müsəlman aqları buğda vaqonlarının yanına sevincək qaçıb görürlər ki, bu buğdaları ermənilər erməni aqlarına göndəriblər. Biz yaxşı adamıq, ermənilər pis adamdırlar".

1908. "Erməni-müsəlman davasında şeytanbazar müsəlmanları Quran`ın ayələrini kağız üstə yazıb yapışdırmışdılar divarlara ki, evlərinə xətər toxunmasın, amma bu evlərin çoxusuna od düşəndə hər şeydən qabaq bu dualar alışıb yandı; çünki kağız taxtadan və daşdan tez yanar"

C.Məmmədquluzadə`nin "Kamança" pyesi (Yanvar 1920, Şuşa) Qarabağdakı erməni-azərbaycanlı münaqişəsindən təsirli bir səhnə canlandırır; əsər hər iki xalqın sənət etibarilə yaxınlığının və ən ağır vəziyyətdə sənətə candan bağlılığının dərin nümayişidir. Axsaq erməni Baxşı`nu tutub Qəhrəman yüzbaşının yanına gətirirlər. Baxşı kamançaçıdır, vəziyyəti görüb öldürüləcəyini anlayır və Qəhrəman yüzbaşının dəstəsində taruduğu birinə əlindəki kamançanı onun oğluna çatdırmağı xahiş edir. Bu qarşıdurmadan, ermənilərin əməllərindən cana bezmiş Qəhrəman yüzbaşı Baxşı`ya "A balam, yazıqsan bir dəfə də çal" deyir. Baxşı Rast muğamı ilə başlayır, Şikəsteyi-fars`a keçir. Musiqidən təsirlənən Qəhrəman yüzbaşı bilmir nə etsin: "A balam, erməni, bir de görüm bizdən nə istəyirsiniz?... Haramzada elə çalır ki, keçən günləri gətirir qoyur adamın qabağına". Baxşı Segah-zabul`a keçir. Tanış və dostlarının ermənilər tərəfindən qətlinə görə yanub yaxılan və intiqam almaq istəyən Qəhrəman yüzbaşının qəlbi musiqinin ecazkar təsiri qarşısında yumşalır və o, qisasdan əl çəkir: "Bax belə!... əcəb!... afərin!... Adə, erməni, tez kəməncəni yığışdır, itil get burdan! Yoxsa...bu qəməynən bu saat səni də öldürərəm, özümü də öldürərəm! Çıx get!".

Baxşı gedir. Qəhrəman yüzbaşı fikrə dalır: "Eh, namərd dünyal.."

Mirzə Cəlilin hər səhifəsi qızıldır, hər səhifəsi millət dərдинin nümayişidir. Birbaşa mövzumuzə aid bir neçə felyetonunun adını çəkməklə kifayətlənirəm: "Keçən günlər"(1906), "Erməni və müsəlman övrətləri" (1907), "Ot" (1908).

* * *

Nəriman Nərimanov`un "balaca roman" adlandırdığı "Bahadır və Sona" əsəri (1908) dini ayrılığın iki sevgili arasında yaratdığı uçurumdan söhbət açır. Azərbaycan türkü gənc Bahadır və erməni qızı Sona bir-birinə aşiq olurlar. Bahadır bir yandan nə üçün "bizim millət qeyri millətlərdən daldə qalıbdır" sualına cavab axtarır, digər yandan isə "müsəlman-xristianlıq bizim aramızda uçurum bir dərə ixtira edir", "Nə sirdir insanlar bir-birindin təfriqə düşüblər?" fikri ilə əlləşir, düşünür ki, "ağlın naqışliyi" dir "uçurum dərələr" yaradan. Çıxış yolu tapmayan Bahadır özünü öldürür, Sona isə "dəlilər azarxanası"na düşür.

Cəfər Cabbarlı`nın ilk tamaşası 1931-ci ildə baş tutan "1905-ci ildə" pyesi Qarabağda erməni-azərbaycanlı münasibətlərinə həsr olunmuş, əsərdə qardaşlıq edən sadə xalq, qardaşlığa çağırən inqilabçılar və sanki aranı qarışdıran çar hökuməti siyasəti vurğulanmışdır ("atan kazaklardır"). Pyesin mərkəzində iki ailə dayanır - azərbaycanlı İmamverdi, Gülsüm və oğulları Baxşı və erməni Allahverdi, Nabat, oğulları Eyvaz və qızları Sona. "Onlar qonşu idilər. İki külfət: biri azərbaycanlı idi,

biri erməni, lakin, onların yaşayışı bir idi, işləri bir, görüşləri bir. Dərdləri bir, sevincləri bir, diləkləri bir, əməkləri bir idi. Uşaqları bir evdə böyüyür, malları bir yerdə otlayırdı, toyuqları bir hində yumurtlayırdı". Əsərdəki məşhur səhnə - küçədə iki "düşmən" in, erməni və azərbaycanlının üz-üzə gəlməsi, bir-birini qorxutması, sonda hər ikisinin Tuğlu olduğu bilinir və nəhayət, Allahverdi və İmamverdi ortaya çıxır və... qucaqlaşurlar.

Qeyd. Orta məktəbdə biz bu səhnəni sevir və tamaşaya qoyurduq.

Azərbaycanlı Baxşı ilə erməni Sona bir-birini sevir, amma, zamanə bu sevginin ailəyə çevrilməsinə imkan vermir. Məlum olur ki, Baxşı evləndikdən sonra doğulan qızının adını Sona, Sona isə öz oğlunun adını Baxşı qoyub. Sovet dövründə yaşayan Gənc Baxşı və Gənc Sona da dini-milli önyarğılarla qarşılaşırlar...

* * *

Sovet dövründə erməni və Azərbaycan xalqlarının dostluğunu tərənnüm edən şeirlər yazılmış, onların bəzilərinə musiqi bəstələnmişdir. İslam Səfərlinin şeirinə Andrey Babayevin bəstələdiyi mahnı populyar idi, Zeynəb Xanlarova'nın ifasında yadımda qalıb. Hətta erməni və azərbaycan müğənniləri onu birlikdə oxuyurdular:

Əzəldən qardaşdır ellərimiz
Dost olub birləşib ellərimiz
Çörəyi bir olur, ürəyi bir olur
Diləyi bir olur ellərimizin.

Kür, Araz, Ararat
Gözəldir bu həyat
Qardaş olur Hayastan,
Azərbaycan.

"Yerevan" adlı mahnı da vardı (o da Zeynəb xanımın ifasında səslənmişdi):

Qəlbi açıq, alrı açıq Yerevan
Əzəl gündən biz qardaş, Yerevan.
Gülər üzlü, istiqanlı Yerevan
Məclisləri tar-kamanlı Yerevan.

Erməni-azərbaycanlı dostluğuna həsr olunmuş Azərbaycan ədəbiyyatının xülasəsini vermək fikrim yoxdur. Ə. Haqverdiyev'in 1932-ci ildə yazdığı "vətəndaşlıq və səmimi qardaşlıq" məsələsinə həsr olunmuş "Çox gözəl" pyesini və Əyyub Abbasov'un (1905-1957) "Zəngəzur" romanını (1952-1957) yada salmaqla kifayətlənirəm. Sonuncu bir tərəfdən doğrudan da sadə xalqın dostluğunu, sosializm ideyalarının onları birləşdirməsini (zamanın ruhu beləydi), digər yandan isə azərbaycanlıların Andronik'in nizami ordusu ilə üz-üzə qalması, qırılması və ya yer-yurdundan didərgin düşməsinə işıqlandırır; "...Andronik kökümüzün üstündə od qaladı. Allah bəisin evini başına uçursun, axı biz ermənilərə nə eləmişdik? Niyə məxluqu yerindən, yurdundan elədilər?!"

(Ardı gələn nömrədə)

**XƏZƏR UNİVERSİTETİNİN MÜƏLLİMİ
"YOUTUBE" KANALINDA
TƏDQIQATINI NÜMAYİŞ ETDİRDİ**

**KHAZAR UNIVERSITY LECTURER
PRESENTS HER
RESEARCH ON YOUTUBE**

2021-ci il fevralın 9-da Xəzər Universitetinin müəllimi və tədqiqatçısı, sosial neyroelm üzrə ekspert Ülker İsayeva "Florya Canada Schools"un "YouTube" kanalına qoşularaq, şüur və altşüur, ağıl və bədən arasındakı əlaqə barəsində sualları cavablandırmış, həmçinin, beynin necə aldadıla biləcəyini göstərən bir eksperiment nümayiş etdirmişdir. İzləmək üçün:

On February 9, 2021, Ulker Isayeva, a lecturer and researcher at Khazar University and an expert in social neuroscience, by joining the *YouTube* channel of Florya Canada Schools, answered the questions about the connection between conscious and subconscious, mind and body, and also made an experiment showing how the brain can be tricked. Please, follow the link for watching the session:

<https://www.youtube.com/watch?v=FTwxjfqcFhw&t=1s>

**XƏZƏR UNİVERSİTETİNİN DƏVƏTLİ PROFESSORU
"AKADEMİK DİSKURSun SOSIAL TƏBİƏTİ"
MÖVZUSUNDA SEMİNAR APARDI**

**VISITING PROFESSOR OF KHAZAR
UNIVERSITY HELD A SEMINAR ON "THE SOCIAL
NATURE OF ACADEMIC DISCOURSE"**

Xəzər Universitetinin İngilis dili və ədəbiyyatı departamenti və Təlim-tədris Mərkəzi fevralın 19-da "Akademik diskursun sosial təbiəti" mövzusunda virtual vebinar təşkil etmişdir. İrannın Marağa Azad Universitetindən olan qonaq professor Davud Kuhi əvvəllər də Xəzər Universitetində ənənəvi qaydada bir sıra seminarlar keçirib.

Həm Xəzər Universitetindən, həm də digər ali təhsil ocaqlarından çox sayda tədqiqatçı, müəllim, doktorant və magistr tələbələrinin qatıldığı təqdimat akademik ünsiyyətin bəzi sosial-mədəni cəhətlərini araşdırmağa yönəlmişdi.

Qonaq natiq öz mülahizəsinə müəyyən sabit elmi paradigmalardan və sosial-konstruktivist paradigma dəyişikliyinə təməl fərziyyələrinin müzakirəsi ilə başladı. Mülahizə akademik, elmi diskurs üzrə anlayışın son elmi paradigmalardan necə təsirlənməsinin bəzi cəhətlərinin müzakirəsi ilə davam etdi. Təqdimat çərçivəsində Davud Kuhi elmi, akademik və digər diskurslar arasındakı təməl rolunu oynayan diskursun müəyyən cəhətlərinin aydın şəkildə izah olunduğu konseptual model təklifini irəli sürdü. Mülahizə vebseminar iştirakçılarının sualları, şərhləri və təklifləri ilə başa çatdı.

The English Language and Literature Department and Teaching and Learning centre of Khazar University co-hosted their Virtual Webinar in February 19, on The Social Nature of Academic Discourse. Previously, our visiting professor Davud Kuhi from Maragheh Azad University, Iran had already held a number of seminars and workshops at Khazar University.

The presentation which attracted a large number of scholars, researchers, teachers, and PhD and MA students both from Khazar and other universities attempted to explore some of the sociocultural aspects of academic communication.

Our guest speaker initiated his lecture by a critique of some of the established paradigms of science and outlining the underlying assumptions of a social-constructivist paradigm shift. The lecture continued by discussing some of the ways our conception of academic/scientific discourse has been influenced by recent paradigms of science. The guest scholar proposed a conceptual model within which some dimensions of the constitutive interdiscursivity between scientific/academic discourses and other orders of discourse could be clearly understood. The lecture was followed by a fair number of questions, comments and suggestions from the participants of the webinar.

NİZAMİ GƏNCƏVİYƏ HƏSR OLUNMUŞ İNTEQRATİV DƏRS INTEGRATIVE LESSON DEDICATED TO NİZAMİ GANJAVI

Azərbaycan Prezidentinin 2021-ci ilin "Nizami Gəncəvi ili" elan olunması ilə bağlı sərəncamına uyğun olaraq fevralın 20-də Xəzər Universitetinin Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin Tərcümə qrupunun I kurs tələbələrinə "Nizami Gəncəvi "Xəmsə"sinin verdiyi dərslər" mövzusunda integrativ onlayn dərs keçirilmişdir.

N. Gəncəvi haqqında ədəbiyyat tariximizin ilk monumental epik şeirinin banisi kimi danışan fənn müəllimi Qardaşxan Əzizxanlı ilə birgə dərsdə Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin müdiri Dilbər Zeynalova, universitetin İngilis dili və ədəbiyyatı departamentinin müdiri Bahman Amani iştirak etmişlər.

B. Amani "Xəmsə"nin finalı "İskəndərnamə"də humanizm ideyalarının təntənəsindən geniş söz açmışdır.

D. Zeynalova şairin yaradıcılığını dünya ədəbiyyatı kontekstində nəzərdən keçirməyin vacibliyini qeyd etmiş, B. Amaniyə maraqlı çıxış üçün təşəkkürünü bildirmişdir.

Tələbələrdən Afina Hacıyeva, Rüfət Hasanlı da Nizami poeziyası ilə bağlı öz fikirlərini söyləmişlər.

In accordance with the order of the President of Azerbaijan on declaring 2021 the "Year of Nizami Ganjavi," on February 20, Khazar University's Department of Languages and Literature held an interactive online class on "Lessons resulted by Nizami Ganjavi's Khamsa" for first-year translation students.

The class was attended by lecturer for the subject, Gardashkhan Azizkhanli speaking about N. Ganjavi as the founder of the first monumental epic poem in our literary history, the head of the Department of Languages and Literature Dilbar Zeynalova, the head of the Department of English Language and Literature Bahman Amani.

B. Amani spoke in detail on the triumph of the ideas of humanism in "Iskendername", the final part of "Khamsa".

D. Zeynalova noted the importance of considering the poet's work in the context of world literature, and thanked B. Amani for an interesting speech.

Students Afina Hajiyeva and Rufat Hasanli also shared their views on Nizami's poetry.

XƏZƏR UNIVERSİTETİ "DÜNYA" MƏKTƏBİNİN VƏ İHSAN DOĞRAMACI ADINA BİLKENT ORTA OKULUNUN MÜƏLLİM VƏ ŞAĞIRDLƏRİNİN NİZAMİ GƏNCƏVİ VƏ YUNİS EMRE YARADICILIĞINA HƏSR OLUNMUŞ ONLAYIN GÖRÜŞÜ

ONLINE MEETING OF TEACHERS AND STUDENTS OF KHAZAR UNIVERSITY'S "DUNYA" SCHOOL AND BILKENT SECONDARY SCHOOL NAMED AFTER İHSAN DOĞRAMAJI DEDICATED TO THE POETRY OF NİZAMİ GANJAVI AND YUNİS EMRE

Fevralın 22-də keçirilmiş görüşdə Xəzər Universiteti və "Dünya" məktəbinin təsisçisi professor Hamlet İsaخانlı da iştirak etmişdir. H. İsaخانlı Azərbaycan və Türkiyə - iki qardaş ölkənin qarşılıqlı şəkildə tarixinin, ədəbiyyatının, mədəniyyətinin, sənət dünyasının daha dərinədən öyrənilməsinin zərurliyini vurğulayıb, belə görüşlərin keçirilməsinin təqdirəlayiq olduğunu bildirmişdir. Professor həmçinin, dünya miqyaslı şair-müfəkkirlərin yaradıcılığını öyrənməyin hər bir şagird üçün vacibliyini qeyd etmişdir.

Eyni zamanda Bilkent Universiteti rektor yardımcısı Kürşat Aydoğan da çıxışı zamanı belə bir tədbirin təşkilini yüksək qiymətləndirmiş, iştirakçılara minnətdarlığını çatdırmışdır.

Onlayın konfransa aşağıdakı link vasitəsilə baxmaq olar:

Professor Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and "Dunya" School, also attended the meeting on February 22, H. Isakhanli stressed the need for a deeper study of the history, literature, culture and art of Azerbaijan and Turkey - the two brotherly countries, and praised the organizations of such meetings. The professor also noted the importance for every student of studying the poetry of worldwide poets and philosophers. At the same time, Bilkent University Vice Rector Kurshat Aydogan praised the organization of such an event and thanked the participants.

<https://www.youtube.com/watch?v=FghIIswoiRA>

“DÜNYA” MƏKTƏBİNDƏ XOCALI FACİƏSİ ANILDI

KHOJALY MASSACRE COMMEMORATED AT DUNYA SCHOOL

Xəzər Universitetinin “Dünya” məktəbində Xocalı faciəsinin 29-cu ildönümünə həsr olunmuş tədbir keçirilmişdir.

Bu münasibətlə məktəbə dəvət edilən Xəzər Universiteti və “Dünya” məktəbinin təsisçisi professor Həməlet İsaخانlı, “525-ci qəzet”in baş redaktoru, şair, publisist Rəşad Məcid Qarabağ mövzusunda şagirdlərin suallarını cavablandırılar.

Şagirdlərlə H.İsaخانlının “525-ci qəzet”də dərc edilən “Mənim Qarabağım və ya Qarabağ dünyünü” adlı yazısı müzakirə olunub. Sonra məktəbin rəqs müəllimləri və şagirdləri Xocalı faciəsinə ithaf edilən rəqs kompozisiyası nümayiş etdiriblər. Olduqca səmimi və maraqlı keçən görüş Vətən müharibəsində qazanılan zəfər haqqında uşaqların hiss və düşüncələrini ifadə edən videoçarxın nümayişi ilə başa çatıb.

“525-ci qəzet”in 2021-ci il 26 fevral tarixli nömrəsində tədbir haqqında xəbər dərc olunub:

An event dedicated to the 29th anniversary of Khojaly massacre was held at Khazar University's Dunya School.

Professor Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and Dunya School, and Rashad Majid, editor-in-chief of the “525th newspaper”, poet and publicist, who were invited to the school on this occasion, answered students' questions on Karabakh.

H. Isakhanli's article “My Karabakh or Karabakh Knot” published in “525th newspaper” was discussed with the students.

Afterwards dancing-masters and students of the school demonstrated dance composition dedicated to Khojaly massacre. The meeting, which was quite cordial and interesting, ended with a video presenting the students' feelings and thoughts on the victory in the Great Patriotic War. The news about the event was published in the February 26, 2021 issue of the “525th newspaper”:

<https://525.az/news/163128-dunya-mektebinde-xocali-faciesi-anildi-fotolar>

“XOCALI SOYQIRIMI VƏ CƏNUBİ QAFQAZDA ERMƏNİ TERRORU” ADLI VİRTUAL SEMİNAR KEÇİRİLMİŞDİR

VIRTUAL SEMINAR “KHOJALY MASSACRE AND ARMENIAN TERROR IN THE SOUTH CAUCASUS” HELD

Fevralın 26-da Tarix və arxeologiya departamentinin müəllimləri və tarix müəllimliyi ixtisasının tələbələrini təşəbbüs və təşkilatçılığı ilə “Xocalı soyqırımı və Cənubi Qafqazda erməni terroru” adlı seminar keçirilmişdir.

Seminarda Tarix və arxeologiya departamentinin müəllimləri müxtəlif mövzularla çıxış etmişlər. Virtual seminar zamanı Humanitar, təhsil və sosial elmlər fakültəsinin tarix müəllimliyi ixtisası tələbələrini sualları cavablandırılmış və məruzə mövzuları üzrə müzakirələr aparılmışdır.

On February 26, a seminar entitled “Khojaly massacre and Armenian terror in the South Caucasus” was held by the initiatives of teachers of the Department of History and Archeology and students majoring in history teaching.

Teachers of the Department of History and Archeology touched upon various topics at the seminar. During the virtual seminar, the questions of students majoring in history teaching at the Faculty of Humanities, Education and Social Sciences were answered and discussions were held on the topics of the seminar.

“XƏZƏR”İN MÜƏLLİMİ AZTV-NİN “ÇIXIŞA DOĞRU” PROGRAMINDA KHAZAR LECTURER IN AZTV'S “TOWARD THE SOLUTION” PROGRAM

Fevralın 11-də Xəzər Universitetinin müəllimi və doktorantı AZTV kanalında yayımlanan “Çıxışa doğru” programında psixoloq-ekspert kimi çıxış etmişdir. Programın mövzusu zərərli vərdislərdən biri olan tütün aludəçiliyi idi.

Nilufər Əlizadə problemin psixoloji təhlilinə nəzər salaraq, bunun yalnız psixoloji bir məsələ olmadığını, insanların hansı sosial, bioloji və psixoloji faktorlar əsasında bu zərərli vərdişə yiyələndiyini vurğulamışdır.

Qeyd edək ki, Nilufər Əlizadə İngiltərənin *National Center for Smoking Cessation and Training (NCSCCT)* tərəfindən keçirilən siqaret tərgitmə programında iştirak edərək, sertifikatla təltif olunmuşdur. Veriliş zamanı Nilufər Əlizadə bu program zamanı əldə etdiyi bilik və təcrübələri də paylaşmışdır.

Programın tam versiyasına aşağıdakı linkdən keçid etməklə baxmaq olar:

https://www.youtube.com/watch?v=AAfEoVKfNhQ&t=1619s&ab_channel=AZTV

“YENİ GƏNCƏ” XƏBƏR PORTALI GƏNCƏ “DÜNYA” MƏKTƏBİNİN AÇILIŞI HAQQINDA

“YENİ GANJA” NEWS PORTAL ON THE OPENING OF GANJA “DUNYA” SCHOOL

2021-ci il fevralın 21-də *Yeni Gəncə* xəbər portalı Gəncə “Dünya” məktəbinin açılışı haqqında Hicran Məmmədovanın məqaləsini dərc etmişdir.

Məqələdə məktəbin fevralın 15-də olmuş açılışının təfərrüatları əks olunmuşdur:

<https://www.yenigenca.com/g%99nc%99-dunya-m%99kt%99binin-acilisi-olub/>

DÖVLƏT DİLİ HAQQINDA QANUNA ƏMƏL EDİLMƏMƏSİ HAQQINDA MÜRACİƏTİ “XƏZƏR”İN ƏMƏKDAŞI DA İMZALAYIB

STAFF MEMBER OF KHAZAR UNIVERSITY ALSO SIGNS AN APPEAL ON NON-COMPLIANCE WITH LAW ON STATE LANGUAGE

Azərbaycanın mindən artıq ziyalısı 2021-ci il fevralın 22-də Azərbaycan Respublikası Prezident Administrasiyasının Humanitar siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Fərəh xanım Əliyevaya Bakının küçə və prospektlərində müxtəlif təyinatlı obyektlərin üzərindəki lövhələrdə dövlət dili haqqında qanuna əməl edilməməsi haqqında müraciət ünvanlayıb.

Müraciəti Xəzər Universitetinin İctimai əlaqələr və media üzrə direktoru Ələvsət Əmirbəyli də imzalayıb.

Müraciətin tam mətnini aşağıdakı linkdə oxumaq olar:

<https://strateq.az/aktual/502121/mind%99n-artiq-ziyali-f%99r%99h-%99liyevaya-muraci%99t-edib.html>

On February 11, a lecturer and doctoral student at Khazar University took part as a psychologist-expert in the program “*Toward Solution*” on AZTV. The subject of the program was tobacco addiction, one of the harmful habits.

Looking at the psychological analysis of the problem, Nilufər Alizadeh stressed that this is not just a psychological issue, this harmful habit might be triggered by social, biological and psychological factors people have acquired.

It should be noted that Nilufər Alizadeh was awarded a certificate for participating in the smoking cessation project organized by the *National Center for Smoking Cessation and Training (NCSCCT)*. During the program, Nilufər Alizadeh also shared the knowledge and experience gained within this project.

The full version of the program can be watched by following the link:

On February 21, 2021, “*Yeni Ganja*” news portal published an article by Hijran Məmmədova on the opening of the Ganja “*Dunya*” School.

The details on the opening of “*Dunya*” School on February 15 were mentioned in the article.

On February 22, 2021 more than a thousand Azerbaijani intellectuals addressed an appeal to Farah Aliyeva, head of the Humanitarian Policy Department of the Presidential Administration of the Republic of Azerbaijan, for non-compliance with the law on the state language on billboards in various streets and avenues in Baku.

Alovsat Amirbayli, director of Public Relations and Media at Khazar University, also signed the appeal.

Full text of the appeal is available in the following link:

“XƏZƏR”İN TƏLƏBƏSİ XOCALI SOYQIRIMI HAQQINDA KHAZAR UNIVERSITY STUDENT ABOUT KHOJALY MASSACRE

2021-ci il fevralın 26-da *bakupost.az* saytında Xəzər Universiteti Dillər və ədəbiyyatlar departamenti-nin Dil və ədəbiyyat ixtisasının IV kurs tələbəsi Səma Qasımovanın Xocalı soyqırımını haqqında məqaləsi dərc olunmuşdur.

Məqalədə 29 il əvvəl Rusiyanın 366-cı alayının köməyi ilə ermənilərin Xocalıda törətdikləri vəhşiliklərdən bəhs edilir.

Məqaləni aşağıdakı linkdə oxumaq olar:

<https://www.bakupost.az/xocalini-tanimirdim-telebe-yazisi>

On February 26, 2021, an article on the Khojaly massacre was published in the *bakupost.az* website by Səma Gasimova, a fourth-year student majoring in Language and Literature at Khazar University's Department of Languages and Literature.

The article deals with the atrocities committed by Armenians in Khojaly 29 years ago with the support of the 366th Rifle Division of Russia.

The article is available in the following link:

AZƏRTAC XƏZƏR UNIVERSİTETİNDƏ “EKSTREMAL ŞƏRAİTDƏ PSIXOLOJİ XİDMƏTİN TƏŞKİLİ” FƏNNİNİN TƏDRİSİNƏ BAŞLANILMASI HAQQINDA

AZERTAC ON KHAZAR UNIVERSITY'S INITIATIVE TO START TEACHING SUBJECT “ORGANIZING PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE IN EXTREME CONDITIONS”

2021-ci il fevralın 24-də *AZƏRTAC* Xəzər Universitetində “Ekstremal şəraitdə psixoloji xidmətin təşkili” fənninin tədrisinə başlanılması haqqında xəbər yayımlamışdır. Qeyd olunur ki, bundan məqsəd Azərbaycanda şəhid ailələrinə, eləcə də yaxınlarını itirmiş insanlara psixoloji dəstək göstərməkdir.

https://azertag.az/xeber/Xezer_Universiteti_telebelerine_ekstremal_seraitde_psixoloji_xidmetin_teskili_fenninin_tedrisine_baslanilib-1720183

On February 24, 2021, *AZERTAC* published news on the subject of “Organizing Psychological Assistance in Extreme Conditions” which recently started to be taught at Khazar University. It is noted that its purpose is to provide psychological support to the families of martyrs in Azerbaijan, as well as people who have lost their loved ones.

XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN TƏLƏBƏSİ HAMLET İSAXANLI POEZİYASINDAN YAZDI

KHAZAR UNIVERSITY STUDENT ABOUT HAMLET ISAKHANLI'S POETRY

2021-ci il fevralın 27-də *qaynarinfo.az* saytı Dillər və ədəbiyyatlar departamenti Dil və ədəbiyyat ixtisasının IV kurs tələbəsi Səma Qasımovanın Hamlet İsaxanlı poeziyasına həsr olunmuş “Səni sevdim çox sadəcə” adlı məqaləsini dərc etmişdir.

Məqaləni aşağıdakı link vasitəsilə oxumaq olar:

<https://qaynarinfo.az/az/seni-sevdim-cox-sadece/>

On February 27, 2021, the website *qaynarinfo.az* published an article of Səma Gasimova, a fourth-year student majoring in language and literature, entitled “I just loved you” dedicated to the poetry of Hamlet Isakhanli.

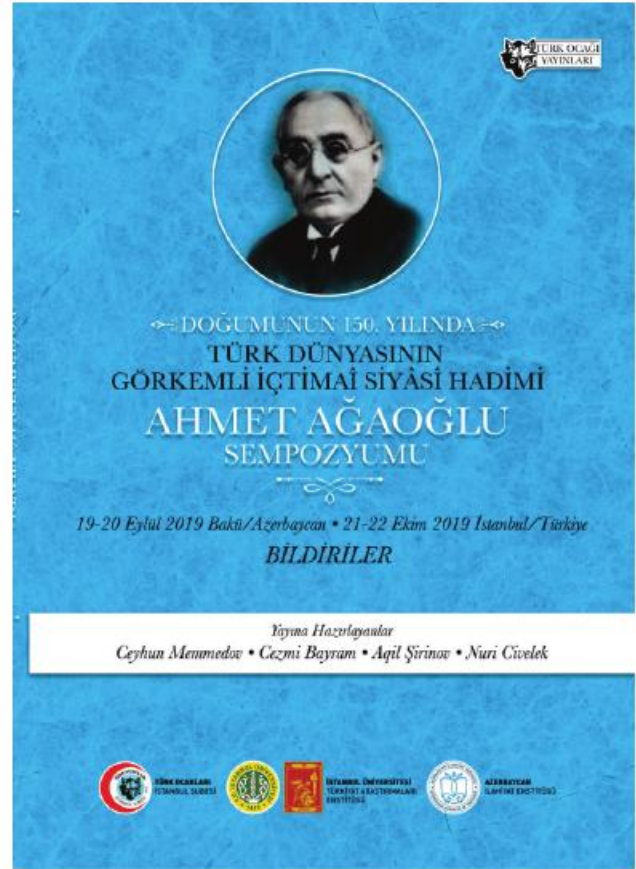
The article is available in the following link:

**PROFESSOR HAMLET
İSAXANLININ MƏQALƏSİ
“AHMET AĞAOĞLU
SEMPOZYUMU” KİTABINDA**

**PROFESSOR HAMLET
ISAKHANLI'S ARTICLE IN
BOOK "AHMET
AGAOGU SYMPOSIUM"**

Əhməd Ağaoglunun anadan olmasının 150 illiyi münasibətilə 2019-cu il sentyabrın 19-20-də Bakıda, oktyabrın 21-22-də İstanbulda keçirilmiş “Türk dünyasının görkəmli ictimai-siyasi xadimi Əhməd Ağaoglu” simpoziumunun materiallarından ibarət kitab Türkiyədə “Türk Ocağı Yayınları”nda çapdan çıxmışdır.

Kitabda Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İsaخانlının “Əhməd Ağaoglu: Zəka və Şəxsiyyət” adlı məqaləsi də dərc olunub (səh.452-473),

The book was published in “Turk Ocağı Yayınları” which is containing the materials of the symposium “Prominent socio-political figure of the Turkic world Ahmed Agaoglu” held in Baku on September 19-20, 2019 and in Istanbul on October 21-22, 2019 on the occasion of the 150th anniversary of Ahmed Agaoglu.

The book also includes an article by Professor Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and chairman of the Board of Directors and Trustees, entitled “Ahmad Agaoglu: Intelligence and Personality” (pp. 452-473).

**XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN MÜƏLLİMİNİN MƏQALƏSİ
“MIDDLE EAST POLICY” JURNALINDA**

**ARTICLE BY KHAZAR UNIVERSITY INSTRUCTOR
IN “MIDDLE EAST POLICY” JOURNAL**

Xəzər Universitetinin Siyasi elmlər və fəlsəfə departamentinin müəllimi Vasif Hüseynovun həmmüəllifi olduğu “The Second Karabakh War: Russia vs. Turkey?” adlı məqalə “Middle East Policy” jurnalında dərc olunmuşdur.

Məqələdə münaqişə tərəflərini II Qarabağ müharibəsinə səvq edən amillər, Türkiyənin münaqişənin həllindəki rolu və Rusiyanın vasitəçiliyi ilə imzalanmış sazişin təhlili öz əksini tapmışdır.

Məqaləni bu link vasitəsilə oxumaq olar:

An article entitled “The Second Karabakh War: Russia vs. Turkey?” co-authored by Dr. Vasif Huseynov, instructor of Political Science & Philosophy Department, was published in “Middle East Policy” Journal.

The article studies the developments that triggered the 44-day war, its consequences, the motives of the Turkish involvement, and the truce deal brokered by Russia.

The article can be found at this link:

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/mepo.12529>

UNİVERSİTETİN QAZI TƏLƏBƏSİ İLƏ GÖRÜŞ

Naxçıvan Dövlət Universitetində əlavə ali təhsil üzrə "Hüquq ixtisası"nın III kurs tələbəsi, II Qarabağ müharibəsinin iştirakçısı olmuş qazi Eldar Xəlilovla görüş keçirilib. İlk öncə şəhidlərin əziz xatirəsi 1 dəqiqəlik sükutla yad edilib. Tədbirdə giriş sözüylə çıxış edən universitetin rektoru Elbrus İsayev qeyd edib ki, Vətən müharibəsindəki qalibiyyətimiz Ali Baş Komandanımızın qətiyyəti və yüksək siyasi səriştəsi, Azərbaycan Ordusunun, Şəhidlərimizin, qazilərimizin və bir yumruq kimi birləşən xalqımızın sayəsində oldu.

Allahdan şəhidlərimizə rəhmət, yaralı əsgərlərimizə tezliklə şəfa diləyən rektor bu şanlı qələbə münasibətilə hər kəsi təbrik edib. Diqqətə çatdırılıb ki, Vətən müharibəsi iştirakçısı olmuş hər bir qəhrəmanımızın döyüş yolu gənc nəsle nümunə olmalı və onların qəhrəmanlıqları hər bir gəncin həyat amalına çevrilməlidir. Sonra Qarabağ qazisi Eldar Xəlilova Vətən müharibəsində

fəal iştirakına görə Naxçıvan Dövlət Universiteti adından Fəxri fərman təqdim edilib.

Naxçıvan Dövlət Universiteti "Hüquq" fənləri kafedrasının müəllimi Əziz Qasımov universitetin Vətən müharibəsində iştirak edən və qəhrəmancasına həlak olan şəhidlərinin və müharibədə iştirak edib vətəne dönmən qazilərin adlarını çəkib. Bildirilib ki, qələbənin qazanılmasında misilsiz rəşadət göstərən hər bir əsgərimizə bəreluyuq.

Qazi öz çıxışında qeyd edib ki, şəhidlərin qanı bahasına qazandığımız qələbəmizdən hələ illər sonra da danışılacaq və gələcək nəsle örnək göstəriləcək. "Mən fəxr edirəm ki, qalib ordunun əsgəriyəm" – deyən qazimiz vurğulayıb ki, əmisi də I Qarabağ müharibəsinin iştirakçısı olub və qazidir.

Sonda tələbələrin fikirləri səsləndirilib, qaziyə ünvanlaşmaları suallar cavablandırılıb.

UNİVERSİTETDƏ "XARİBÜLBÜL" KUBOKU UĞRUNDA İNTELLEKTUAL BİLİK YARIŞMASI KEÇİRİLİB

Naxçıvan Dövlət Universitetində universitetin Tələbə Gənclər Təşkilatının rəhbərliyi ilə ali təhsil ocağının I kurs tələbələri arasında "Xarıbülbul" kuboku uğrunda intellektual yarış keçirilib. "Hamımızın ümumi vəzifəmiz xalqımızda vətənpərvərlik, vətən torpağına, millətə sədaqət, vətən uğrunda şəhidliyə hazır olmaq hislərini formalaşdırmaq, inkişaf etdirmək və təbliğ etməkdir." Ulu öndərin müdrik kəlamıyla tədbiri giriş sözü ilə açan universitetin rektoru Elbrus İsayev qeyd edib ki, ölkəmizdə gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda yetişdirilməsi aktual məsələ kimi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Rektor Azərbaycan Respublikası Prezidenti, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin siyasi sərəştəsi və şəhidlərimizin qanı bahasına qazandığımız tarixi qələbəmiz münasibətilə gənc nəsli təbrik edib. Vurğulanıb ki, tələbələr vətəninə, xalqını sevməyi özlərinin həyat amalı seçməli və gələcək nəsle nümunə olmağı bacarmalıdır. Keçirilən bilik yarışmalarının əhəmiyyətini diq-

qətə çəkən rektor hər bir gənci tariximizi unutmamağa və yaşatmağa çağırıb. Rektor tələbələrə bilik yarışmasında uğurlar arzulayıb.

Naxçıvan Dövlət Universiteti Tələbə Gənclər Təşkilatının sədri Əziz Qasımov layihənin əhəmiyyəti, məqsədi, vəzifələri və oyunun qaydaları haqqında tədbir iştirakçılarını məlumatlandırıb. Sonra bilik yarışına start verilib.

Qeyd edək ki, oyunda 22 komanda iştirak edib. Yarışma hər turda 12 sual olmaqla üç turdan ibarət olub. Suallar Qarabağın tarixi, mədəniyyəti, coğrafiyası və s. mövzuların əhatə edib. İntellektual oyunda İncəsənət fakültəsinin "Cəbrayıl" komandası qalib olub. Beynəlxalq münasibətlər və hüquq fakültəsinin "Bayraktar" komandası II, həmin fakültənin "Qarabağa qayıdış" komandası isə III yeri qazanıb.

Qalib gələn komandalar kubok və medallarla mükafatlandırılıb.

UNİVERSİTETİN MÜƏLLİMİ İXTİRASINA GÖRƏ PATENT ALIB

Naxçıvan Dövlət Universiteti Kimya Kafedrasının müəllimi Parvin Quliyev "Sb₂Se, nazik yarımkeçirici təbəqələrinin alınması üçün elektrolit" adlı ixtirasına görə patent alıb.

Qeyd edək ki, patentin məqsədi "Elektrokimyəvi yolla Sb₂Se nazik təbəqələrinin sintezi və bəzi xassələrinin tədqiqi" mövzusunda aparılan tədqiqatlar zamanı Sb₂Se, stexiometrik tərkibə malik yarımkeçirici təbəqələrin alınması, alınan bu təbəqələrin potensial adsorbent olması və s. kimi çoxsaylı yüksək elmi nəticələr əldə olunmasıdır. Həmçinin aparılan elektrokimyəvi reduksiya prosesləri tartrat turşusu (çaxır turşusu) elektrolitində aparılıb. Əldə olunan elmi nəticə-

lərin dünya tədqiqatçıların tədqiqat nəticələrindən fərqliliyi araşdırmaların tartrat elektrolitində aparılması olub. Tartrat elektroliti məhlulunda aparılan reduksiyaadan alınan təbəqələrin bir sıra əhəmiyyətli fiziki-kimyəvi parametrlərə malik olması kimi elmi nəticələrin müəlliflik şəhadətnaməsi ilə təsdiq edilməsi qarşıya məqsəd qoyulub. Bunun üçün AMEA Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutu ilə sifarişçi kimi razılaşdırılmış və ixtiraya dair sənəd-müəlliflik şəhadətnaməsi sifariş verilib. 2017-ci il 11 aprel tarixində verilən sifariş 2020-ci il 14 oktyabr tarixində Azərbaycan Respublikası Əqli Mülkiyyət Agentliyi tərəfindən dövlət reyestrində qeyd olunub.

BİR SEVGİ DASTANI

(Hekayə)

İsxan İsxanlı

1981-ci il dekabr ayının sonu, şaxtılı bir qış günü idi. Universitetin “Kvant” kafesində Yeni il münasibətilə şənlik təşkil edilmişdi. İlqar, universitetin tələbə həmkarlar komitəsinin üzvü olan bir dostunun köməyiylə, şənliyə bilet əldə etmişdi. Rus bölməsində oxuyan tələbələrin çoxluq təşkil etdiyi bu şənlikdə İlqarın, demək olar ki, tanıdığı adam yox idi. Ona görə də, o, tək oturmaq diqqətlə ətrafı seyr edirdi. Onun oturduğu stolun ətrafında, digər stollardan fərqli olaraq, 4 deyil, 5 stul qoyulmuşdu. Stolun arxasında İlqardan başqa, heç kim yox idi. Çox keçmədi ki, İlqara bu şənliyə bilet düzəldən dostu, rus bölməsinin tələbəsi, milliyyətə erməni olan Stepan da gəldi. Onlar – Stepan, Artur və İlqarın tanımadığı iki qız onun oturduğu stolda əyləşdilər. Stepan üzünü İlqara tutdu: Sən məndən bilet xahiş edəndə artıq bütün biletlər satılmışdı. Yalnız bizim stolumuza əlavə stul qoydura bildim. Yerin darısqaldırsa, bağışla, – deyərək dostyana qımıxdı və dərhal da: Ümid edirəm, bizimlə darıxmayacaqsan, – deyərək göz vuraraq qızları işarə etdi. “Hə, gəlin sizi tanış edim. Arturu tanıyırsan, bu Gülyə, bu da...” Stepan sözünü bitirməyə macal tapmamış o biri qız əlini uzatdı və qərribə bir təbəssümlə, özünü təqdim etdi – Nana.

İlqar qızı çox diqqətlə, müştəri gözü ilə başdan-ayağa süzdü. Nana orta boylu, nazikbədənli, suyuşirin bir qız idi. Bir az uzunsov sifətinə tamamilə uyğun gələn, “şarlotta” stilində kəsilmiş şabəhdı saçları, enli, uzun qara qaşları, sıx kirpikləri, iri qara gözləri, ilk baxışdan bir az iri görünən, sədəf kimi pırıldayan dişləri, baxışlarındakı səmimilik, üzündəki incə təbəssüm, gülərkən dodaqlarının kənarlarında əmələ gələn qənzələr İlqarı ehtəsək ilk baxışdaca məftun etmişdi. Dizindən bir qədər yuxarıda duran yasəmən rəngli donu onun bədəninə formasını bütün incəliyi ilə göstərirdi. Qulaqlarında, donun rənginə uyğun, yarpaqşəkilli sırğalar onsuz da gözəl görünən sifət cizgilərinə xüsusi gözəllik verirdi. İlqar ürəyində: Qəşəng qızıdır, görəsən, sevdiyi varmı? – deyərək öz-özünə sual verdi.

Şənlik başladı. Tələbələr rəqs etmək üçün meydana doluşdular. Stepan Gülyanı, Artur da Nananı dəvət etdi. Nana Arturun dəvətini qəbul edib ayağa duranda mənalı-mənalı gülümsəyərək, İlqara tərəf baxdı. İlqar onun baxışlarından: Məni niyə dəvət etmədin? – sualını oxudu və səbrsizliklə növbəti musiqini gözləməyə başladı. Amma növbəti musiqinin qoyulması xeyli uzun çəkdi. Çünki bu

arada aparıcılar bütün iştirakçılar arasında bir yarışma olacağını elan etdilər. Yarışmanın şərtlərinə görə, hər stoldan bir nəfər (bu bir nəfəri hər stolun sakinləri özləri seçirdilər) ya məhrum oxumalı, ya rəqs etməli, ya da şeir deməli idi. Aparıcıların müəyyən etdiyi bir nəfər növbə ilə stollara yanaşır və yarışma üçün seçilən iştirakçının adını qeyd edirdi. Həmin adam stola yaxınlaşanda Stepan birdən-birə heç kimlə məsləhətləşmədən dilləndi: “İlqarı yazın, şeir deyəcək”. Oğlan İlqarın adını qeyd edib dərhal da o biri stola yaxınlaşdı. Bu, o qədər sürətlə baş verdi ki, İlqar etiraz etməyə belə macal tapmadı. Onun sonrakı etirazları isə nəticə vermədi. Stepan: Sənin necə gözəl şeir dediyinə qulaq asmasam da, bilirəm. Bunu mənə Elxan deyib (Elxan İlqarın qrup yoldaşı idi və rus bölməsinin uşaqları ilə yaxınlıq edirdi). Ona görə etiraz qəbul edilmir. Bir də ki stolumuzdan, istənilən halda, bir çıxış edən olmalıdır. Məncə, içimizdə bu sahələrdə xüsusi bacarığı ilə seçilən yoxdur. Bir şeir de, canımız qurtarsın, – deyib müzakirəyə son qoydu. İlqar Nanaya baxdı, onun duyğularını, ruhunu yoxlamaq üçün yaxşı fürsət idi. Ümumiyyətlə, İlqarda belə bir fikir formalaşmışdı ki, hamu şeiri sevməli, poeziyadan zövq almalıdır. Bu keyfiyyətləri olmayanları açıq qınamasa da, bunu onların mənfəəti kimi qəbul edirdi.

Yarışma başladı. Seçilən yarışmaçılar bir-bir çıxış edir və onlara verilən alqış səsləri xüsusi yaradılmış jüri tərəfindən qiymətləndirilirdi. Çıxış edənlər, əsasən, ya rəqs edir, ya da məhrum oxuyurdular, cəmi iki nəfər şeir dedi. Növbə İlqarın stoluna çatdı və o, mikrafonu iki əlləri arasına alıb, adətə üzrə, bir qədər susdu və nəhayət şeiri deməyə başladı. İlqar auditoriyada rus bölməsi tələbələrinin çoxluq təşkil etdiyini bildirdi, ona görə də rus dilində şeir ifa etməyi qərara almışdı. O, tez-tez nəzərlərini Nanaya tərəf çevirir, sanki şeiri onun üçün söyləyirdi. Şeir bitdi, İlqar keçib öz yerində oturdu. Nananın şeirdən böyük zövq aldığı açıq-aydın hiss edilirdi. O, dodaqlarının altında şeirdən yadında qalan bir misranı pıçıldadı: “Ты лучшая супра священного корана!”¹ İlahi! Nə qədər gözəldir. Görəsən, bu sözlər hansı bəxtəvərin ünvanına deyilib”. Stepan Nananın bu sualına özünəməxsus şəkildə cavab verdi: “Hər halda, o bəxtəvər sən deyilsən, Nana! Arxayın ola bilərsən. Çünki o sözlər müsəlman qızına deyilib”. İlqar fürsətdən istifadə edərək: Bilmək olmaz, Styopa. Şairlər hərdəmxəyal olurlar, bir tərəfdən də ki eşq, sevgi nə müsəlmana baxır, nə də xristiana, – dedi. Deyəsən, İlqarın cavabı Nananı qane etmişdi. O, şıltaq bir təbəssümlə İlqara tərəf baxıb nə isə demək istədi, ancaq bu zaman mikrafonda aparıcının səsi eşidildi: “Əziz tələbələr! Yarışın qaydalarına görə, iştirakçıların çıxışları jüri tərəfindən qiymətləndirilmişdir. Jürinin qərarı ilə 7 nömrəli stol qalib elan olunur. Həmin stoldan çıxış edənə səhnəyə dəvət edirik”. İlqar hamunun alqış sədaları altında səhnəyə çıxdı. Aparıcı onu təbrik edib bir hədiyyə təqdim etdi. İlqar qayıdıb oturdu, əlindəki hədiyyəni stolun üstünə qoydu. Yoldaşları onu bir-bir təbrik etdilər. Bu zaman Gülya: Baxaq görək, nə bağışlayıblar, – deyər maraqlı içində hədiyyəni açmağa başladı – rəqs edən oğlanla qız! Belə fürsət ələ düşməzdi. İlqar Nanaya tərəf əyilərək pıçıldı ilə: Ты лучшая супра священного корана! – deyib hədiyyəni ona uzatdı.

Təxminən iki saat sürən şənlik başa çatdı. Tələbələr dağılımağa başladılar. İlqar: Sən hara gedəcəksən? – deyər Nanadan soruşdu.

- Əhmədlidə yaşayıram.
- Bizim ki yolumuz eynidir, mən də Əhmədliyə gedirəm.
- Doğrudan?
- Mən Ukrayna meydanının yanında, qardaşım gildə qalırım.
- Mən də bir az aralı – “Xəzər” univermağının yanında.
- Biz ki, lap qonşuyuq.
- Qəribə təsadüfdür.
- Təsadüflər təsadüfən olmur.
- Bəs necə olur?
- Təsadüflər zərurətdən irəli gəlir.

¹ Sən müqəddəs Quranın ən gözəl surəsisən

- Maraqlı fikirlərin var.
- Bu mənim fikrim deyil, filosoflar belə deyir.

Onlar avtobus dayanacağına yaxınlaşdılar. İlqar üzünü Gülyaya tutub: Bizim yolumuz eynidir, mən Nananı yola salacam, narahat olmayın, – dedi və uşaqlarla vidalaşdı. Gülya üzündə ikimənalı bir təbəssümlə: İlqar, bax ha, Nanaya sən cavabdehsən, – deyərək əl elədi və ayrıldılar.

İlqar Nananı düz evlərinə – “Xəzər” univermağının yaxınlığındakı doqquzmərtəbəli binanın 2-ci blokuna qədər ötürdü.

- Səninlə tanış olmağıma çox şad oldum.
- Mən də. Hədiyyəyə görə çox sağ ol.
- Sabah saat neçədə universitetə gedəcəksən? Bəlkə, birlikdə gedək?
- Axı cədvəllərimiz fərqlidir.
- Sən cədvəlini mənə ver, qalanı mənim boynuma.
- Yaxşı. İndi üstümdə yoxdur, sabah verərəm.
- Onda səni sabah Neftçilər metrosunda gözləyəcəm.
- Saat 9-un yarısında.
- Hələlik. Sabaha qədər!

Bundan sonra, hər səhər İlqar metronun Neftçilər stansiyasında, marşrut taksilərin son dayanacağına Nananı qarşılayır və universitetə birlikdə gedirdilər. Onlar əvvəlcə metro ilə Bakı soveti stansiyasına gəlir, oradan da marşrut taksisi ilə universitetə gedirdilər. Dərstdən sonra da mütləq görüşür, birlikdə vaxt keçirirdilər. Nananın valideynlərinin hər ikisi evə axşam saat 6-dan sonra gəlirdi. İlqar isə qardaşığıldə qalırdı. Qardaşının ömür yoldaşı Nərminə ona həmişə doğma münasibət bəsləmiş, onu sanki öz oğlu kimi, ailələrinin bir üzvü olaraq qəbul etmişdi. Ona görə də, İlqar burada özünü tam sərbəst hiss edir, heç bir qəriblik çəkmirdi. İlqar da, öz növbəsində, Nərminəyə bir böyük bacı və ya ana gözü ilə baxır, yeri gələndə, qardaşına demədiyi fikirlərini Nərminəyə açır, onunla məsləhətləşir, ondan kömək istəyirdi. O, Nanaya olan hissləri haqqında da Nərminəyə danışmışdı. Hətta onun təklifi ilə Nananı evə də gətirmiş, Nərminə ilə tanış etmişdi. Nərminə də bütün bunları bildiyindən İlqarın evə gec gəlməsini başa düşür, onu müdafiə edirdi. Odur ki, İlqarın dərstdən sonra görüşüb vaxtlarını birlikdə keçirmələri üçün, demək olar ki, heç bir maneə yox idi.

Şənbə-bazar günləri dərslər olmadığından (həm də həmin günlərdə Nananın valideynləri evdə olurdular) onlar görüşə bilmirdilər. Lakin İlqar uzaqdan da olsa, Nananı görmək istəyirdi. Ona görə də, Nanagilin yaşadığı binanın yanına gəlir, oralarda gəzişərək, Nananın balkona çıxmasına ümid edirdi. Nanagilin evlərinin yaxınlığında, çökəklikdə bir ağac vardı. Orada, digər ağaclardan xeyli aralı, tənha bir ağac ucalırdı. İlqar mehrini həmişə tənha ağaca salmışdı. Darıxanda o, ağacın yanına gəlir, sanki, onunla dərsləşirdi. Ağacın yanından baxanda Nanagilin balkonu görünürdü və İlqar, Nananın balkona çıxıb-çıxmayacağını bilmədən, bəzən saatlarla orada gözləyir, gözlərini balkondan çəkmirdi. Bu tənha ağac İlqarın təsəlli yeri idi, o, bu ağac haqqında heç vaxt Nanaya heç nə deməmişdi.

İlqar Nanaya o qədər bağlanmışdı ki, bir gün belə onu görməyə, dura bilmir, onun üçün darıxırdı. O hətta universitetdə dərslər arası tənəffüs zamanı belə Nananı görməyə can atır, onun yanına qaçır. Onun Nanaya olan məhəbbəti artıq universitetdə (elə kənardə da) onu tanıyanlara – hamıya məlum idi. İlqarın başqa millətdən olan bir qıza qarşı məhəbbətinə münasibətlər müxtəlif olsa da, İlqar heç bir fikrə ciddi məhəl qoymurdu. O, Nananı bütün ruhu, bütün varlığı ilə sevirdi.

İlqarın bibisi qızı Xuraman da universitetdə oxuyurdu. Onların çox yaxşı münasibətləri var idi. Xuraman İlqardan dörd yaş böyük idi, onu kiçik qardaşı kimi sevirdi. İlqar da Nana ilə tez-tez

Xuramangilə qonaq gedirdi. Ümumiyyətlə, İlqar Nananı öz yaxınları və qohumları ilə tanış etməkdən zövq alırdı. Ona görə də, vaxtaşırı özünə yaxın hesab etdiyi və onun Nanaya məhəbbətinə hörmətlə yanaşan qohumları ilə gedib-gəlirdi. Ən çox getdiyi yer də Xuramangil idi. Xuraman Vidadi küçəsində, sanki tələbələrə kirayə verilmək üçün tikilmiş, təxminən 20 kvadrat metrlik, pəncərəsi birbaşa küçəyə baxan, bir otaqdan və kiçik mətbəxdən ibarət olan bir mənzildə rəfiqəsi ilə qalırdı.

Dərindən sonra İlqar: Gəlsən Xuramangilə gedək, xeyli vaxtdır getmədik, – deyər Nanaya müraciət etdi. Nana etiraz etmədi: “Amma çox qalmayacaq, mən bu gün evə bir az tez qayıtmalıyam. Gəncədə yaşayan bibim bizə gələcək. Anam da məktəbdən icazə alıb, evə tez qayıdacaq”. İlqar: Narahat olma, bir-iki saat oturub çıxarıq, – deyib Nananın əlindən tutdu, onlar Xuramangilə gəldilər. İlqar yolüstü şirniyyat mağazasına girdi və çox sevdiyi bir “Nağil” tortu aldı.

Xuramanın rəfiqəsi qonaqları gülürüzlə qarşıladı: “Keçin, keçin, xoş gəldiniz, Xuraman indicə gəlir, çörək almağa getdi”. İlqar otağa keçdilər. Çox keçmədi, Xuraman qayıtdı, rəfiqəsinə: Sevinc, zəhmət olmasa, bir çay qoy, – deyib özü də stolun üstündəki kitab-dəftərləri yığışdırmağa başladı.

Süfrəyə çay gəldi. Şirin-şirin söhbətə başladılar. Söhbət o qədər uzandı ki, birdən Nana saatına baxıb, həyəcan içində: İlqar, yaman gecikdik, biz getməliyik, – deyər ona müraciət etdi. İlqar ayağa durdu: Hə, tamam unutmuşdum. Bu gün Nananın anası evə tez qayıdacaq, o, anası gələndə kimi evdə olmalıdır, – deyib Nananın əlindən tutdu. Onlar qapıya tərəf gəldilər. Bu zaman Sevinc elə bil şirin söhbətin vaxtsız kəsildiyindən narazı halda, dilləndi: “Vallah, bilmirəm, siz nə vaxta kimi belə gizlənə-gizlənə götürəcəksiniz. Buna bir son vermək lazımdır. Sevən qəlblər belə ürkək olmamalıdır, istədiyi zaman görüşməli, sevib-sevilməlidir. Düz demirəm, İlqar? Artıq nə vaxtdır ki, bir-birinizi sevirsiniz, elçi göndər, bu qorxu-hürkü də bitsin. Amma elçiliyə bizi də çağırmağı unutma ha!” Hamu ürəkdən güldü və onlar xoş əhvali-ruhiyyə ilə evdən çıxdılar.

Dördüncü kursun yaz imtahan sessiyası başa çatmaqda idi. İlqarla Nana Dağüstü parkda, sakit bir tərəfdə, yaşılığın üzərində oturub söhbət edirdilər. İlqar başını Nananın dizləri üstünə qoyub uzanmış, Nana isə onun uzun, qara saçlarını tumarlayır, İlqarın sevgidolu sözlərindən xumarlanırdı. Bir az şirin-şirin söhbət etdikdən sonra İlqar: İmtahanları necə, verə bilirsənmi? – deyər soruşdu. Nana: “Bütün imtahanları vermişəm, amma fizika imtahanından bir az qorxuram, deyəsən yaxşı hazırlaşma bilməmişəm”. Sonra da dərhal: Bunun da ən böyük günahkarı sən, – deyib yumruğunu sıxdı, zarafatlıya bir neçə dəfə İlqarın kürəyinə vurdu. Onun bu hərəkətlərindən böyük zövq alan İlqar ürəyində bir planı varmış kimi: Narahat olma, mənim eşqim sənə kəsilməyə qoymaz, – deyib onu qucaqlayaraq sinəsinə sıxdı.

İlqar Fizika kafedrasına gəlib qapını açdı: “Fərrux müəllim, bir dəqiqə olarmı?” Fərrux müəllim əli ilə “gəl” işarəsi verdi. Fərrux müəllim universiteti, 5-6 il əvvəl bitirmiş, tez bir zamanda da namizədlik dissertasiyası müdafiə edib universitetdə işləməyə başlamışdı. Cavan olmasına baxmayaraq, mülayim xasiyyəti və təvazökar bir təbiəti vardı və bu xüsusiyyətləri ona tələbələr arasında hörmət qazandırmışdı. İlqar bütün gənclik hissələrini ona açdı və Nanaya imtahanda kömək etməyi xahiş etdi. Deyəsən, Fərrux müəllim də tanımadığı bir gəncin öz sevgi hissələrini ona açmasından xeyli məmnun qalmışdı və əlini İlqarın çiyinə qoyaraq xoş bir təbəssümlə: Narahat olma, qoy hazırlaşsın, – dedi.

İlqar səhər saat 8-də Bakı soveti metrosunun yaxınlığında yerləşən, xalq arasında Pasaj adlanan bazara gəldi. Ürəyindən keçən gülləri tapa bilmədiyindən gül satanlardan birinə yaxınlaşıb bir qədər söhbət etdikdən sonra 11 ədəd uzunluğu, təxminən 70-80 santimetr olan (Nana uzunsapaqlı gülləri sevirdi) qızıl güllər sifariş etdi. Səhəri gün onun gözlədiyindən də xeyli gözəl gül buketini gören İlqarın kefi kökəldi və o, gülləri götürüb birbaşa universitetə getdi. Bu gün Nana son imtahanı – fizika imtahanını verməli idi. İlqar tələsik addımlarla imtahan otağına tərəf getdi. Elə bu an Nana çıxdı, “5” deyib sevinərək rəfiqələrinə sarıldı. İlqar özünü yetirdi. Nananın rəfiqələrindən biri – Rəna İlqarın

əlindəki gülləri görüb: Nə gözəl güllərdir, mən də bu güllərdən istəyirəm, – deyə, gültümsəyərək İlqara baxdı. Bu zaman Gülya: İştahan pis deyil, lakin belə güllərin olması üçün əvvəlcə belə bir İlqarın olmalıdır, sən də ki hardadır elə bəxt, – dedi və bütün qızlar hündürdən gülüşdülər. İlqar gülləri Nanaya verdi. Nana çox sevdiyi qızılgüllərin bihüşedici qoxusunu nəzərəcarpacaq bir əda ilə içinə çəkdi (bu onun İlqara özünəməxsus minnətdarlığı idi) və bir qədər maraqlı içində dedi: “Bilmirəm, niyə Fərrux müəllim məndən heç nə soruşmadı, zaçot kitabçamı alıb qiymətini yazdı”.

Martın 8-i yağışlı bir gün idi. İlqar qəti qərara gəlmişdi, bu gün Nananın valideynlərinə onu sevdini və evlənmək istədiyini bildirəcəkdi. İki gün əvvəl İlqar bu fikrini Nanaya demiş, lakin o buna razı olmamışdı: “Hələ vaxtı deyil, atam məsələdən bir az xəbərdar olsa da, bunu ciddiyyə almır, bu şəkildə qətiyyə razılığını verməz”. İlqar Nananın fikri ilə sanki razılaşdığını bildirsə də, öz qərarında qəti idi.

Saat təxminən 11 idi. İlqar əlində gözəl bir gül buketi liftin düyməsini basıb altıncı mərtəbəyə qalxdı. Əlindəki şəmisiyyə ona mane olmasın deyə onu liftin yanında divara söykədi, bir neçə pillə aşağı enib qapının zəngini çaldı. Qapını Nananın anası Svetlana Mixaylovna açdı. O, İlqarı görcək bir az çəşqinliklə, bir az da sanki qəribə maraqlı içində: Seryoja, səni istəyirlər, – deyib azca yana çəkildi. Bu zaman Nana təlaş içində öz otağından çıxdı. İlqarı gördükdə yerində donub qaldı, nə deyəcəyini bilməyib hirsli halda otağına qayıtdı. İlqar əlindəki gül buketini belə ona verməyə macal tapmadı. İlqarın pis vəziyyətdə qaldığını hiss edən Svetlana Mixaylovna bir addım irəli atdı, təşəkkür edib gülü götürdü, Nananın otağına keçdi və tez də geri döndü. O biri otaqdan: Kimdir? – deyə səs gəldi və uzunboylu, yaraşığı bir kişi qapıya yaxınlaşdı.

Nananın atası adi insanlardan biri idi. O, avtobus parkında çilingər işləyirdi. Öz işinin əsl ustası idi və iş yerində hörmət qazanmışdı. Halal çörək yeməyi hər şeydən üstün tutan Serqey Radionoviç ailədə ciddi söz sahibi idi. Ömür yoldaşı və hər iki qızı (Nana onun böyük qızı idi, kiçik qızı Nelli Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutunda oxuyurdu) onun bir sözünü iki eləməzdi.

Nananın atası İlqarı hörmətlə qarşıladı, içəri dəvət etdi. Onun hərəkətlərindən və soyuqqanlı davranışından hiss edilirdi ki, İlqarın onlara gələcəyi haqqında məlumatı var imiş (Nana bu ehtimalın ola biləcəyini göz önünə alıb, bu haqda anasını xəbərdar etmiş, Svetlana Mixaylovna da ərinə demişdi). Çay gətirdilər və Nananın atası üzünü İlqara tutaraq ciddi görkəmlə: Buyur, cavan oğlan, səni dinləyirəm, gələcəyin məqsədi nədir? – deyə soruşdu və heç imkan vermədən dərhal da davam etdi: “Əslində niyə gəldiyini bilirəm. Amma diqqətlə mənim sözlərimə qulaq as. Mən sevginin qətiyyə əleyhinə deyiləm. Əleyhinə olduğum başqa bir şey var. Sənin ailən azərbaycanlı, biz isə erməni ailəliyik. Bizim dilimiz başqa, dinimiz başqa, adətlərimiz fərqlidir. Siz heç bir zaman xoşbəxt ola bilməzsiz. Bəlkə də dediklərimi qəbul etmək istəməyəcəksən, lakin bu bir həqiqətdir. Sən o nağıllara, əfsanələrə aldanma, həyat daha konkret, daha sərtir. Mən hər şeyi bilə-bilə qızımın həyatını təhlükəyə ata bilmərəm”.

Serqey Radionoviç bu son sözlərini çox konkret və sərt şəkildə desə də, İlqar özünəinamı şəkildə dilləndi: “Mən sizin düşüncələrinizə hörmətlə yanaşıram, narahatlığınızı da başa düşürəm. Dil, din, adət... bunların hamısını insanlar düşünüb yaradıblar, məhəbbət isə Tanrı tərəfindən verilmiş hissdir. Tanrı da ki birdir. O, bütün xalqların Tanrısıdır, sizin də, bizim də”.

Serqey Radionoviçin sifətində və gözlərində bir az qəzəb hiss olunsada, o, İlqarın sözünü kəsmir və diqqətlə dinləyirdi. İlqar isə Nananın atasının ona danışmaq üçün imkan verdiyindən cürətlənir və ürəyində bu gələcəyin uğurla nəticələncəyinə ümidini itirmirdi: “Dil başqa, din başqa, adətlər fərqli olsa da, bütün insanlar eyni səma altında, eyni məqsədlə – xoşbəxt olmaq üçün yaşayırlar, məqsədlərinə çatmaq üçün doğru hesab etdikləri hər şey uğrunda eyni duyğularla mübarizə aparırlar. Biz Nana ilə bir-birimizi sevirik, qəlbimiz eyni hissələrlə vurur, eyni arzularla yaşayırıq. Hansı adətlə, hansı qayda-qanunla evlənməyin də mənim üçün heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Təki

sevdiyimə qovuşum”.

İlqarın bu sözlərindən sonra Serqey Radionoviçin üzündə yaranan istehzal təbəssümü belə oxumaq olardı: “Mən nə deyirəm, bu nədən dəm vurur!” Serqey Radionoviç: Bura bax, cavan oğlan, sən, deyəsən, mən deyənləri anlamadın, ya da anlamaq istəmirsən. Bir az daha konkret deyim. Mənim iki deyil, on iki qızım olsa, birinin də başqa millətdən biri ilə evlənməsinə izin vermərəm, – deyərək hirsli halda ucadan dilləndi: “Sveta, Nananı bura çağır”.

Svetlana Mixaylovna, Nana və kiçik bacısı Nelli içəri girdilər. Otaqdakı ab-havanın kifayət qədər gərgin olduğu heç kimin gözündən qaçmadı. İlqar da çaşb-qalmışdı, sakit-sakit söhbət etdikləri yerdə birdən ortalığın belə qarışması onu da çaşdırmışdı. Serqey Radionoviç sərt baxışlarla: “Nana, bu cavan oğlanı tanıyırsan! Nə üçün gəldiyini də, mənim bu məsələyə münasibətimi də bilirən. İndi seçim sənindir. Ya bu dəqiqə onunla birlikdə çıxıb gedirsən, ya da ona de ki, o çıxıb getsin”.

Bu sözlərin nə qədər sərt, nə qədər amirənə şəkildə deyilməsinə baxmayaraq, İlqar sanki sakit və təmkinli görünürdü. O, Nananın onu sevdiyinə əmin idi və indi atasının bu sözlərindən sonra Nana ilə birlikdə əl-ələ verib qapıdan necə çıxacaqlarının xəyalını qurmağa başlamışdı. Elə bu an yenidən Serqey Radionoviçin səsi eşidildi: “Sənə deyirəm, eşitmirsən?”.

Svetlana Mixaylovna ərinə sakitləşdirməyə çalışsa da, mümkün olmadı: “Yox, bu məsələ elə indi, burda bitməlidir”, – deyə atası Nanadan istədiyi cavabı tələb edirdi. Belə bir seçim qarşısında qalacağını, yəqin ki, heç vaxt ağlına belə gətirməyən qız çaşbaş qalmış, nə deyəcəyini, nə edəcəyini bilmirdi. Yalvarış dolu nəzərlərini anasına dikərək ondan məsələyə müdaxilə etməsini istədi: “Ana...”. Lakin o, sözünü bitirə bilmədi, atasının səsi qulaqlarında cingildədi: “Burda qərarı mən verirəm, başqa heç kəs”. Nana çıxılmaz vəziyyətdə qalmışdı. Bir tərəfdə ailəsi, digər tərəfdə isə bütün varlığı ilə sevdiyi insan. O, ələcsiz şəkildə iki əli ilə üzünü tutub ağlamağa başladı və heç bir söz demədən qaçaraq otaqdan çıxdı. Bir anlığa ortalığa sakitlik çökdü. Nə baş vermişdi? Serqey Radionoviç istədiyi cavabı almamasına baxmayaraq, İlqar da gözlədiyi cavabı eşitməmişdi. İlqar həmin anlarda məntiqlə düşünməkdən uzaq idi, o, bircə şey düşünürdü – hadisələr onun gözlədiyinin əksinə cərəyan etmiş, sevdiyi qız dar ayaqda onu seçməmişdi. Bu, İlqara çox pis təsir etmişdi, sanki onun qüruruna toxunmuşdular. Artıq burda qalmağın mənası yox idi və o, quru səslə “sağ olun” deyib evdən çıxdı.

Bu hadisədən sonra İlqar bir müddət Nananı görmədi. O, bu aralarda universitetə də getmir, vaxtını şəhərdə tək-tənha keçirirdi. Nana da universitetə gəlmir və İlqarı görməyə can atırdı. Bir tərəfdən, onun razılığı olmadan, İlqarın özbaşına evə gəlməsi və ortalığı bu qədər gərginləşdirdiyi üçün ondan çox incimişdi, digər tərəfdən də, baş verənlərdən sonra onunla nə danışacağını, olub-keçənləri necə izah edəcəyini bilmirdi. O, əslində, heç bir qəbahət iş görməmişdi, məhəbbətinə xilaf çıxmamış, atasının sözü ilə İlqara “yox” deməmişdi. Buna baxmayaraq, ilk addımı ata bilmirdi və hər şeyi sanki İlqarın öhdəsinə buraxmışdı. Digər tərəfdən də, baş verənlərdən sonra bir də İlqarla görüşməyəcəyi ilə bağlı atasına söz vermişdi. Onların yenidən görüşmələrindən atası xəbər tutsaydı, ailədə nələr baş verə biləcəyini o, yaxşı bilirdi.

Bu hadisədən, təxminən, bir ay keçmişdi. Axşam idi. İlqar metrodan çıxıb evə tərəf gedirdi. Blokun girəcəyində ayaq saxladı, başını qaldırıb göyə baxdı. Göyün üzü ulduzlarla dolu idi. Ay – göydəki sarı mələk hər tərəfi özünün füsunkar işığına qərş etmişdi. Bir az aralıdan, həyəət evləri tərəfdən it hürüşləri eşidilirdi. Bu mənzərəni diqqətlə seyr edən İlqarın ürəyi qubarlandı, xəyalında Nananın surətini canlandırdı, uzaqdan da olsa, onu görmək istədi. Evə getməyib, birbaşa tənha ağacın altına gəldi. Nanagilin balkonuna sarı baxdı. Balkon qaranlıq olsa da, ayın işığı Nananın siluetini açıq-aydın təsvir edirdi. Bu an İlqar elə darıxdı ki, sanki illərdir Nananı görməmişdi. Ürəyində onu olub-keçənlərlə bağlı nahaq yerə sucladığını düşünməyə başladı. Uzun müddət oturub fikirləşdi və nəhayət, sabah Nana ilə görüşüb baş verənləri müzakirə etmək qərarına gəldi.

Artıq gec idi. İlqar evə qayıtdı. Qapını Nərminə açdı: Nana zəng etmişdi. Səsi heç xoşuma gəlmədi, deyəsən, ağlayırdı. Aranızda bir şeymi olub? – deyə xoş bir maraqla soruşdu. İlqar bu xəbərdən çox sevindi, elə bil ona dünyanı bağışladılar: Yox, yox, ciddi bir şey olmayıb, sadəcə deyəsən bir az xətrinə dəymişdim, – deyib otağa keçdi. Nanaya zəng etməyə cürət etmədi və sabah tez açılısın deyə erkəndən yatağına girdi.

Səhər saat 9-un yarısında o, aylarla olduğu kimi, Neftçilər metrosunun yanında – marşrut taksilərin son dayanacağında Nananı gözləyirdi. Lakin o gəlmədi...

İkinci dərsdən sonra Gülyə İlqara yaxınlaşdı: “Svetlana Mixaylovna səninlə görüşmək istəyir. Xahiş etdi ki, bu haqda hələlik Nana heç nə bilməsin. O səni çərşənbə günü saat 11-də məktəbdə gözləyəcək”.

Bu xəbər heç İlqarın ürəyindən olmadı. Atası ilə baş verənlərdən sonra indi də Nananın anası! O, söhbətin hansı mövzuda gedəcəyini təxmin edir və bir də bu məsələlərə yenidən qayıtmaq istəmirdi. Ona görə də əvvəlcə görüşə getmək istəmədi, lakin bir qədər düşündükdən sonra fikrini dəyişdi və çərşənbə günü saat 11-də o artıq Svetlana Mixaylovnanın işlədiyi məktəbin qabağında idi. Müəllimlər otağına yaxınlaşıb qapını döydü və Svetlana Mixaylovnanı soruşdu. “Svetlana Mixaylovna dərsdədir, 208-ci otaqda”, – deyə gənc bir müəllimə cavab verdi. İlqar təşəkkür edib 2-ci mərtəbəyə qalxdı. Otağın qapısını açıb özünü göstərdi. Bir neçə saniyə sonra Svetlana Mixaylovna çıxdı. Onlar pəncərəyə yaxınlaşıb durdular. İlqar həyəcan içində Svetlana Mixaylovnanın nə deyəcəyini gözləyirdi. Svetlana Mixaylovna bir qədər susduqdan sonra, mülayim səslə dilləndi: “Mən sizin Nana ilə münasibətləriniz haqqında hər şeyi bilirəm. Nana məndən heç nəyi gizlətmir. Sən Serqeydən incimə, o bir ata kimi, qızının həyatından narahatdır. Bəlkə, o sənə qarşı bir az sərt oldu, amma bu onun təbiətidir. Mən olub-keçənlərdəm sonra çox düşündüm. Sənin ailən haqqında Gülyadan məlumat almışam, qardaşının hörmətli bir alim olduğunu bilirəm, sənin də gələcəyinə inanıram. Mən çox istərdim ki, Nana sənin kimi bir insanla ailə qursun. Amma bu çox ciddi məsələdir. Sizin münasibətləriniz iki adi gəncin münasibətləri kimi deyil. Sizin başqa-başqa millətlərə mənsub olmağınız qarşınızdakı ən böyük maneədir. Bəli, problem demirəm, məhz maneədir. Bu maneənin öhdəsindən gəlmək böyük iradə tələb edir. Qızımın sənə olan məhəbbətindən zərrə qədər də şübhəm yoxdur. Əgər sən də onu onun səni sevdiyi qədər sevirənsə, mənə söz ver. Mənə söz ver ki, milli məsələlərdən gələn çətinliklərə boyun əyməyəcəksiniz, bütün məsələlərə ağılla, təmkinlə, səbrlə yanaşacaqsınız. Bu həyatda sevginin qalib gələ bilməyəcəyi heç nə yoxdur. Təki siz öz hisslərinizdən əmin olun və heç bir çətinlik qarşısında ondan vaz keçməyin. Mən burada – Bakıda doğulmuşam, Bakı mənim vətənimdir. Qızımın da burada xoşbəxt olmasını istəyirəm. Amma mən Serqeyi də yaxşı tanıyıram. O sizin dünyanın ən xoşbəxt ailəsi olacağınızı bilsə belə, evlənməyinizə razılıq verməyəcək. Ona görə də, mənə qulaq as, oğlum”.

Svetlana Mixaylovna bir qədər nəfəsini dərdi, ani fikrə getdikdən sonra özünəinamı şəkildə davam etdi: “Mən sizə xeyir-duamı verirəm. Öz adətinizlə, Nananı götürüb qaç. Bir qədər vaxt keçdikdən sonra hər şey yoluna düşəcək. Serqey sizi bağışlamasa da, mən həmişə sizin arxanızda olacam. Mənim sənə deyəcəklərim bu qədər”.

Svetlana Mixaylovna sözlərini qurtardı. İlqar nə deyəcəyini bilmirdi. O bu görüşdən tamamilə başqa bir nəticə gözləyirdi. Svetlana Mixaylovnanın məsələyə belə münasibəti onun üçün o qədər gözənilməz oldu ki, hətta təşəkkür etməyi belə untdu. Svetlana Mixaylovna: Mən başqa yol görmürəm, ikinci yol ayrılıqdır”, – deyə bir də təkrar edib sinfə qayıtdı.

İlqar heç vaxt Nana ilə münasibətlərinə milli müstəvidən baxmamışdı. Bir müddət əvvəl Nanagilin evində baş verənlər və indi də onun anası ilə söhbətdən sonra, istər-istəməz, ani olaraq onun

² Misra Ə. Vahidin bir qazalındandır

beynində müəmmalı fikirlər oyanmağa başladı. Bu məqamda onun bir vaxtlar Nana ilə arasında olan bir dialoq yadına düşdü və bu qorxunc fikirləri dərhal da özündən uzaqlaşdırdı.

– Sən bilmirsən ki, erməni qızını sevmək təhlükəlidir? – deyə bir dəfə Nana gülümsəyərək soruşmuşdu.

– Mən onu bilirəm ki, milliyyətindən asılı olmayaraq, ümumiyyətlə, sevmək, bütün varlığı ilə aşıq olmaq təhlükəlidir. İnsanın aqlını başından ala biləcək ikinci bir hiss varmı?! Məgər Qeysi Məcnun edib səhralara salan eşq deyilmi, Kərəmi yandırır kül edən məhəbbət deyilmi, Fərhada Bisütünü yarmaq üçün güc-qüvvət verən, o sevgi deyilən möcüzə deyilmi? Mən bir şeyi bilirəm ki, “eşq olmasa, varlıq bütün əfsanədir!”² Ona görə də, eşq yolunda ölmək təhlükəsi eşqin verdiyi ilhamın, gücün qarşısında, sevginin bəxş etdiyi ehtirasın qarşısında qətiyyənlə maneə ola bilməz.

– Mən bunu demək istəmirdim. Mən eşitmişəm ki, bir azərbaycanlı oğlan bir erməni qızını sevib, amma nə evləne bilib, nə də ondan ayrılıb. Sonda intihar edib, özünü öldürüb.

– Hə, sən yaqın Bahadırı deyirsən?

– Bahadır kimdir?

– “Bahadır və Sona” adlı kiçik bir roman var. Bahadır azərbaycanlıdır, Sona isə erməni qızıdır. Onlar bir-birini dəlicəsinə sevir. Ancaq həyat elə gətirir ki, Bahadır çıxış yolu tapa bilmir və intihar edir.

– Sən Bahadırın yerində olmaq istərdinmi, onun taleyini yaşamaqdan qorxmursan?

– Bahadırın yerində olmaq deyəndə ki, əslində, mən elə Bahadırın yerindəyəm. O bir azərbaycanlıdır və bir erməni qızını sevib, mənim də sevdiyim, deyəsən, erməni qızıdır (o, bir az qınımışdı və sözüünə davam etdi). Lakin bizim bir mühüm fərqimiz var. Bahadırın yaşadığı dövrdə insanlar milli məsələlərə münasibətdə bir qədər başqa cür düşünürdülər. Ətrafdakıların fikri, başqalarının nə deyəcəyi onları çox narahat edir, insanlar başqalarının qınaq ünvanı olmaqdan qorxurdular. Məncə, burda millətini sevib-sevməməkdən söhbət getməməlidir. Hər bir insan millətini sevib; biri az, biri çox, amma sevib. Sən millətini sevmirsənmi? Mən millətini sevmirəmmi? Mən millətini də sevirəm, səni də bütün varlığım ilə sevirəm. Hesab edirəm ki, mənim bu iki sevgim bir-birinə mane olmamalıdır, insan başqalarının fikrinə deyil, öz qəlbinin dediklərinə söykənməlidir. Məncə, Bahadır bu çıxış yolunu tapa bilmədiyi üçün, əslində, məhəbbətin deyil, dövrün, zamanın qurbanı oldu.

İlqarın cəsarətli, özünəinamı şəkildə söylədiyi bu sözlər Nananı çox təsirləndirmişdi. O, bir qədər kövrək səslə və gözləri yaşarmış halda pıçıldadı: “Mən sənə, sənin hissələrinə bütün varlığım ilə inanıram. Səni sevdiyim üçün də nə qədər xoşbəxt olduğumu izah etmək üçün söz tapa bilmirəm. Amma içimdə bir həyəcan var, bir qorxu var, səni itirmək qorxusu! Mən qorxuram, İlqar!”

– Qorxma, bizi yalnız ölüm ayıra bilər.

– Qorxduğum da elə bu deyilmi, İlqar?

– Sən heç fikir eləmə, mən ölmək üçün sevmirəm, mən sevmək üçün yaşayıram – səni sevmək üçün!

İlqar uzun müddət Svetlana Mixaylovnanın dediklərinin təsirindən çıxıb bilmədi. Evə gəldi, hər şeyi götür-qoy etdi və qətiyyətlə fikrə gəldi ki, Svetlana Mixaylovnanın dediklərini etməyəcək. Toy eləmək, bütün tələbə yoldaşlarını, qohum-əqrəbanı dəvət etmək, öz sevgilisini bəyaz gəlinlikdə görmək onun ən böyük arzusu idi. Bir də ki o, qız qaçartmaq kimi adəti keçmişin qalıq hesab edir və bunu öz müqəddəs sevgisinə layiq görmürdü.

Tənəffüs vaxtı idi. Gülya İlqara yaxınlaşdı: “Bilirsən, İlqar, ağır da olsa, sənə bir söz demək istəyirəm. Bu gün Nananın bacısı ilə rastlaşdım. O mənə bir xəbər dedi. Nana atasının təzyiqlərinə dözə bilməyib, onun istədiyi bir oğlanla nişanlanmağa razılığını verib. Oğlan Rusiyada yaşayır, artıq buradadır – Bakıda, bu günlərdə üzük gətirəcəklər”.

İlqarı elə bil ildırım vurdu. O, heç bir şey deməyib cəld addımlarla dəhlizin o başına – rus bölməsinin dərslərinin keçirildiyi tərəfə addımladı, lakin Gülyanın “o, yoxdur, bu gün universitetə gəlməyib” sözlərini eşidib dayandı. İlqar həyəətə çıxdı, bir skamyada oturub bir az nəfəsini dərdi. Fikirləri o qədər dolaşmış, öfkəsi o qədər güclü idi ki, nə eşitdiklərini həzm edə bilər, nə də bir qərara gələ bilərdi. Nəhayət, özündə güc tapıb qərar verdi: “Bu xəbəri başqasından deyil, onun öz dilindən eşitməliyəm”. Əsəbi halda ayağa qalxdı, birbaşa Nana ilə gəldi.

Qapının zəngini çaldı. Nana açdı. Evdə ondan başqa kimsə yox idi. Nana İlqarı ilk dəfə idi ki, bu halda görürdü. Həmişə özünə xüsusi fikir verən, şax duruşu, səliqəli geyimi ilə hamının diqqətini cəlb edən İlqar sanki şaxta vurub qurumuş cansız bir ağacı xatırladı. Nana İlqarın hər şeydən xəbəri olduğunu anladı. Heç nə deməyib, üzünü yana çevirdi. İlqar içəri girib qapını örtüdü: Deyilənlər doğrudurmu? Bunu sən dilindən eşitməyə gəlmişəm, – deyə Nanadan cavab istədi.

– Mən artıq dözə bilmirəm. Məni başa düş, İlqar!

– Dözə bilmədiyim üçün də xəyanət etdin, başqa ilə nişanlanmağa razılıq verdin, bunumu başa düşüm?

– Dediğin kimi deyil...

– Bəs necədir? Bunun başqa adını var?

– Mən ailəmdən keçə bilmirəm, İlqar.

– Deməli, sən seçimini etdin – ailən və yeni sevgilin!

– Sözlərinə fikir ver, İlqar! Mən həyatımda yalnız ...

– Sizə xoşbəxtlik arzulayıram.

– İlqar...

İlqar qapını çırpıb çıxdı. Tənha ağacın altına gəldi. Özünü nə qədər ələ almaq istəsə də, bacarmadı, onu dəli bir ağlamaq tutdu və sanki, bir az rahatlayan kimi oldu. Uzun müddət orda tək-tənha oturduqdan sonra evə qayıtdı. Evdəkilər heç nə başa düşməsinlər deyə özünü ələ aldı və yorğun olduğunu söyləyib, birbaşa yatmağa getdi. Lakin nə qədər yatmağa çalışsa da gözlərinə yuxu getmirdi.

Saat 3-ə yaxınlaşırdı. İlqar isə heç cür sakitləşə bilmirdi. Gülyanın “Bu günlərdə üzük gətirəcəklər” və Nananın “Mən artıq dözə bilmirəm. Məni başa düş, İlqar!” sözləri qulaqlarında cingildəyir, ona rahatlıq vermirdi. Onun üçün həyat sanki bitmişdi...

Ayağa durdu. Qonaq otağından balkona çıxdı. O, elə bil ki evdəkiləri unutmuşdu, hissələrinə hakim ola bilməyib hönkürtü ilə ağladı. Balkonun yarımçıq divarına qalxdı – çarəsizlik həyat eşiqinə qalib gəlmişdi. İlqar gözlərini yumdu...

Bu an kimsə onun qolundan yapışıb var gücü ilə aşağı çəkdi. İlqar yerə yığıldı. Nərminə: Sən neyləyirsən? Sakit ol, sakit ol, mənim balam, – deyə onu sinəsinə basıb qucaqladı, bir ana nəvəsi ilə başını sıgalladı. Səse İlqarın qardaşı oyandı. Baş verənləri duyduqdan sonra, adəti üzrə, bir müddət susdu. Nəhayət, fikirli-fikirli dilləndi: “Sakit ol, bu, çıxış yolu deyil. Həyatda çarəsizlik deyə bir şey yoxdur. Hər dərdin bir dərmanı, hər şeyin bir əlacı var. Sabah açılısın, məsləhətləşib bir qərar verərik. Lap lazım gəlsə, elçi gedərik, sən sakit ol, get bir az yat, dincəl”.

Artıq səhər açılmışdı. İlqar gecə baş verənlərdən bir qədər xəcalet çəkir və otağından çıxmırdı. Bu zaman Nərminə qapını döydü, heç nə olmamış kimi: İlqar, süfrə hazırdır, gəl yeməyini ye, – deyə onu səslədi. İlqar otaqdan çıxdı, yuyunub süfrə arxasında oturdu. Heç kim gecə baş verənləri yada salmadı. Amma hiss olunurdu ki, yeməkdən sonra mühüm bir söhbətə başlayacaqlar.

Nərminə süfrəni yığışdırdı, ömür yoldaşının üzünə baxıb onun razılığını aldı və söhbətə başladı: “Sənin məhəbbətinin ötəri bir hissə deyil, əsl sevgi olduğuna şübhəmiz yoxdur. Artıq böyümüsən, bu gün-sabah universiteti bitirirsən. Bir halda ki bir-birinizi belə sevirsiniz, biz də etiraz etmirik, qərara gəldik ki, elçi gedək. Amma əvvəlcə kənddəkilərə xəbər vermək lazımdır”. İlqar gözələnilmədən,

qətiyyətlə dilləndi: “Yox, heç bir yerə getmək lazım deyil. Mən bütün gecəni düşünüb bir qərara gəlmişəm. Mən gedirəm. Bir-iki qrup yoldaşım var, gənc mütəxəssis kimi, Rusiyaya gediblər, orda elmi-tədqiqat institutunda işləyirlər. Xeyli vaxt idi ki, mənə də çağırırdılar. Gedib bir müddət orada işləyəcəm, sonrasını da həyat göstərər”. İlqar bunu deyib üzünü qardaşına çevirdi, baxışları ilə onun razılığını istədi.

İlqarın qardaşı təbiətən öz fikirlərini kimsəyə diqtə etmək kimi bir xüsusiyyətdən tamamilə uzaq bir insan idi. O, İlqarın fikrində qərarlı olduğunu hiss etdi: Əvvəlcə o institut haqqında ətraflı məlumat topladı, iş nədən ibarətdir, hansı perspektivlər var, bunları öyrən, sonra qəti qərar ver”, – deyərək faktik olaraq razılığını bildirdi.

1985-ci il mart ayının 7-də İlqar Rusiyaya – Ulyanovsk şəhərinə yola düşdü. Mars Elmi-Tədqiqat Institutunda işə düzəldi.

İlqar institutun lap yaxınlığında, 16 saylı tələbə yataqxanasında qalırdı. Olub-keçənləri unutmamaq, yeni həyata başlamaq istəyirdi. Bunun üçün institutun ictimai işlərində fəal iştirak edir, idmanla məşğul olur, işdən-kənar vaxtlarını da maraqlı və mənalı keçirməyə çalışırdı. Bu məsələlərdə ona otaq yoldaşları, əslən Gürcüstandan olan Rəhman və Fərman daim dəstək olurdular. Onların arasında yaranmış səmimi dostluq münasibətləri yataqxanada yaşayan azərbaycanlıların diqqətindən qaçmırdı, 101 saylı otaq yavaş-yavaş yataqxananın mərkəzi otağına çevrilirdi. Dostlar otaqda bütün işləri bölmüşdülər – Rəhman yemək bişirir, Fərman təmizlik işlərinə baxır (bu təyinatda onun həddindən artıq səliqəli və təmizkar olması rol oynamışdı), İlqar isə bazarlıq məsələlərinə cavabdeh idi. İlqar və Fərman bəzən öz aralarında iş funksiyalarını dəyişsələr də, Rəhmanın işi dəyişməz qalırdı. Rəhməndən fərqli olaraq, İlqar və Fərman idmana xüsusi önəm verirdilər (İlqar işlədiyi institutun vilayət birinciliyində çıxış edən “Delfin” adlı futbol komandasında oynayırdı). Elə onların təşəbbüsü ilə yataqxananın arxa tərəfində, qaldıqları otağın pəncərəsinin lap altında bir voleybol meydançası düzəltmişdilər, demək olar ki, hər axşam burada saatlarla voleybol oynayırdılar. Belə vaxtlarda voleybola çox da həvəs göstərməyən Rəhman Fərmanın böyük həvəslə topladığı volları (bu volların bir hissəsini onun özü Bakıdan gətirmişdi, bir hissəsini də Bakıya gedib-gələnlərə sifariş edib gətizdirirdi) hündürdən oxudur, Sabir Mirzəyevin muğamları, Teymur Mustafayevin, Baba Mirzəyevin xalq mahnıları, Şövkət Ələkbərovanın, Flora Kərimovanın həzin nəğmələri otağın açıq pəncərəsindən ərtafa yayılırdı...

Beləcə, həftələr, aylar keçirdi. Baş verən təlatümlü hadisələrdən sonra Rusiya həyatı İlqara sanki bir rahatlıq gətirmişdi. Yavaş-yavaş İlqarın məhəbbət yaraları sağalır və o, normal həyat ritminə qayıdırdı.

Payızın ilk günləri idi. İlqar Bakıya ezamiyyətə gəlmişdi. Metroda təsadüfən Gülyaya rast gəldi. Bir qədər ordan-burdan danışdıqdan sonra Gülya: Heç Nananı soruşmursan, – deyərək mənalı baxışlarla İlqarın üzünə baxdı. İlqar: Soruşmağın nə mənası var ki, o, öz seçimini etdi, – deyib söhbəti dəyişmək istədi. Gülya davam etdi: “O, üzünü geri qaytardı və 2 aydan çoxdur ki, evlərini tərk edib, xalasıgildə yaşayır”. İlqar Gülyanın sözlərinə diqqət vermirdi və onun bu sön sözlərini də guya eşitmədi. Gülya sözlərinə İlqarın ciddi reaksiya verəcəyini gözləyirdi, lakin onun belə münasibəti qızı əməlli-başlı çaşdırmışdı: Sənə deyirəm, eşitmirsən, Nana nişan üzünü qaytarıb, – deyərək bir də təkrar etdi. Bu vaxt İlqar yuxudan ayılmış kimi: Nə dedin, üzünü qaytarıb? – deyərək nəzərlərini Gülyaya dikdi. Gülya İlqarı maraqlandıra bildiyi üçün bir qədər rahatladı və təmkinlə sözüne davam etdi: “Bilirsən, İlqar, sən gedəndən sonra mən, demək olar ki, Nana ilə hər gün görüşürəm. O, tamamilə dəyişib. Sənin gördüyün o deyib-gülən, zarafatçı qızdan əsər-alamət qalmayıb. O sanki həyatdan küsüb, heç bir

şeylə maraqlanmır, hətta deyərdim ki, yaşamağa belə marağı qalmayıb. Bunu elə-belə demirəm, bəzən onunla söhbət etdikdən sonra həyatı üçün əndişələnməyə başlayıram. Bilirəm, ondan çox inciyibsən, əslində, buna kifayət qədər haqqın da var, amma, hər halda, ona baş çəksən, peşman olmazsan”.

Qatar Bakı soveti stansiyasına çatdı. Onlar qatardan düşüb eskalatorla yuxarı qalxdılar. Bayıra çıxdıqda Gülya çantasından kağız-qələm çıxarıb tələsik nə isə yazdı və İlqara uzatdı: “Bu, Nananın xalasıgilin telefonudur. Yaxşı olar ki, axşam saat 7-dən sonra zəng edəsən, o, indi işləyir axı – məktəbdə. Bu da, hər ehtimala qarşı, xalasınin yaşadığı ünvan!”

Gülya İlqarla sağollaşdı ayrıldı. O getdikdən sonra İlqar Kommunist (indiki İstiqlaliyyət) küçəsi ilə aşağıya – Sabir bağına tərəf düşdü. Boş skamyalardan birində oturdu. İlqar qeyri-müəyyən hisslər keçirirdi. Ürəyində Nanaya çox qırğın olsa da, qəlbinin lap dərinliyində elə bil zəlzələ baş verir, bütün qəlbi titrəyirdi. O özünü nə qədər Nananı unutmuş kimi göstərməyə çalışsa da, içində baş verənlər başqa bir hissin əlamətləri idi.

Yaxındakı skamyalardan birində iki sevgili ilan kimi bir-birinə sarılmış halda oturmuş, ətrafda heç kimi görmürdülər. İlqar onlara baxıb xatirələrə daldı və Nana ilə keçən günlərini yadına saldı.

İlqar qapının zəngini çaldı: Kimdir, kimi istəyirsiniz? – deyə içəridən bir qadın səsi gəldi. İlqar nə deyəcəyini bilməyib bir an susdu və sakit halda: Zəhmət olmasa, qapını açın, bir şey soruşacam, – dedi. Nə deyəcəksinizsə, deyin. Mən niyə qapını açmalıyam, – deyə qadın bir az hirsli şəkildə dilləndi. İlqar utancaq səslə: Mənim adım İlqardır, mən Nananı görməyə gəlmişəm, – dedi. Qapı açıldı. Nananın xalası İlqarı gülürüzlə qarşıladı, İlqarın gətirdiyi çiçəkləri minnətdarlıqla götürdü və onu otağa dəvət etdi. Bir stəkan çay içdikdən sonra İlqar bildirdi: “Nananın rəfiqəsi mənə dedi ki, Nana bir müddətdir ki, sizdə qalır. Onun üçün sizi narahat etmək məcburiyyətində qaldım. Amma deyəsən o, evdə yoxdur. İndi mən gedim, zəhmət olmasa, deyərsiniz ki, mən gəlmişdim”. Nananın xalası: İlqar tələsməyin, artıq Nananın gəlmək vaxtıdır. O, heç vaxt belə gec qalmazdı, harda olsa, bu saat gələr, – demişdi ki, qapının zəngi çalındı.

İlqar həyəcədən, özündən asılı olmayaraq, ayağa qalxdı. Nana içəri girən kimi: “Bilirsən, xala, bu gün Gülyanı gördüm. İlqarın Bakıda olduğunu söylədi. Hətta mənim burda qaldığımı da deyib ona. Səndən xahiş edirəm, birdən İlqar buralara gəlsə, artıq mənim burda qalmadığımı söylə. De ki, bir neçə gün qalıb getdi. Mən onunla görüşməyə mənəvi olaraq hazır deyiləm”. Bir qədər nəfəsini dərdikdən sonra davam etdi: “Bir də o, bura niyə gəlsin ki, mənim ona qarşı etdiklərimdən sonra, yəqin ki, heç vaxt məni bağışlamaz”. Nana danışıq-danışıq ayaqqabılarını çıxartdı, əl çantasını bir tərəfə qoydu. Otağa keçmək istəyəndə xalası onun qolundan tutub saxladı: “İlqar gəlib, burdadır – otaqda”. Nana həyəcədən nə deyəcəyini, nə edəcəyini bilmədi. Tələsik güzgüyə baxdı, küləkdən dağılmış saçlarını düzəltdi. Bu zaman İlqar otaqdan çıxdı. Nana: Salam, İlqar, xoş gəlmisən, – deyə əlini uzatdı. İlqar onun sözlərini eşitdiyini üzünə vurmadı, heç nə eşitməmiş kimi dedi: “Bağışla, səni narahat edirəm. Vaxtını çox almayacam. Amma səni görmədən də gedə bilməzdim”. Nananın xalası, gəncləri baş-baş buraxmaq məqsədilə: Nana, mən qonşumuz Sonya xalagilə gedirəm, deyəsən, bir az azarlayıb, yaxşı deyil, bir ona baş çək”, – deyib qapıdan çıxdı. O gedəndən sonra İlqar və Nana bir müddət heç nə demədən sakitcə oturdular. Onlar söhbətə başlamaqda çətinlik çəkirdilər. Nəhayət, İlqar dilləndi: “Gülya mənə hər şeyi danışdı. İnan, sənin xoşbəxt olmağın mənim ən böyük arzumdur. Mən səni xoşbəxt edə bilmədim, görünür, qismət deyilmiş”. İlqar bir anlığa durdu. Qarısq fikirlər içindəydi, ürəyindən keçənlərlə dilindən çıxanlar bir-biri ilə uzlaşmır, dediyi sözlər özünü də qane etmirdi. Bir tərəfdən, onun ürəyində Nanaya olan məhəbbətinin közü hələ də tam sönməmiş, digər tərəfdən də, onun hissləri sanki təhqir edilmişdi (İlqar Nananın nişanlanmasını bağışlanılmaz xəyanət hesab edir və qürurundan heç çür vaz keçə bilmirdi). Nana da bənzər hisslər keçirirdi; başına gələnlərdən sonra o, həyatında yalnız İlqarı ülvə hisslərlə sevdiyinə bir daha əmin

olmuş, həm də ona qarşı istəmədən ədalətsizlik etdiyini qəbul etmişdi. Amma, nədənsə, nə özündə cəsarət taparaq İlqardan üzr istəyir, nə də ümidini itirirdi. Hər ikisi bu qarışıq fikirlər içində keçən, təxminən, iki saat ərzində qarşı tərəfdən bir etiraf gözləyərək öz ürəyindən keçənləri açıb deyə bilmədilər.

Qapı döyüldü. Nananın xalası qayıtdı. İlqar ayağa durdu və: Artıq gec oldu, icazənizlə, mən gedim, sabah səhər hava limarında olmalıyam, – deyib hər ikisi ilə sağollaşıb evdən çıxdı.

Bu hadisədən dörd aya yaxın vaxt keçmişdi. İlqarın dostu, Nananın qrup yoldaşı Artur da Ulyanovska gəlmiş, İlqarın işlədiyi institutun yaxınlığındakı məşhur “Ruslan” təyyarələrinin istehsal edildiyi zavodda mühəndis işləyirdi. Qaldıqları yataqxanalar bir-birinə yaxın olduğundan onlar, demək olar ki, hər gün görüşürdülər.

Şənbə günü idi. Pəncərədən düşən günəşin şüaları isti bir gün olacağından xəbər verirdi. İlqar, adəti üzrə, şənbə və bazar günləri (bu günlər iş günü deyildi) həmişəkindən fərqli olaraq, lap tezdən oyanır və təmiz hava almaq üçün yataqxanadan təxminən bir kilometr məsafədə olan stadionun yanındakı meşəliyə gedir, xeyli gəzişdikdən sonra yataqxanaya dönürdü. Yəni də tez oyanmışdı. İdman formasını geyinib otaqdan çıxdı. Elə yataqxananın qapı-sından yenice çıxmışdı ki, Artura rast gəldi: Xeyir ola, Tənbəl Əhməd, gün hardan doğub, səhər tezdən durmusan? Yoxsa sən də artıq idmanla məşğul olmağa başlamısan? – deyərək Artura dostcasına sataşdı (Artur cılızbədənli bir oğlan idi, idmanla məşğul olmağı qəti sevmir, istirahət günləri isə, ümumiyyətlə, saat 10-11-ə kimi yatmağı adət etmişdi. İlqar bəzən ona, bu xüsusiyyətlərinə görə uşaq vaxtı oxuduğu bir nağılın baş qəhrəmanının şərəfinə, Tənbəl Əhməd deyirdi). Artur xüsusi əda ilə: Yox, e, elə bircə idmanım çatmırdı. Saratova ezamiyyətə göndərilər. Ona görə də, dünən axşam saat 12-yə qədər işdə olmuşam. Gəlib sənə görə bilmədim. Bu sənə çatacaq, Bakıdandır, – deyərək əlindəki məktubu İlqara uzatdı. Dərhal da: Mən artıq gecikirəm. Sağ ol, bir həftədən sonra görüşərik, – deyib cəld addımlarla uzaqlaşdı. İlqar məktuba nəzər saldı, konvertin üzərində Nananın xəttini tanıdı. İlqar məktubu açmadı, yolboyu məktubun içində nə yazıla biləcəyi haqqında düşünür, ağına bir fikir gətirə bilmirdi. Son dəfə Bakıda, Nananın xalasıgildəki görüşdən sonra hər şeyi bitmiş hesab etmişdi. İndi birdən-birə bu məktub...

İlqar “Zarya” stadionunun içindən keçib meşəyə girdi. Ona tanış olan çıxışla üz tutdu düz Volqa çayına. Səhər tezdən olmasına baxmayaraq, çimərlikdə tək-tək adamlar vardı. Günəş öz qızılı tellərini suyun üzərinə sərmiş, suyun ləpələri sədəf kimi parlıdaydı. İlqar bu gözəlliyi seyr etmək üçün əllərini qaşına qoyub uzaqlara nəzər saldı. Lap uzaqda bir kater görünürdü. Bu, yəqin ki, Brejnev şəhərindən (bu şəhərin əvvəlki adı Naberejni Çelnu idi) Ulyanovska gələn kater idi. İlqarın xəyalı uzaq Bakıya, Xəzər dənizinə getdi. Nana ilə görüş yerləri – Neftçilər metrosunda marşrut taksilərin son dayanacağı, metronun yaxınlığındakı ağaclarıq, Dənizkənarı bulvar, Dağüstü park, Sahil bağı, C.Cabbarlı adına kinoteatr, Nizami kinoteatrı, Funikulyor və başqa yerlərdə görüşləri kino lenti kimi gözlərinin önündən gəlib keçdi.

Kiçik bir daşın üstündə oturdu, məktubu qumun üzərinə qoyub başını əllərinin arasına aldı, bir qədər fikrə getdikdən sonra məktubu açdı: “Əzizim İlqar! Çox düşündüm, sonda sənə bu məktubu yazmaq qərarına gəldim. Son görüşümüzə özümdə güc tapıb ürəyimdəkiləri sənə deyə bilmədim. İlqar! Bilmirəm mənə bağışlaya biləcəksənmi? Mən həyatımda yalnız bir dəfə sevdim – sənə. Atamın təzyiqi ilə o nişanı qəbul etdim, amma onunla elə birinci görüşümüzdəcə hər şeyi arladım – nə qədər böyük səhv etdiyimi, qəlbimdə səndən başqa, birinin yerinin olmadığını, səniziz yaşaya bilməyəcəyimi... Sənsizlik çox çətinidir, İlqar! Mən indi həyatda sanki tarım dartılmış bir kəndir üzərində gəzirəm. Bu kəndir nə qədər dözəcək, bilmirəm. Yadındadır? Bir dəfə mənə demişdin: “Mən ölmək üçün sevmirəm, mən sevmək üçün yaşayıram – sənə sevmək üçün!” İndi mən sevmək üçün yaşayıram, İlqar; – sənə sevmək üçün. Səndən cavab gözləyirəm. Bircə dəne “gəl” sözün kifayətdir”.

İlqar uzun müddət məktubun təsirindən çıxa bilmədi, təkrar-təkrar oxudu. Xeyli səssizcə oturdu. Və nəhayət ayağa durdu, məktubu dodaqlarına yaxınlaşdırıb öpdü, məktub əlində suyun lap kənarına yaxınlaşdı.

Göyün üzünə qara buludlar yığışmaqda idi. Çox keçmədi ki, yağışın damcıları göz yaşlarına qarışdı. Volqa sanki təlatümə gəlmişdi. Bircə anın içində yüksək dalğalar əmələ gəlməyə başladı. İlqar göz yaşları içində məktubu dalğaların ağışına atdı: “Əlvida, sevgilim, əlvida, tənha ağac, əlvida!..”

İllər keçdi. İlqar Bakıya qayıtmış, ailə qurmuşdu. Sevdiyi işlə məşğul olur, ali məktəblərdən birində işləyirdi. Ailəsinə həddindən artıq bağlı olan İlqar işini bitirən kimi evə gəlir, bir də evdən çıxmağa çalışırdı.

Ömür yoldaşı Elnarə İlqarın kəndindən idi. Təbiətən sakit, söz-söhbətə yersiz qarışmayan, hər sözüntün, hərəkətinin yerini bilən xoşrəftar bir qız idi. Hətta ilk vaxtlar Elnarə, nədənsə, bir az İlqardan utanur, bəzi fikirlərini deməkdə belə, sanki çətinlik çəkirdi. Bu, qətiyyətlə İlqardan qaynaqlanmayan, Elnarənin aldığı mükəmməl ailə tərbiyəsindən irəli gəlirdi. Zaman keçdikcə, bu xüsusiyyətlər də, yavaş-yavaş, daha səmimi hisslərlə əvəz olunur və onlar bir-birinə doğma tellərlə bağlanırdılar. Lakin, nə olursa olsun, Elnarə heç vaxt İlqarın icazəsi olmadan bir addım da atmır, evdə onun heç bir sənədinə əl vurmur, hətta onun yazı masasını silərkən belə çox ehtiyatlı olur, hər şeyin yerli-yerində olmasına diqqət edirdi. Bütün bunlar – Elnarənin ailə dəyərlərinə, ailədə kişinin roluna verdiyi qiymət İlqarı da ömür yoldaşına münasibətlərində həddindən artıq diqqətli və səmimi olmağa vadar edirdi. Onların ilk vaxtlar, sadəcə olaraq, səmimiyyət üzərində qurulan münasibətləri tədricən qarşılıqlı məhəbbət hisslərinə çevrilirdi.

Təzəcə evlənmişdilər. İlqar Elnarəyə boş vaxtlarını maraqlı keçirməsi üçün kitab oxumanın ən maraqlı və faydalı iş olduğunu aşılarmış və oxuması üçün bir neçə kitab seçib qoymuşdu. Elnarə də İlqarın işdə olduğu zaman, imkan düşdükcə, kitab oxuyur, bu yolla həm dincəlir, həm də darıxmırdı.

İlqar işə getmiş, Elnarə kreslodada oturub kitab oxuyurdu. Əlindəki “Martin İden” romanı, deyəsən, ona çox maraqlı gəlmişdi və o, vaxtın necə keçdiyini hiss etməmişdi. Dönüb divardakı saata baxdı, İlqarın işdən gəlməsinə bir saat qalmışdı. Elnarə ayağa durdu, mətbəxə keçib, həmişə olduğu kimi, səliqə ilə süfrəni hazırladı və geri-otağa döndü. Ev cəmi birotəqlı olduğundan hər şey, demək olar ki, Elnarənin əlinin altında idi və evdəki səliqə-sahman ürək açırdı. Elnarə kitab rəfinə yaxınlaşdı. Nədənsə, kitablar ona bir az tozlu kimi göründü, əsgini götürüb, zümzümə edə-edə kitabları silməyə başladı. O, kitabları bir-bir rəfdən götürür, kitabın və müəllifin adını oxuyur, səliqə ilə silir və yerinə qoyurdu. Növbəti kitabı əlinə aldı. Rəşad Nuri Güntəkin – “Dodaqdan qəlbə”. Elnarə bu müəllifin bir əsərini – “Çalıquşu” kitabını oxumuşdu. Ona görə də, bu kitab da ona maraqlı gəldi, acıb vərəqləməyə başladı. Birdən kitabın arasından bir kağız düşdü. Elnarə əyilib kağızı götürdü. Bu bir məktub idi. Elnarə iki qatlanmış məktubu açdı, məktubun arasında bir qız şəkli var idi. Maraq Elnarəni götürdü və o, məktubu oxudu.

... Qapının zəngi çalındı. Bu, İlqar idi. Elnarə, adəti üzrə, “xoş gəldin” deyib İlqarı gülərüzlə qarşılaşmağa çalışsa da, onun kefsiz olduğu İlqarın gözündən qaçmadı: Nə olub, Gözəl (İlqar Elnarəyə heç vaxt öz adı ilə müraciət etmir, nədənsə, onu “Gözəl” deyər çağırırdı) niyə belə kefsizsən? – deyər Elnarəni qucaqlayıb yaşarmış gözlərindən öpdü. “Yox, yox, ciddi bir şey yoxdur, fikir vermə, sadəcə, birdən-birə bir az qəribsədim. Yəqin, acsan, sənə sevdiyini yeməyi bişirmişəm. Tap görüm, nədir?” – deyib söhbətə şirinlik qatmağa çalışdı. İlqar dərhal, sanki bilirmiş kimi, “şəşəmadı” deyib, əllərini ovuşdura-ovuşdura birbaşa mətbəxə getdi, ləzzətlə yeməyini yeyib otağa keçdi.

İlqarın nəzərləri yenidən Elnarənin yaşarmış gözlərinə sataşdı: “Yox, sənə bir şey var. Məndən nahaq yerə gizlətməyə çalışırsan. De görüm, nə olub, nədir səni narahat edən?” Elnarə özünü saxlaya bilməyib ağladı. Kitab rəfinə yaxınlaşıb məktubu götürdü, heç nə demədi və sakitcə İlqara uzatdı.

İlqarın xəyalı tələbəklik illərinə getdi...

İkinci kursu yenidən bitirmişdilər. Yay vaxtı İlqar Gürcüstana – evlərinə, Nana isə, ailəsi ilə birlikdə, Leninqrada getmişdi. İlqar Nanadan “elə et ki, hər gün səndən bir məktub alım”, – deyə xahiş etdi. Nananın “Bu necə olacaq ki?” sualına cavab olaraq İlqar dedi: “Çox sadə, sən, Leninqrada çatan gündən başlayaraq hər gün mənə bir məktub yazıb poçtla yola salarsan. İlk məktubun mənə çatandan sonra mən hər gün səndən bir məktub almış olacam”. “Hə, indi riyaziyyatçı olduğun bir daha bəlli oldu”, – deyə Nana gültümsədi. İlqar isə özündən razı halda: Bunun üçün riyaziyyatçı olmağa ehtiyac yoxdur, sən kimi bir gözəli sevmək kifayətdir, – deyib Nananı qucaqladı. Nana ona hər gün məktub yazacağına söz verdi.

Təxminən on gün idi ki, İlqar evlərində idi. Amma hələ Nanadan məktub almamışdı. “Bu gün gələr, sabah gələr”, – deyə hər növbəti günə ümid bəsləyirdi. Kənddəki poçtalyona da əvvəlcədən xəbərdarlıq etmişdi və xahiş etmişdi ki, məktub gələndə kimi gecikdirmədən ona çatdırsın. Bunun üçün poçtalyona xüsusi bəxşiş də vəd etmişdi. Nəhayət, o gün gəldi. İlqar həyətdə gəzişirdi. Həmişə olduğu kimi, həyətin darvazası taybatay açıq idi və poçtalyon maşınını birbaşa həyətdə sürdü. O, əlindəki məktubu göstərərək: Muştuluğumu istəyirəm, – deyib məktub olan əlini yuxarı qaldırdı. İlqar gülə-gülə cibindən 5 manat pul çıxarıb poçtalyona verdi. Poçtalyon getdikdən sonra o, bağa keçdi, bir qədər aralıda, arxın üstündə oturdu, məktubu dodaqlarına yaxınlaşdırıb öpərək açdı. Məktub dördsəhifəlik düzxətli dəftər vərəqlərində yazılmışdı: “İlqar, mənə nə qədər çox sevdiyini bilirəm və bunun üçün çox xoşbəxtəm. Hər bir qızın ən böyük arzusu biri tərəfindən bu qədər sevilməkdir. Bu gün səhər tezdən meşəyə göbələk yığmağa getmişdik. Atam, anam, Nelli, evlərimdə qaldığımız Liza xala, onun əri və iki qızı – hamımız birlikdəydik. Bircə sən yoxdun, İlqar! Birdən-birə yaman qarışsədim, o qədər darıxdım ki, hətta görməsinlər deyə bir az kənara çəkilib ağladım. İçimdə nə baş verdiyini anlamağa çalışırdım. Sənin xəyalın gözlərimin önündən getmir, bu anlarda yanımda olmağını istəyirdim, səninki o sevgi dolu sözlərini eşitmək üçün elə darıxmışam ki, İlqar! Yadındadır, bir dəfə mənə demişdin: “İlqar, mən səni sevirəm deyəcəyin gün mən dünyanın ən xoşbəxt insanı olacam”. O gün gəldi, İlqar! Özünü dünyanın ən xoşbəxt insanı sana bilərsən. Çünki mən səni sevirəm, İlqar, sevirəm!”

Məktub bitdi. Bu sözdən sonra bütün dörd səhifənin hamısında yalnız “Mən səni sevirəm” sözləri təkrar edilirdi. İlqar ilk dəfə idi ki, Nananın dilindən “sevirəm” sözünü eşidirdi. Odur ki, o, bütün dörd səhifə boyu yazılmış “mən səni sevirəm” sözlərini son nöqtəsinə qədər təkrar-təkrar oxudu. İnanılmaz hisslər keçirirdi, həyəcədən gözləri yaşarmışdı.

Həmin günlərdə Nana vədinə əməl etmişdi və təxminən bir ay boyunca, İlqar hər gün bir məktub alırdı. Sonralar, evləndikdən sonra ömür yoldaşının əlinə keçməsin deyə, məktublarnın hamısını cırıb atdı – yalnız “Mən səni sevirəm” sözləri ilə dolu ilk məktubdan başqa! İndi kitabın arasından düşən bu məktub həmin o məktub idi.

İlqar ayağa durdu, Elnarəyə yaxınlaşdı sevgi ilə başına basdı: “Səni bu məktub narahat edib. Bunu səndən gizlədiyim üçün mənə bağışla. Amma bir şeyi bil. Bunlar hamısı keçmişdə qaldı. Keçmiş isə keçib gedib, bir də qayıtmayacaq. Sənsə mənim bu günüm, gələcəyimsən. Sən mənim hər şeyim – başımın tacısən, Gözəl! Səni tanıdıqdan sonra mənim üçün sevginin, məhəbbətin mənası dəyişib. Nədir sevgi, nədir məhəbbət? İndi bütün bunlar sənsən. Mən səndə nə varsa, onu sevirəm. Mənim arzum da, xəyalım da, varlığım da, ruhum da sənsən – başqa heç kim! Bunu sənə bütün səmimiyyətimlə deyirəm”.

İlqar bunu deyib əlindəki məktubu və onun içindəki şəkli bir neçə dəfə cırıb Elnarəyə uzatdı...

İlqarın səmimi hissləri, səsindəki həzin kövrəklik Elnarənin qəlbinə yerindən oynatdı, doluxsunmuş halda başını onun sinəsinə əyib pıçıldadı: “Bilsəydin, mən nə qədər xoşbəxtəm, İlqar!”

May 2020-ci il
Buzovna

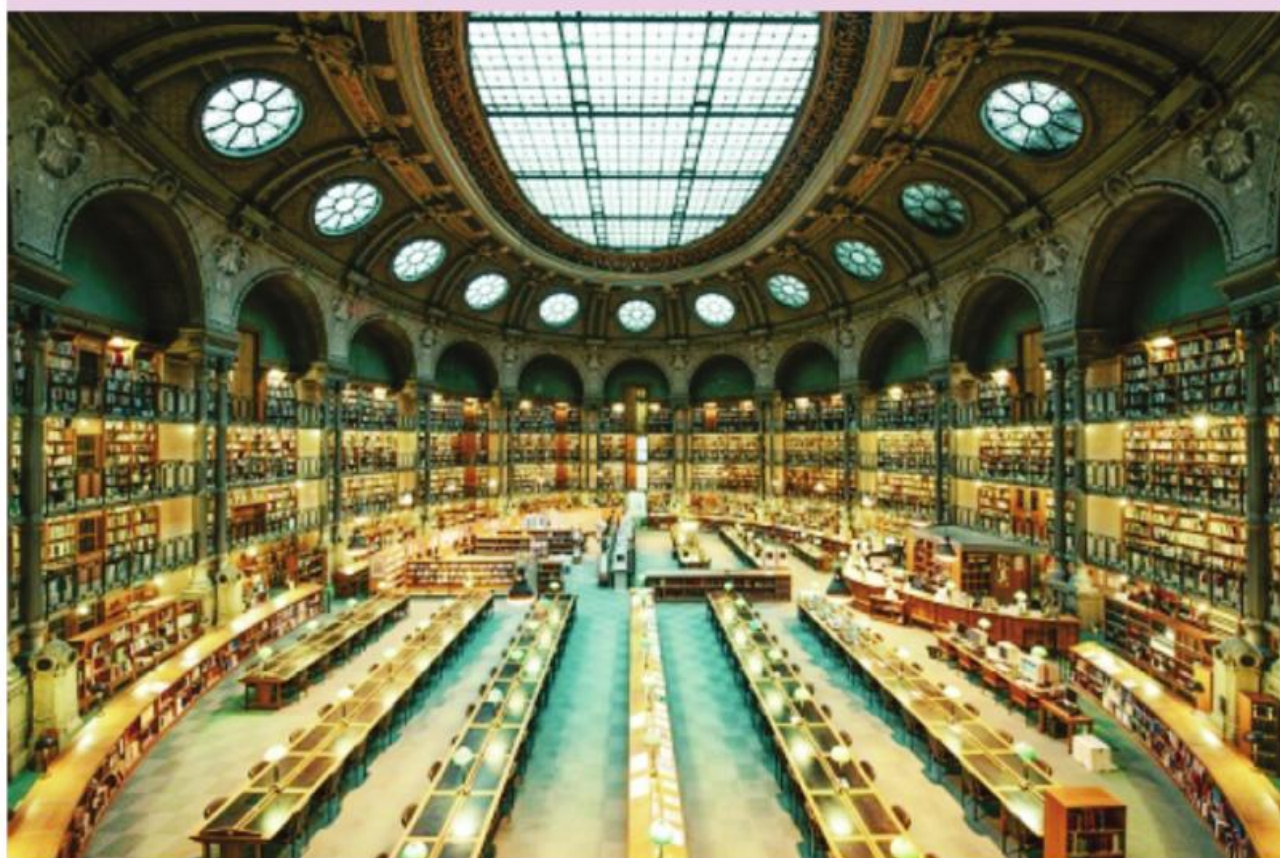

DÜNYANIN ƏN GÖZƏL KİTABXANALARI

TUT.BY xəbər portalı memarlıq nöqtəyi nəzərindən dünyanın 28 ən gözəl və qeyri-adi kitabxanasını təqdim etmişdir. Oxucularımızı onlarla tanış edirik.

PORTUQALIYA

KOİMBRA UNİVERSİTETİNİN KİTABXANASI

Əsası 1290-cı ildə qoyulmuş Koimbra Universitetinin kitabxanası Avropanın qədim və zəngin kitabxanalarından biridir.

Kitabxana Portuqaliyanın milli abidəsi elan olunmuş, 2013-cü ildə UNESCO-nun Ümumdünya mədəni irs siyahısına daxil edilmişdir.

QƏBUL QAYDALARI

DÜNYA MƏKTƏBİ

Məktəbə qəbul müsabiqə yolu ilə həyata keçirilir. Müsabiqədə iştirak etmək üçün məktəbə gəlməkdə, bizə zəng etməklə və ya online qeydiyyatdan keçə bilərsiniz.

<http://e.dunyaschool.az/sagirdqebul/>

Müsabiqədə şagirdlərin təhsil aldıkları sinfə uyğun bilik səviyyəsi, sağlamlığı, maraq dairəsi əsas götürülür. Hər bir şagirdin fərdi xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün valideynlərlə söhbətlər aparılır.

Qəbul imtahanında ən yüksək nəticə göstərən VIII-XI sinif şagirdləri təqaüd imkanı qazanırlar.

İngilis bölməsində tədris Beynəlxalq Bakalavr Təşkilatının (IB) ibtədai (PYP), orta məktəb (MYP) və Diplom proqramları (DP) əsasında qurulur. Diplom proqramında təhsil müddəti iki ildir (X,XI siniflər).

Azərbaycan və rus bölmələrində ingilis dili ikinci dil kimi beynəlxalq standartlara uyğun tədris olunur. Şagirdlərin seçimi ilə fransız, alman və ya çin dili də öyrədilir.

Dünya məktəbində fikirləşməyi öyrətmək prinsipi əsas götürülür və tədris prosesinin təşkili bu yönündə qurulur.

Siniflərdə şagird sayının az olması hər bir şagirdə fərdi yanaşmağa imkan yaradır.

Sağlam əsaslar üzərində qurulmuş ciddi nizam-intizam təlim-tərbiyə prosesinin yüksək səviyyədə təşkilinə kömək edir.

DÜNYA ANA MƏKTƏBİ

Ana Məktəbinə qəbul zamanı hər bir uşağın fərdi xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün məktəbin psixoloqu valideynlərlə fərdi söhbətlər aparır. Uşaqlar psixoloji müayinədən və həkim müayinəsindən keçirilir. Uşaqların sağlamlığı, normal qavrama qabiliyyəti, səliss nitqi və maraq dairəsi əsas götürülür. Məktəbə qəbul ediləcək şagirdlər "Şagird qəbulu üzrə məktəbdaxili komissiya"nın rəyi əsasında müəyyən edilir və məktəb rəhbərinin əmri ilə rəsmiləşdirilir.

Qəbul üçün tələb olunan sənədlər:

- Ərizə
- 4 ədəd fotosəkil (3x4, rəngli)
- Doğum haqqında şəhadətnamənin surəti
- Tibbi arayış
- Yaşayış yeri haqqında arayış
- Valideynin iş yeri haqqında arayış

ÜNVAN

Əcəmi Naxçıvani 9

TELEFONLAR

+994 12 563 59 40/47/48

+994 55 632 95 28

NİYƏ XƏZƏR UNIVERSİTETİ?

- Diplomların bütün xarici ölkələrdə tanınması
- Dövlət sifarişi əsasında təhsil almaq imkanı
- Eyni vaxtda 2 ixtisas üzrə təhsil almaq imkanı
- Təhsil haqqının Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzinin (keçmiş TQDK) imtahanlarında yığılan ballara uyğun olaraq ödənilməsi
- Təhsil haqqının hissə-hissə ödənilməsi
- Zəngin kitabxana, innovativ laboratoriyalar, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyaları infrastrukturunun varlığı
- Dövlət sifarişi və ya ödənişli təhsil almalarından asılı olmayaraq, təhsildə göstərdikləri nailiyyətlərə görə təqaüd almaq imkanı
- Əlavə ödəniş etmədən təhsilinin bir hissəsini Amerika, Avropa və Asiyanın tanınmış ali məktəblərində davam etdirmə imkanı
- Keyfiyyətli və əhatəli tələbə xidmət sistemi (həkim, psixoloji mərkəz, karyera-işə düzəlmə mərkəzi və s.)
- Yüksək standartlara cavab verən müasir yataqxana

TƏHSİL HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİNDƏ GÜZƏŞTLƏR

- 650-700 bal - təhsil haqqından tam azad edilir
- 600-649 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 50% güzəşt edilir
- 550-599 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 40% güzəşt edilir
- 500-549 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 25% güzəşt edilir
- 450-499 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 20% güzəşt edilir
- 400-449 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 15% güzəşt edilir
- 350-399 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 10% güzəşt edilir

Uğurlu karyera qurmaq,
təhsildən zövq almaq və
yadda qalan tələbə
hayatı yaşamaq istəyirsən?
**Xəzər Universitetini
seç!**

BAKALAVR SƏVİYYƏSİNDƏ İXTİSASLARIMIZ

- * Kompüter elmləri
- * Kompüter mühəndisliyi
- * Neft-qaz mühəndisliyi
- * İnşaat mühəndisliyi
- * Radiotexnika və telekommunikasiya mühəndisliyi
- * Elektrik və elektronika mühəndisliyi
- * Kimya mühəndisliyi
- * Mexanika mühəndisliyi
- * Riyaziyyat və informasiya müəllimliyi
- * Fizika müəllimliyi

**1
QRUP**

**2
QRUP**

- * Mühasibat
- * Maliyyə
- * İqtisadiyyat
- * Menecment
- * Marketing
- * Biznesin idarə edilməsi
- * Turizm işinin təşkili
- * Regionşünaslıq (Avropa)
- * Beynəlxalq münasibətlər
- * Coğrafiya müəllimliyi

- * İngilis dili və ədəbiyyatı
- * Azərbaycan dili və ədəbiyyatı
- * Tərcümə (ingilis dili)
- * Politologiya
- * İngilis dili müəllimliyi
- * Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi
- * İbtidai sinif müəllimliyi
- * Tarix müəllimliyi
- * Tarix və coğrafiya müəllimliyi

**3
QRUP**

**4
QRUP**

- * Kimya müəllimliyi
- * Biologiya müəllimliyi
- * Kimya və biologiya müəllimliyi
- * Psixologiya
- * Baytarlıq təbabəti

**5
QRUP**

- * Dizayn
- * Təsviri incəsənət müəllimliyi